

...reforme
preživén.

VEŠTNIKOV
MESEČNIK,
četrtek,
26. januar
2006,
131. številka

Dr. Andrej Horvat

državni sekretar v
Službi za razvoj RS

J. Zaunder

Zgodba
z naslovnice
str. 16

Spodobi se, da novo leto začnemo optimistično.
Posebej, če nam boljše čase pišeta reformistična Pomurca Damjan in Horvat.
Morda pa bo ob izidu naslednjega Pena (23. 2.) kruh že cenejši!

Obeta se bistvena sprememba

Novi časi

Verjetno vam ni treba posebej praviti, da se bomo Slovenke in Slovenci v letu 2006 podrejali zakonom in zakonitostim reforme. Pripravljata jo naše gore lista, tovrstni minister P. DAMJAN in njegov državni sekretar A. HORVAT. Prvi je doma iz LOMANOS (občina GR), drugi pa iz M. Sobote (mestna občina MS). Obljubljata, da bo nova Slovenija pod njuno taktirko močnejša (bolj mišičasta) in samoza-

vestnejša. Ne bo je sram stopiti pred oči javnosti. Podobno kot velja za mlade gospode, ki so pozirali pentutarskim fotografijam.

Skeptiki iz pokrajine ob Muri pa se bojijo, da od ekonomske reforme namesto blagostanja in vsesplošne življenjske radosti ne bo ostalo zgolj (lično in mično) spodnje perilo ...

janec

Reforme 2006

Was werden wir trinken?

(So)delovanje

Čiro se vrača

Vaša stvar je, kako vrednotite tute, tudi tiste nogometne, a s fotografije je več kot jasno vidno, da je galantni mož v belem, ki preštevava žoge, (spet) na Murinem stadionu. Komaj se je poglobila čiromanija in se je prekmurski nogometni hram počasi in v tihi miru začel pripravljati na to, da stopi na pota stare slave, že je kot strela z jasnega udarila vest, da je ČIRO BLAŽEVIĆ spet zelo blizu. Novo vodstvo (nekdanjega mecena Subana namreč ni nikjer več) je staknilo glave in tuhtajo, kaj storiti, saj je Blažević menda pripravljen začeti čisto znova, torej tudi od tretje lige, kjer je (nova) Mura ta hip. In to brez pogodbe in honorarja, saj bi bil rad vsaj tak humanist kot njegov trenerski kolega iz košarke, ZMAGO SAGADIN.

frbo

Fenomeni

Veš san pa znan, ka nazaj pride!

Brca v temo

Viš, letos do Ukrajinci brcali, mi pa doma gledali!

Ševčenko v Dobrovniku

Ne sicer on z dušo in telesom, pač pa njegova športna oprava - in to čisto prava, z emblemom ukrajinske reprezentance. Dres ni od muh, saj je ANDREJ ŠEVČENKO eden najboljših žogobrcarskih napadalcev na svetu in bo to imel prvič priložnost pokazati tudi na svetovnem prvenstvu (poleti v Nemčiji). Sicer pa je strasten zbiralec nogometnih zastavic in dresov tudi pentutarski dopisnik, in sicer FRANC BOBOVEC (manjši). Do dragocenega športnega spominka se je dokopal s pomočjo Ukrajince na začasnem delu v Sloveniji, DENISA PEŠEHONOVA (levo). Ljubitelji športa vedo, da je Denis selektor SLO-representance v badmintonu.

Frbo

Avstrijski policisti na naših cestah!

Ker je v murski krajini vse več takih, ki si, preden sedejo za volan, privoščijo preveč tekočih opojnosti, se je prvi mož regijske policije ALEKSANDER JEVŠEK (kravata) spomnil na sodelovanje s sosedi. Dovolj mu je namreč pripomb, da so njegovi uniformirani možje preveč na cesti in da nikjer v SLO toliko ne ustavljajo (in kaznujejo) avtomobilistov kot prav v Pomurju. Zato je izkoristil Interpolovo EU policijsko agendo 1995 iz Sochauxa in poprosil za pomoč svojega kolega, enega šefov policije v Avstriji, HERBERTA LACHNERJA. Ta bo po pentutarskih virih poskrbel, da vas poslej policisti ne bodo poprosili zgolj »Pihali boste!«, ampak bo slišati tudi milozvočni: »Blasen Sie, bitte!« Avstrijska policija bo v prvih zimskih mesecih novega leta asistirala našim policistom, kako dolgo bo ukrep veljal, pa Pentute ne tutajo. Na zdravje!

Tekal

Barantanje

Té je tou zdaj pamet?

Peki in mlekarji s skupnimi močmi kupujejo gradbinca!

V svetu velikega biznisa je vse možno, tudi da na videz sibkejši »popapa« močnejšega. Tako regijski gospodarsko-managementski viri tutajo, da se bo kmalu znašla na istem bregu trojica POJBIČ (direktor Mlinopeka, desno), ROTDAJČ (direktor Pomurskih mlekar) in POLANIČ (za mnoge največji regijski podjetnik, med njima). Da bo presenečenje večje (sicer vest ne bi izšla na tej strani), so se bojda dogovorili za pri-

jateljski prevzem – in sicer tako, da se bosta pek in mlekar združila in skupaj pokupila delnice vseh največjih Polaničevih podjetij. Kako bo to vplivalo na razvoj Pomurja, lahko le ugibamo. Zlahka pa se lahko primeri, da se bodo poslej pri Pomgradu namesto z gradnjo avtocest začeli ukvarjati s peko velikih žemljic in prodajo lahkega mleka ...

Tekal

Gretje 2006

Če že ne morete v vroče kraje ...

Zima se, kot kaže, letos še ne namerava tako kmalu posloviti, zato so tovrstni spomini na brezskrbne počitniške sončne dneve toliko prijetnejši. V času, ko se ne moremo in ne moremo ogreti (zaradi nizkih temperatur in dragih kuriv), naj vas greje vsaj misel na čas pasjih dni, ki je v vsakem primeru pred nami. Prej ali slej ...

Lardo

Čofff, zima je za menofff!

Šah (brez športa)

Kovača v pat poziciji

Šteri je té zaj boukši?

MITJA (sin, črtasta majica) in BORIS KOVAČ (oče, trenirka) sta predana šahista. Slednji je mojster Fide, igra pa za Radensko Pomgrad, in to že od daljnega leta 1969. Po njegovi poti gre tudi potomec, ki ga (tako tute) dandanes že tu in tam premaga. Kako se to zrcali v družinskih odnosih, Pentute ne poročajo. Zanesljivo je vsaj to, da je oče dober učitelj, sin pa še boljši učenec.

Frbo

Ali smo ali nismo?

Boj ZA (zoper) se razplamteva

Pri Pentutah se nam zdi kar čudno, ker Pomurci, ki tako radi kikirikamo vsak na svojem gnoju, v zadnji fazi širitve SLO občinskega reliefa nismo bolj množično zraven – doslej, to verjetno veste, imamo kar 26 komun, in če se bo v nedeljo zgodila pozitivna referendumsko vo-

lja ljudstva, bomo dobili le še eno. Sedemindvajseta po vrsti bo občina APAČE, ki se bo odcepila od zdaj matične G RADGONE. Župan slednje ANTON KAMPUŠ uradno proti temu sicer nima nič proti, saj se po njegovem zaradi manjše glavarine ne bo zgodilo nič posebno tra-

gičnega – za hrenovko in zemljo prej ali slej bo. Nasprotno pa je prepričan, da bo apaška občina zgodba o uspehu JANEZ FERENČEK (očala), tamkajšnji župnik in eden prvopodpisanih na pobudi za samostojne Apače. Sicer je

Ferenček, izhaja iz premurskega KOBILJA, znan tudi kot nogometni sodnik. Kaj mu ob vsem tem svetuje zamišljeni MV-tehnik in mojster zvoka na javnih prireditvah IVAN GYOREK, Pentute niso izvedele.

Tekal

Saj je pa hrenofka tudi v rejdi!

Opčino f sakšo slovensko véjs!

Vodenje slavnostne skupščine ob visokem jubileju so štenkaši enoglasno zapuili Jožetu Kolarju (desno), ki je upravičil zaupanje. Doleteia ga je tudi čast, da je dosmrtnemu predsedniku Božu Gumilarju (levo) podelil priznanje, ker res ne bi bilo okusno, če bi ga predsednik moral kar sam sebi. Vse je pod kontrolo najbolj pismenega med člani in zato tajnika Iva Gerenčerja.

S podmladkom res nimajo težav in kandidati se morajo kar potruditi za sprejem. Najprej jih mora eden od rednih in aktivnih članov predlagati, potem morajo biti eno leto pripravniki in ob sprejemu se morajo dokazati še s svojim štenkanjem. Letos je šlo najlažje Božo Gumilarju mlajšemu, saj je imel zaradi očeta predsednika privilegij, da se mu ni bilo treba posebej dokazovati. Pubija Šiftarja pa so sprejeli kar brez pripravništva, saj potrebujejo večjo promocijo društva, in z že izkušenim članom Jožetom Bruncem bosta Društvo štenkašev v enem letu naredila najbolj prepoznavno v državi, je obljubil. Vito Györek pa se je spotil od štenkanja, da je prepričal večino za sprejem. Dragu Kočarju se je izšlo brez napora – v München so mu po telefonu sporočili, da je tudi uradno štenkaš. Mi smo nove člane postavili v gostinski otroški igralni kotiček. Tu je začetek. Od leve so Božo Gumilar mlajši, Pubi Šiftar, Alojz Gider in Vito Györek.

Štenkariti – zbadati, negodovati (po Slovarju slovenskega knjižnega jezika) – je glagol, ki ga zlasti v prekmurskem in prileškem narečju pogosto uporabljamo in nam pove še kaj več, kot pravi Slovar slovenskega knjižnega jezika. Skupini prijateljev iz Sobote in okolice, ki so se v šestdesetih letih prejšnjega stoletja radi družili in kakšne krepko rekli, je bil osnova za idejo o ustanovitvi društva, v katerem bi lahko svobodno štenkali o vsem, kar jih v bližnji in širši okolici moti. To so sicer že počeli, vendar so bile to za javnost zgolj besede izza točilne mize in jih nihče ni vzel resno. Dvanajst mož je tako leta 1966 ustanovilo nepolitično organizacijo **Društvo štenkašev**, ki ga nikoli niso formalno organizirali in ni zapisano v nobenem registru društev, a štirideset let neprekinjeno aktivno deluje in mu ne zmanjka podmladka. Verjetno imajo zato zasluge ljudje, ki se povezujejo, in pravila, ki jih spoštujejo. Štenkaši so do nepravilnosti in nepoštenosti v družbi, do slabega dela oblasti in javnih služb

ter do vseh anomalij, ki otežujejo vsakdanje življenje človeka. Spoštujejo pravilo, da pri štenkanju niso žaljivi in politično ali strankarsko pristranski. Vsa dejstva in izjave na sestankih morajo biti dokazljive, konkretne in transparentne, vendar take, da so neiztožljive. Med seboj se nikoli ne prepirajo, čeprav padajo ostre besede. Poslujejo gotovinsko in vse stroške delovanja društva pokrivajo neposredno iz svojega žepa. Kar zberejo na sestanku s članarino ali kaznimi, takoj tudi potrošijo. Pot do članstva je kar zahtevna in ženske nimajo vstopa ne med članstvo ne na njihove sestanke. »Če ščeš štenkati, moreš meti jajca!« je dobesedno vzeto njihovo pravilo.

Da je to samo moška družba, simbolično dokazuje njihov simbol – kravata z napisom Društvo štenkašev. Trenutno jo nosi 23 rednih članov. Med častne člane pa so sprejeli Andreja Gerenčerja v času njegovega županovanja v Soboti in lani še Zamurjence Murskega vala, ki so vsaj malo »požgečkali« njihovo strogo pravilo o izločitvi žensk. Z Zamurjenci je med častnimi člani tudi Berta Kološa. In kako je z njenimi jajci?

Od ustanovnih članov društva so aktivni in živi še štirje. S priznanji ob jubileju smo jih postavili k točilni mizi gostilne pri Tibiju v Nemčavcih. V tej isti »oštarji« je bilo društvo pred štiridesetimi leti tudi ustanovljeno. Od leve so Jože Gjergjek, Ivo Gerenčer, Božo Gumilar in Jože Kolar.

Kot na vsakem dobrem občnem zboru, so si tudi štenkaši na koncu privoščili juho in pečenko. Dobro so se podkrepili in si rekli, da bodo po jubileju še glasnejši tudi v javnosti, kjer bodo predstavljali civilno družbo. Še se bodo tresle hlače poslancem, županom, direktorjem, državnim oblastim in še komu, so zažugali ...

Jure Z.

Irma B.

Irma B.

ŠTENKAŠI

40 let

Jože Brunec, štenkaški kulturni ataše, ki snema in dokumentira društveno dogajanje. Njemu ne uide nobena barabija. Sproži jo v društvu, kjer jo temeljito preštenkajo, in njegov glas jo prek Zamurjencev ponese tudi v javnost.

Geza Temlin, ideolog v društvu, ki v dialogu s predsednikom Gumilarjem zna dolivati bencin na ogenj. Razvije se »njefka«, ki se vedno konča zelo konstruktivno in nikoli z zamero.

Janez Koudila, društveni intendant, ker ima doma mesarijo in poskrbi za kakšen narezek odlične šunke, saj je splošno znano, da s praznim želodcem še štenkanje ne gre.

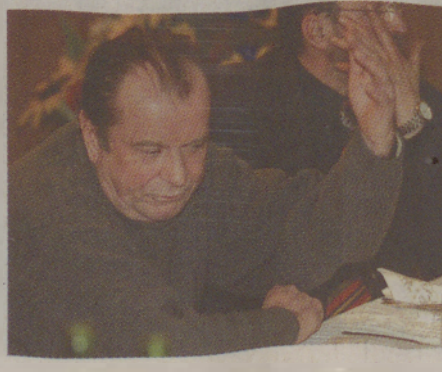

Božo Gumilar, večni in dosmrtni predsednik Društva štenkašev, ki so ga že nekajkrat hoteli zamenjati, pa ne gre. Vedno, ko so evidentirali novega kandidata za predsednika, je ta do volitev umrl. Zato se zadnja leta nihče več niti ne da evidentirati in predsedniku se ni treba bati, da bi ga zamenjali, pa naj je to zdaj še tako in ...

Alojz Gider, upokojeni obrtnik s Petanjec, šele začel svojo štenkaško kariero, pa je že odločno povzel besedo. In še eno lastnost ima – je zaprisežen lovec, kar je že samo po sebi zagotovilo, da ima društvo novega »modrijaša«.

Vito Györek, novi član, ki je ob sprejemu poštenkal, da so člani društva preveč zadržani in da bi morali odločno poštenkati na račun prometne ureditve v Soboti. Iz centa Sobote do nemčavske gostilne je potreboval dobre pol ure. Predor pod Mont Blanckom so delali štiri leta, v Soboti pa v tem času nismo zmožni zgraditi enega podvoza, pa še ta je slaba rešitev za mesto ...

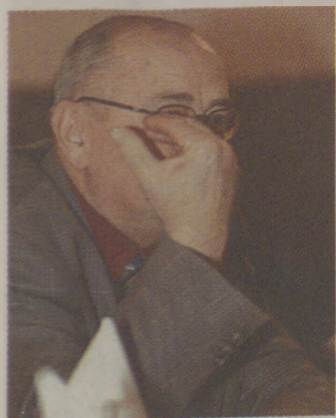

Jožef Gyergyek in Franc Pucko (od leve): prvi je avtor društvenega simbola – kravate in organizator družabnega dogajanja, drugi pa predsednik častnega razsodišča, ki ima vedno prav in zadnjo besedo. Lahko konkretno ukrepa. Če kdo razpravlja več kot pet minut, kol je pravilo, ga to stane tisočaka.

Ivo Gerenčer, zelo pismeni tajnik, ki »fukul« diskurira in se poslužuje aktualnega političnega izrazoslovja, da bi bil v toku dogajanja. S soglasjem društva je nekdanjemu soboškemu županu Gerenčeru dal spisek stotih pack, opaženih v občini, in čeprav so ga sprejeli za svojega prvega častnega člana, se na to sploh ni odzval. Tudi nekoč razpiti Janševih zaščitnih mask jim ni priskrbel. Zdaj upajo, da bo po vrnitvi iz Budimpešte »obrnil kapute« in bo v Strehovcih ustanovil občino. V tamkajšnjih goricah je namreč zdaj sedež društva. In vsaj eno občino bi radi imeli, kjer bo štenkaška beseda prva in zadnja.

Slavko Horvat v društvu vzdržuje politično ravnotežje proti številčno močnejšemu levemu polu in poskrbi za politično razgabljanje in razpravo, vendar vedno v skladu s pravili društva. Pri njem bi se mnogi plačani politiki lahko učili obvladovanja te obrti. In pravi prijatelj je, bo potrdil vsak član društva. Prijateljstvo pa je tisto, kar v Društvu štenkašev največ velja!

Večer je, po losangeleškem radiu, znanem kot Mozartova postaja FM 91,5, poslušam slovaški simfonijski orkester, ki igra majhne partiture velikega glasbenika W. A. Mozarta (1756–1791). Bilo je natanko pred petnajstimi leti, ko so me prijatelji povabili na Dunaj na zasebni, ekskluzivni koncert Mozartove glasbe ob njegovi dvestoletnici smrti. Majhen godalni orkester je izvajal tako imenovano »Freimaurerei« glasbo, eden od poznavalcev njegove glasbe pa je sproti razlagal, kako so nastale posamezne skladbe, posebno Čarobna piščal, posvečena takratnemu evropskemu razsvetljenstvu z mnogimi simboli in alegorijami prostožidarstva.

Ezoterični Mozart

V tedniku New Yorker sem zasledil skromen oglas, ki vabi Američane na Mozartovo glasbeno potovanje. Prireditelj obljublja sedem glasbenih noči na potovanju z ladjo od Dunaja od Budimpešte. Ob dvestopetdeseti obletnici Mozartovega rojstva – ta bo 27. januarja letos – se je kulturna Evropa odločila počastiti rojstvo mojstra, genialnega glasbenega otroka, kasneje očeta komične opere.

Njegovo življenje ni bilo samo pestro in razkošno, marveč tudi v trenutkih največjega ustvarjalnega navdiha neodgovorno, spremenjeno v alkimijo glasbe, ki je ostala vse do danes nedosegljiva. Današnji Dunaj mu je pripravil kar več prazničnih dni. Med drugim bo osemindvajset avstrijskih filmskih režiserjev pripravilo glasbene filmske etude, dolge samo po minuto, ter v njih skušalo na izviren način predstaviti čas, talent in glasbo mladega Mozarta. Na izviren način ga bo predstavilo Črno gledališče, Sarastrove sanje bodo dobile še eno vizualno izvedbo, dunajski deški zbor bo odpel Mozartovo kronsko mašo v cerkvi sv. Štefana ... Znanstveniki, ki so hoteli pred časom na dunajskem pokopališču najdeno lobanjo pripisati Mozartovim ostankom, kljub modernim analizam in DNK-raziskavam niso potrdili, da lobanja pripada prav Mozartu. Znano je, da je Mozart umrl star petintrideset let, da se je v zadnjih letih kopal v dolgovi, da je »umrl ves ubog«. Za pogrebnim vozom je šlo le nekaj njegovih »bratov«, toda ulil se je dež, v divji nevihti – prijatelji so trdili, da je ob njegovem pogrebu jokalo še nebo – so ga grobarji vrgli v skupni grob. Telo je izginilo, glasbeni duh je ostal. Obsežen glasbeni opus je edina oprijemljiva konkretnost Mozartovega telesa. Amadeus je prišel kot trinajstletni deček na Dunaj, kar naprej je skladal, igral in hotel čez noč odrasti. Še sam cesar in kralj Jožef II. je duhovito pripomnil: »Preveč je not, moj dragi Mozart.« Toda Mozartu so se odprla vrata v svet glasbe, v Evropo.

Potoval je z očetom, prav tako glasbenikom in prostožidarjem, v Italijo, Pariz, v Prago. V kočiji je imel posebne lesene ogrevalne škornje, ki so ga greli na dolgih zimskih potovanjih čez Alpe in nazaj.

Ko se je poročil z razvajeno Konstanco Weber, ki je kar naprej silila v mondena letovišča, predvsem v zdravilišče v Karlovih Varih, je dan in noč skladal, da bi zadovoljil njene potovalne, modne in druge potrebe. Kar naprej se je sprehajal med pianinom in orkestrom kot nogometaš na igrišču. Verjel je vase, vse je zmožni in vse, kar ne napisal, je zvenelo božansko. Napisal je tri komične opere, v osemnajstih dneh je končal navdihneno Čarobno piščal, alegorični ritual o človeški harmoniji, modrosti, lepoti in ljubezni.

Pod prsti so mu nastajale klavirske skladbe, komorna glasba, kantate, vokalne pesmi. Kar trikrat je gostoval v Pragi. To magično mesto ga je posebej privlačilo ter izpolnjevalo s tesnobo in radostjo obenem. Leta 1784 je postal član dunajske prostožidarske lože, na prošnjo grofa Franza Walsegga - Stupacha je napisal nepozabni nedokončani Rekviem. (Danes imamo dva Rekviema, tistega, ki ga je napisal skladatelj in njegov prijatelj Jožef Eibler, in tistega, ki ga je dokončal Franz Xaver Susmayer.) Do takrat se je takšna glasbena maša pisala izključno za liturgijske potrebe, Mozartov Rekviem pa je dobil svoje mesto v koncertni dvorani.

Zanimivo je, da Mozart nikoli ni bil v Sloveniji, v Trst je potoval preko Innsbrucka. Kot služabnik kraljeve umetnosti je napisal tudi prostožidarsko žalno koračnico. Posvetil jo je »bratoma«, plemičema Mecklenburgu in Eszterhaziju. Madžarski grof je imel takrat med drugim v lasti tudi lendavski grad. V njegovo obzidje je dal vžidati kamnitega laboda, kako v gnezdu krmi svoje mladiče z lastno krvjo, kar je eden od prostožidarskih simbolov škotskega reda. Ta prostožidarski simbol je samo eden od tistih skritih, tajnih mest na zemljevidu naše intimne kulture, ki še vedno ni našel svojega prostora v kakšni priložnostni knjigi o slovenski ezoteriki. Bilo bi sijajno, če bi kdo zbral manj znane, v posameznih primerih celo shrbljive zgodbe o prekmurski rotundi v Selu, templjarski cerkvi in o podzemnih hodnikih pod Gradom na Goričkem, o Predjamskem gradu, Postojnski jami, Križankah v Ljubljani, Napoleonovem spomeniku, enem redkih, postavljenih temu vojskovodji v tem delu Evrope. Takšne ezoterične knjige o Pragi, Dunaju in Budimpešti so že nekaj let na trgu ter odlični vodnik po mestih, ki čedalje bolj živijo od turizma in kulturne dediščine, zapisane pestro, duhovito, provokativno. Tako bi Mozart, ki je doslej navdušil toliko privržencev svoje romantične glasbe, lahko po svoje prispeval k oblikovanju komercialne slovenske knjige o ezoteričnosti.

RAZMIŠLJANJE

Tomi Sluga

Črnci pri Gornji Radgoni

Sobota, lep dan za sprehod. Malo je mrzlo, ampak vseeno se odločim, da se sprehodim vsaj do nove apaške oz. črnske pridobitve – novega mostu čez Muro, ki vodi v Avstrijo. Sprehod res ne bo dolg, samo kakih tristo metrov v eno smer, ampak boljše to kot nič. Menda bo ta most pripomogel k razcvetu turizma na Apaškem polju. Sam sem glede tega rahlo skeptičen, saj bo treba vlagati še kje drugje, da bi do tega prišlo, ampak začetek je.

Ko pridem do mostu in se ustavim, slišim to, kar ljudje vse preredko slišimo, »slišim« namreč tišino. Mogoče rahlo žuborenje reke, dihanje mojega psa, vendar nobenih avtomobilov in drugih zvokov, ki so v mestu nekaj vsakdanjega. Zaradi tega sem se preselil iz Gornje Radgone in mi (zaenkrat) ni žal.

Čeprav mi na začetku ni najbolj ugajalo, da so nam v neposredni bližini zgradili most, sem se najprej potolažil s tem, da je namenjen samo kolesarjem in pešcem, sedaj pa se tolažim s tem, da je boljše imeti v bližini most kot elektrarno. Ja, še kako leto in idiličnih sprehodov ob Muri ne bo več. Znano je namreč, da se Dravske elektrarne zelo potegujejo za koncesijo za gradnjo elektrarn na Muri. V današnjem času je pač tako, da ko se kapital in politika združita, potacata vse pred sabo. Sicer verjamem, da bo na to temo še kar nekaj okroglih miz, posvetovanj itd., ampak bojim se, da je končni rezultat že znan. Bi pa vsem tem, ki se zavzemajo za elektrarne, predlagal, da naj se kdaj le namenijo na kakšen sprehod ob Muri, in če bodo potem še vedno za elektrarne, so roboti. Ravno v tem pa je mogoče tudi rešitev za Muro, saj jo imajo pomurski ljudje radi z vsem srcem. Roboti pa nimajo srca.

Ob tej lepi reki pa sta tudi kraja Gornja Radgona in Apače, ki najverjetneje preživljata zadnje dneve skupnega življenja. Znano je namreč, da bo 29. 1. 2006 referendum za ustanovitev nove občine Apače. Po vsem Apaškem polju so se v zadnjih tednih vrstili zbori krajanov, kejer so se kresale iskre za in proti. Obe strani sta predstavljali svoje argumente, kdo pa je bil prepričljivejši, pa bomo videli 29. januarja. Sedanja radgonska oblast je veliko naredila za Apaško polje, kar ji priznavajo tudi pobudniki za samostojno občino. Le ti pa pravijo, da bo še boljše, ko bodo Apače samostojne. Morda bo res. Nihče pa se ne vpraša, kaj pa, če ne bo boljše?

Kdo bo pa takrat nosil odgovornost? Člani iniciativnega odbora, poslanci NSi (ki so vse skupaj zakuhali) ali apaški župnik, ki se je zelo dejavno vključil v predreferendumske dogajanje? Celo tako zelo, da je otrokom iz vasi Lutverci (ta vas se je skoraj v celoti izrekla proti novi občini) pri verouku dejal, da jih je lahko sram, da imajo takšne starše. Nekaj takega govoriti otrokom, ki jih vse skupaj prav malo briga, pa je skrajno neprimerno. Nasploh me moti vedno večji vpliv cerkve v naši družbi, saj bi recimo še vedno rajši gledal roket po TVS kot prenose iz cerkva (primer izpred tednov). Izvedeli smo tudi za novo afero s pedofiliškim župnikom na Dolenjskem. Ta ista cerkev, ki ima takšne ljudi med svojimi »pastirji«, pridiga nam drugim, kako naj živimo in kaj je prav in kaj ne (po njihovem). Da se ti želodec obrne!

Skratka, novi občini želim vseeno veliko uspeha, stari pa tudi. Jaz bom pa vzel za »svojo« kar obe.

Me je pa v tem tednu postalo kar malo sram, da sem Slovenec. Pošiljanje naših vojaških inštruktorjev v Irak je čisto navadno ritlizništvo do ZDA in Nata. Podpreti agresijo ZDA, ki je temeljila na lažnih podatkih o »orožju za množično uničevanje« (katerega seveda nikoli niso našli, so pa zato »našli« nafto), ki je bila izpeljana brez odobritve Združenih narodov in ki je zahtevala na desetisoče nedolžnih žrtev itd., je za mene popolnoma nedopustno. Verjamem, da je imel glavno vlogo pri tem zunanji minister Rupel, ki je Slovenijo »izdal« že ob podpisu Vilniške deklaracije. On je za mene tip politika, ki bi naredil popolnoma vse, samo da bi ugajal velesilam, in se na domače javno mnenje enostavno požvižga. Politik brez hrbtenice. Ob tem smo bili tudi priča laganju ministra Erjavca, ki so ga dobili na laži mladci iz radgonskega GROM-a, ki so posneli njegovo izjavo, ki jo je izrekel pred nekaj meseci v Gornji Radgoni, da dokler bo on minister, Slovenija ne bo imela vojske v Iraku. Ga je zaradi te laži vsaj malo sram, mu je vsaj malo nerodno, razmišlja celo o odstopu? Dvomim, kaže pa to pravo sliko sedanje vlade, ki si podreja medije (RTVS, Delo ...) in ukinja podporo tistim, ki si upajo objaviti trenutno stanje podpore vladi med ljudmi (Politbarometer). Upam, da se ne vračamo v čase, kot so bili okoli leta 1980–1990, da boš moral brati Mladino, če boš hotel izvedeti kaj »izza« kulis. Seveda se sedaj vsi pretvarjajo v stilu, da »moramo pomagati Irčanom, da se bodo postavili na lastne noge, in usposobiti njihovo vojsko, da bo poskrbela za varnost svojih ljudi«. Pozabili pa so dodati, da nas za pomoč niso prosili Irčani in njihova vlada, ampak Nato (beri Amerika).

Sem pa zadnjič na enem od spletnih forumov prebral zanimivo misel: »Med drugo svetovno vojno so belogardisti pomagali agresorjem, sedaj pa so postali agresorji.« Mogoče je malo pretirana, ampak samo na prvi pogled. Res je namreč, da je desna politična opcija pomagala agresorjem med drugo svetovno vojno, in res je, da je na oblasti tudi sedaj, ko bomo Slovenci prvič v svoji zgodovini postali agresorji oz. jim bomo pomagali. Naključje?

Pa lep dan vsem skupaj, Mura čaka, da se sprehodite ob njej.

MADE IN USA

Branko Šomen

Z »indašnjimi« gostilnami izginjajo »indašnji« ljudje, sedanost postaja preteklost. Vsi skupaj pa se staramo. To ugotavljata tudi VERONIKA (GORČANCA) in JOŽE (PEPI) ali, kot jima radi rečemo, »gospa« in »gospod«. Prav starost ju je prisilila, da sta po več kot stoletni tradiciji opustila eno zadnjih gostiln s pridihom domačnosti in patino časa. Dolga leta smo si polnili duše »Pri Gorčanci«, zdaj je ni več.

Gorčance po sto letih ni več

VERONIKA. Oče in mama sta bila siromaka, od enajstih otrok pa jih je že v otroštvu pet umrlo. Ukvarjala sta se s prodajo sladkorja na tržnici, pa so jima to prepovedali. Umrla sta leta 1950. Štela sem samo petnajst let in morala od doma – takrat sem prišla v to hišo. Še zdaj se spomnim decembrskega dneva, ko sem šla – peš od doma (Lipa, op. a.) do Beltinec, nato v Soboto z vlakom pa do sem spet peš. Takratna lastnica gostilne Vilma Gorčan me je posvojila in vzela za služkinjo. Prevezla sem tudi njen priimek, tako da sem bila takrat Veronika Matjašec Gorčan.

Kako je bilo takrat v gostilni?
VERONIKA. Predvsem je bilo veliko več časa. Ljudje so se vozili z bicikli, ne z avtomobili. Veliko moških iz okoliških vasi, ki so zahajali na delo v Soboto, se je ustavilo kar zunaj. Na okensko polico sem jim nastavila šilce žganja, oni so ga zvrnili, pod kozarcem pustili denar pa spet na kolo in hajd' v službo.

So pili nula tri?
VERONIKA. Kje pa! Vsaj pol deci, večinoma pa deci!

Kako sta se spoznala s Pepijem?
VERONIKA. Saj se nisva sama, drugi so naju spoznali. Spomnim se, da sta se Vilma in eden od gostov (Ernest Šiftar) pogovarjala o tem, da bi me bilo treba poročiti. In je Šiftar rekel, da pozna enega iz Gerlinec, ki bi lahko bil zet. Poroka je bila v Čardi, jaz sem bila stara štirideset, on pa petinštirideset let.

JOŽE. Tega, da sem se priženil sem, je kriv moj starejši brat Miha, ki je imel gostilno Lovski dom na Cankovi in od katerega imamo v tej gostilni še vedno stari cenik pa nekaj starih kosov opreme s šankom vred.

Sta bila zelo zaljubljena?
VERONIKA. Eh, takrat so naju »fküper zriktali«, zdaj se pa samo kregava.

JOŽE. Jaz pa mislim, da je bolje, da je vzela srmaka kak nimaka. Za mene je pomemben človek, ne pa vera ali politika.

Kako to, da nimata otrok?
VERONIKA. Sem si mislila, če bodo, v redu, če ne, pa

ne – ko pa sva se tako pozno vzela. In na žalost jih ni bilo. Ne vem, kako to. Sicer pa je moja Gorčanca rekla tako: Kak šteješ je božna njiva, dobro seme more roditi ...«

In zdaj gostilne ne bo več?
VERONIKA. Kaj pa naj napraviva – stara sva 71 in 76 let, posebnega zaslužka zadnja leta ni bilo. Ves čas sva nekaj obnavljala in popravljala. Če bi seštel vse skupaj, bi zunaj namesto stare Gorčance lahko stal hotel. Tako pa sva v gostilno zmetala veliko denarja in od tega nimava skoraj nič. Zato je Pepi šel in je z novim letom odpovedal obrt.

JOŽE. Slabi časi so prišli – prej, v Jugoslaviji, za malega človeka ni bilo tako hudo. Vidiš, da propadajo prave, velike in lepe gostilne, kot je Lovenjak, kako bi lahko ostala najina navadna, stara?

Prav v tem je čar ...
VERONIKA. Ja, saj vsi pravijo, da je tu fajn in kako bi morala taka ostati, a to je tudi vse. Ostane pri besedah, od teh se pa ne da živeti.

JOŽE. Mogoče pa bo vseeno kdo prišel k nama – lahko

tukaj tudi stanuje – in vzel gostilno v najem pa skušal na novo ...

VERONIKA. Gostilno sem prevzela že leta 1970, čeprav je prejšnja lastnica živela po tistem še petnajst let. Ustavljali

so se mladi in stari, jaz pa sem se z njimi rada pogovarjala. Jim povedala kakšen vic.

Pa kartala?
VERONIKA. Ja, šnops. To še vedno rada počnem, če kdo pride mimo.

Menda so nekoč pili špricerje na metre?
VERONIKA. Res? Ne vem ... koliko je meter špricerjev? Šestnajst?

Ko je šlo na metre, mnogi niso več dobili pijače ...
VERONIKA. Če je kdo pijan, mu pač ne natočim več. Nevarno je, saj se mora človek pripeljati še domov. Pijanemu rečem: Zdaj imaš dovolj, pridi spet jutri. Tako zelo ne potrebujem denarja, da bi morala zapijati ljudi.

JOŽE. Vino moraš jesti, ne piti.
Vama je zdaj, ko nimata več gostilne, dolgčas?
JOŽE. Sem, v to najino staro bajto, so radi hodili šolani Sobočanci, namesto da bi šli v kakšno lepo gostilno, kot je na primer Čarda ali pa Šinjur. Zato nama zdaj ni vseeno.

VERONIKA. V gostilni je bilo vedno veliko dela. Zato se

Veronika je nenadkriljiva pripovedovalka vicev. Najbolj bomo pogrešali tega:

»Vert je môu doma živvoga papagaja. Inouk si je fküp napravo viagro. Tê je pa mogo vò iti pa jo je pozabo fküjnji. Žijvi papagaj je têt čas viagro spiu. Vert je prišo nazaj pa ga je za štrof v zmrzovalno škrinjo zapro. Za eno vòro je vert škrinjo gor oudpro, ka je mislo, ka je papagaj že zrmzno. Of pa je biu še žijf – trouso se je, biu cejli moker, pa je pravo: »Ti bi še bole moker biu, če bi eno vòro zmrznjene piceke pa kokouši šrajfo!«
P.S.: Beseda »šrajfo« se lahko prevede tudi z eno bolj opolzko ...

moram najprej pošteno spočiti, potem pa bova videla, kako bo.

Bojan Peček **foto** Jože Grgurič

Tatjana in Tomaž Buzeti

»V letih odraščanja sva morala biti z bratom vedno poleg, ko se je kaj dogajalo. Morala sva biti tam, kjer je bila *akcija*; in morala sva biti med ljudmi, drugače nama je bil dolgčas,« pravi o sebi in svojem bratu Tomažu magistra Tatjana Buzeti iz Černelavec pri Murski Soboti. »Vas, ki je danes postala del urbanega soboškega okolja, je bila središče najinega otroštva. V zadnjih letih je sicer izgubila značaj tipične panonske vasi, ki je bila zelo povezana s kmetijstvom, zato pogrešam nekdanji življenjski slog in tisti vonj narave, ki mi je napolnil nosnice, ko sem se včasih postavila na prag domače hiše in globoko vdihnila sveži jutranji zrak, ki je dišal po poljih in gozdu,« še dodaja Tatjana Buzeti.

Bila sva tam, kjer je bila akcija

Modro in rdeče kolo

Tatjana in Tomaž sta odrasla na kmetiji. Prav zaradi tega so narava in njeni letni časi narekovali tempo življenja družine Buzeti. »Ko sta prišla pomlad in za njo poletje, je to za naju pomenilo, da je konec zimskega čepenja v hiši in da sva lahko odbrzela na potep po vasi, se odšla skrivat med drevesa ali se igrala na travniku,« je

Avtomobilčki z Madžarske

Ker so imeli doma kmetijo, je bilo potrebno poprijeti tudi za domača opravila. Tatjana je morala ostati v hiši in v kuhinji pomagati babici, Tomaž je bil najraje na traktorju. »Tudi sama sem v začetku nekajkrat sedla za volan traktorja, saj je bilo to bolj zanimivo, kot biti v kuhinji, toda kaj kmalu sem morala to zadovoljstvo

Rojstni dnevi so zabeleženi v družinskem albumu.

dejal Tomaž. »Računalnikov takrat še ni bilo, čeprav je sosedova deklica, ko sem obiskovala prvi ali drugi razred osnovne šole, dobila računalnik, ki je bil znamke Commodore. V začetku smo vsi otroci iz ulice viseli ob računalniških igrakah, saj je bil računalnik za nas nova in zanimiva naprava. Vesela pa sem, da je to trajalo le nekaj dni. Na koncu so nas namreč znova premamili namizni tenis, plezanje po drevju in drugi podvigi, ki so bili del naše otroške nedolžnosti in ki so našim staršem včasih prinašali na obraze veselje in smeh, včasih pa tudi skrb in zelo kratkotrajno jezo,« je dejala Tatjana. Ko sta z bratom želela biti neposlušna, sta se skrila pred starši k dedku in babici oziroma pradedku in prababici ali drugje na kmetiji. Pokazala sta se šele, ko je ton v maminem glasu že resno oznanjal, da je skrajni čas, da se pojavita na pragu domače hiše. Čas je bil tudi tisti, na katerega sta Tatjana in Tomaž pozabila, ko sta sedla na svoji kolesi. Tatjana je imela modro kolo, Tomaž pa rdečega. Z njima sta prekolesarila vse černelavske ulice, se ustavila pri vsakem sosedu, njune kolesarske dirke so bile pomembnejše od vsakega sončnega zahoda. »Drugih težav najini starši z nama niso imeli, le ko je bilo potrebno s kolesa v hišo, sva vedno zamudila. Če sva prišla domov šele ob mraku, najini starši niso bili preveč zadovoljni,« smo slišali od Tomaža in Tatjane.

prepustiti bratu,« se spominja Tatjana. Brat, ki je zaposlen na na osnovni šoli v Murski Soboti in se je tudi preselil iz Černelavec v mesto, še danes veliko postori na kmetiji. »Moj brat zna narediti in popraviti vse,« je ponosna Tatjana. Morebiti bi danes znal popraviti tudi avtomobilčke na daljinsko upravljanje, ki so se v našem otroštvu dali kupiti le na Madžarskem. Ti so se vedno polomili, ko se fantje igrali z njimi, Tatjana pa jih je opazovala, saj si je tudi ona želela imeti tak avtomobil. »Morebiti se vam zdi to čudno, toda moji vrstniki v Černelavcih so bili večinoma fantje. Veliko smo se preigrali skupaj in zato sem si tudi jaz včasih želela katero od fantovskih igračk, na primer namesto punčke,« je razložila Tatjana.

Tam, kjer bivaš, moraš živeti

Tatjana je dve leti starejša od Tomaža, zato je ponavadi igrala vlogo odgovorne starejše sestre. »Oba sva temperamentna. Ker imava različne poglede na svet in na vrednote, se včasih ne strinjava o vsem, toda eden brez drugega ne moreva,« sta povedala oba člana družine Buzeti. Kadar Tatjana potuje, vedno pokliče brata, če se v njen prebudi domotožje. Tudi drugače se slišita po telefonu, trdne vezi pa so v družini Buzeti spletli tudi z bratovo ženo Marino, ki je pred nedavnim povila dvojčka Brino in Blaža. »Ko sem odhajala na študij v Ljubljano, sem vedela, da ne bom prihajala

Na obisku v Budimpešti

s svetom. Ob svojem delu v Belgiji je spoznala tudi veliko ljudi, veliko novih pristopov in si pridobila veliko izkušenj.

Nove obveznosti

Evropske izkušnje in mreža znanstev so tudi tiste izkušnje, ki Tatjani pomagajo pri sedanjem delu. Diploma Biotehniške fakultete ji ni bila dovolj, saj je želela še več znanja, zato se je vpisala še na študij MBA v Budimpešti. Še pred tem se je kot pripravnica v Radenski dodobra spoznala z regionalnim razvojem, saj je delala na projektu Rimska čarda. Njeno delo pri Zavodu za zdravje in razvoj in pri Zavodu za zdravstveno varstvo v Murski Soboti je povezano z različnimi evropskimi in nacionalnimi projekti. Med njene najljubše šteje projekt Panon (www.panon.si), ki je na enem mestu zbral ves turizem panonskega čezmejnega dela Slovenije, Avstrije in Madžarske, ter projekt Živimo zdravo, s katerim so dokazali, kako hitro se da spremeniti življenjski slog ljudi, da slednji začnejo težiti k zdravju, zdravemu načinu življenja in zdravi prehrani. Tako so pripomogli k boljšemu življenju ljudi v naši pokrajini. Tomaž je medtem našel delo, ki mu najbolj ustreza. Je namreč družinski človek in delo na osnovni šoli med otroki mu je pisano na kožo. Odkar je oče, je njegovo in pa življenje Buzetijevih nasploh še bogatejše. Vse stvari tega sveta so postale odveč, v središču pozornosti sta njihova dvojčka. »Ko sta privekala na svet, je bilo pri nas doma več kot 120 ljudi, ki so se veselili. Takrat sem se spomnila obiskov pri babici in dedku v Bakovcih, ko so prišli vsi sorodniki in nas je bilo več kot preveč, da o viku in kriku štirinajstih otrok ne govorim,« se spominja Tatjana. Tudi v njen del življenja so prišle nove obveznosti, ki so nastale z rojstvom nečaka in nečakinje. »Namreč včasih sploh nisem gledala izložb trgovin z otroškimi oblačili, danes ne morem mimo, ne da bi vstopila,« je dejala Tatjana.

Dejan Fujs

Prva in četrta generacija pri Baševih v Černelavcih

LEGENDE

V gostilno je stopil kot vajenec tri leta pred začetkom prve svetovne vojne in jo je leta 1980 zapustil kot aktiven, vsesplošno spoštovan in ugleden gostinec. S svojo kavarno in načinom dela ter nepisanimi pravili obnašanja v njej je močno vplival na kulturno podobo življenja v mestu in njegov utrip. Kavarna je bila središče, kjer so se srečavali meščani, premožneži, inteligenca in drugi, ki so na družbeni lestvici nekaj pomenili.

Joseph Maria R.

Pot

Franc Sočič se je rodil leta 1897 na Krajni, skorajda dobesedno v gostilni. Oče je imel gostilno in večje posestvo, zato mu je tudi namenil poklic gostinca, s katerim bo lahko nekoč nadaljeval njegovo delo. Po končani ljudski šoli v Gederovcih je obiskoval meščansko šolo v sosednjem Radkersburgu, leta 1911 pa je začel z ukom gostinstva v daleč naokrog znanem lokalu, v lendavski Kroni. Po treh letih je odšel v Kesthely, kjer se je že kot natak zaposлил v hotelu Lajoša Csanyia. Kmalu se je vrnil v Radkersburg in nadaljeval delo v hotelu Kaiser von Österreich, katerega lastnik je bil grof Stürk. Bil je dober delavec, zato ga je grof do zadnjega varoval in je šele v drugi polovici prve svetovne vojne, 1. avgusta leta 1916, moral iti služiti cesarju. Najprej je kot vojak v 83. pešpolku na Dunaju delal v kuhinji, kasneje se je prebil do pisarne, od tam pa so ga poslali v intendantsko šolo, ki jo je končal v osmih mesecih in dobil posebno pohvalo za dosežen uspeh. Bojne järke je najprej okusil v Galiciji, po preboju soške fronte pa tesnobo bojnega pohoda v notranjost Italije, proti reki Piavi. Razpad avstro-ogrske monarhije je srečno dočkal na varnem Dunaju.

V kratkem, vendar burnem obdobju po vojni je doma pomagal staršem, delal nekaj časa v Centralni kavarni v Lendavi, kmalu pa ga je pot zanesla v Ljub-

ljano. Najprej, leta 1923, v hotel Union, kmalu nato pa v znano gostilno Šestica, kjer se je ustalil do začetka leta 1925. Vmes ga je industrialec Šiftar nagovoril, naj kot dober gostinec pride v Soboto, saj tam takšne potrebujejo. Takrat, 10. februarja 1925, je naredil pogumen korak. Vrnil se je v Prekmurje, prevzel stari del Dobrayeve kavarne v hotelu Corona in začel na svoje.

Pa ni šlo enostavno. Vsaj na začetku ga mesto ni ravno dobrohotno sprejelo. Soboška gospoda je vihala nos, češ da prihaja s Kranjskega, da kava ne bo tako dobra, da k njemu že ne bodo hodili ... oni že ne in podobno. Mlademu Sočiču pa je ravno to dalo moč. Ni se zastoj učil v imenitnih lokalih, kakršnih mnogi od te soboške gospode od znotraj še videli niso. Naučil se je tudi, kako se meša, pravi in pripravlja prava turška kava, in zdaj je imel priložnost, da jo v svojem lokalu prvič postreže Sobočanom. Za zlahtno kapljico je sam skrbel in se še posebej potrudil, saj jo je iskal od Železnih Dveri do Badacsonyskih gor. Stara pravila niso več veljala. Kmalu se je v njegovem lokalu obračala vsa soboška smetana.

V tistem času v Soboti še ni bilo sokolskega doma, zato so bile tudi vse večje prireditve in tudi plesne zabave pri njem. Tukaj je začela igrati prva ciganska Baranjeva godba. Bili so samouki, ki so z leti vzgojili nov rod glasbenikov. Le-ti so pozneje zabavali goste v

boljših lokalih po vsej Sloveniji. Leta 1931 je kupil Legensteinovo kavarno, ki je potem postala znana kot Sočičeva, rekli pa so ji tudi Velika kavarna. Tudi godbeniki so se preselili v novo kavarno. Ob večjih praznikih in posebnih priložnostih so igrali za ples, v glavnem pa so goste zabavali s koncertno glasbo. Na poslušanje je ob takih priložnostih zunaj pred kavarno vabil napis »Danes koncert«.

Leta 1947 so kavarno nacionalizirali, a so mu dovolili, da je delal v njej še naprej, vse do zaprtja konca petdesetih let, ko so jo spremenili v Dom pionirjev. Delo je nadaljeval kot poslovodja pri Zvezdi vse do upokojitve. »Zaprosili so me, da bi ostal še dalje tukaj, pa sem to z veseljem sprejel,« se je takrat rad pohvalil.

Gospod Sočič bi se ostal kakšno leto ali dve, saj se je čutil sposobnega, vendar mu je takrat, nekega nesrečnega dne, novo vodstvo v podjetju Zvezda, ki je zamenjalo Karla Černjaviča – ta se je upokojil leta 1980 – enostavno sporočilo, da ga več ne potrebujejo, da lahko ostane doma. Niso razumeli, da gospod Sočič ne dela več za denar, ampak da je gostinstvo njegov poklic, njegova ljubezen in njegov prvi dom. Z lahkoto so sprejeli odločitev, s katero so mu v trenutku vse to vzeli. Očitno ga je to bolj prizadelo kot nekoč nacionalizacija kavarne. Razočaran nad takšnim svetom ga je kmalu po tistem, leta 1981, zapustil.

Gospod Sočič

Hčerka Helena Sočič, doktorica znanosti, ki živi v Ljubljani, se pa občasno vrača v Mursko Soboto. Z radostjo in ponosom se spominja očeta.

»Bil je avtoritativen, vendar se doma nikoli ni kregal. Vse, kar je želel, je dosegel s svojo postavo in nastopom. Kavarna mu je pomenila vse, šele nato je prišla na vrsto družina. Leta 1947 so kavarno nacionalizirali. To je bil zanj hud udarec. Toda ker so mu dovolili, da je lahko v njej delal še naprej, je izgubo lažje sprejel in svoj posel vneto opravljal. Tudi tedaj je delal tako, kot bi bila kavarna še vedno njegova. Bil je prvi tajnik gostinske zbornice in na tej funkciji je ostal dolga leta. Ves čas, odkar je opravljal svoj poklic, je skrbel za vzgojo kadrov. Do vajencev je bil strog, vendar so v glavnem vsi tisti, ki so »šli skozi njegove roke«, naredili kariero in bili kot gostinski delavci vseh rangov iskani in dobrodošli v najboljših lokalih slovenskih turističnih središč. Za takšno prizadevno delo mu je Zveza združenj gostilničarskih obrti Dravske banovine v Ljubljani že leta 1938 podelila posebno oblikovano diplomu. Tudi z nemškimi ali madžarskimi gosti se je lahko normalno pogovarjal v njihovem jeziku. V spominu ji je ostalo pripove-

Karel Černjavič,

upokojeni direktor GP Zvezda Murska Sobota, nosilec začetkov izgradnje Moravskih Toplic in sploh nosilec razvoja gostinstva v pokrajini

»Kot vajenec sem stopil v Kavarno Sočič leta 1944, uk pa sem končal tri leta pozneje, nato pa sem tam kot natak delal še dve leti. O gospodu Sočiču in njegovi družini lahko izrečem samo pohvalne besede.

Imel sem srečo, da je vajenec pred mano, pisal se je Vučina, odšel nekam na Madžarsko, gospod Sočič pa je bil takrat pri Gradu na Goričkem vojak. Tako me je za vajenca sprejela kar gospa Sočič. Čeprav je bil vojak v madžarski vojski, si je g. Sočič uredil, da je občasno lahko prihajal v Soboto. Tudi tistega popoldneva je bilo tako. Ko je nepričakovano zagledal mojo drobceno postavo, ki je neobgljeno stala pred svojim bodočim šefom in menčalo, se je z gromkim glasom obrnil proti soprog: »Lina, ka si za vraga vzela toga, ne vidiš, kak je trdi!?« To je bilo moje prvo srečanje z njim. No, ostal sem, on se je vrnil iz vojske in počasi sva postajala vse boljša prijatelja.

Da, gospod Sočič je znal spoštovati goste. V njegovem lokalu je bil red in mir, skorajda tišina, zato so tja radi zahajali fini gostje, starejši obrtniki, prosvetni delavci, kjer so lahko v miru igrali tudi karte ali biljard. Najbolj vneta igralca biljarda, kolikor se spomnim, sta bila takrat odvetniški pripravnik Cani Nemec in profesor Klančnik. Karte, v glavnem remi, preferance in tarok, pa so v tistem času najpogostejše igrali starejši gostje: urar Ligeti, trgovci Benko, Holcman in Jonaš, industrialec Šiftar in sploh vsa takratna inteligenca. Ob sobotah je večkrat zaigrala ciganska godba, v glavnem koncertno glasbo za poslušanje, manj za ples. Za branje so bili na voljo številni časopisi na posebnih nosilih, obešenih po lesenih stenah kavarne. Redne hrane nismo stregli, po potrebi pa so v kuhinji pripravili manjši prigrizek. Kavarna je bila odprta od sedme ure zjutraj do polnoči.

V tistem času je bil najbolj stalen gost fotograf Purač. Zmeraj je prišel šele popoldan in zmeraj znova povedal, da prihaja na dobro prekmursko slivovko. Slivovka v kavarni je bila res dobra in

Družina Franca Sočiča leta 1932, starejša hčerka Helena, soproga Karolina in Olga

dovanje prijateljice, pravnice v veliki slovenski firmi, ki je bila na nekem sprejemu v hotelu Habakuk v Mariboru. Natak je z večimi in elegantnimi gibi odpiral steklenico šampanjca, kar ni ostalo prikrito očem poznavalca: »Vam pa očitno te stvari gredo od rok,« ga je nagovoril.

»Da, teh reči sem se naučil pri gospodu Sočiču v Murski Soboti,« mu je ponosno odvrnil.

znana, saj jo je Sočič ob nakupu skrbno izbiral. Purač po navadi nikoli ni sedel. Pil je ob točilni mizi, v miru opazoval goste, se kaj kratkega pomenil, če ga je kdo od gostov ogovoril, nato pa se spet obrnil k svoji pijači. V štirih urah je včasih pospravil tudi liter ostre, po slivah dišeče pijače.

To so bili časi, ko smo sprejemu gostov dajali posebno pozornost. Vsakega gosta sem moral pričakati pri vratih, ga pozdraviti, mu pomagati sleči plašč in ga obesiti na obešalnik, ga nato odpeljati do mize in počakati, da se udobno namesti. Šele nato sem ga lahko vprašal, s čim mu lahko postrežem. Če sem bil kje zunaj ali sem opravljal kakšno drugo delo, je takšen sprejem gosta opravil sam gospod Sočič. Veljalo je tudi pravilo, da si se od gosta pri

Tik pred pomočniškim izpitom – vajenec Karel Černjavič pozimi leta 1945: »Gospod Sočič je bil gostinec prave dunajske šole in je takšno strežbo zahteval tudi v svojem lokalu.«

Kolektiv gostilne Šestica v Ljubljani okrog leta 1923. Franca Sočiča bomo prepoznali po samozavestni drži. Ženska spredaj s psom je Zalaznikova, lastnica lokala.

in njegova kavarna

odhodu primerno poslovil, pomagal si mu obleči plašč, se zahvaliti za obisk in se priporočiti za prihodnjic.

Zjutraj so bili med prvimi gosti madžarski oficirji. Ponavadi so pili čaj, zraven pa kakšno žgano pijačo. Med njimi je bil mlajši oficir, ki je še posebno rad zahajal v kavarno. Redno sem ga v madžarščini pozdravljal: »Dober dan, gospod stotnik!« Očitno pa mu je bilo kaj malo mar za takšne naslove in me je ob vsakem pozdravu opomnil, da mi ni treba, da ga ogovarjam z gospodom in činom. Dovolj bo, mi je rekel, če mu povem kar: »Servus Vince!« Kljub njegovemu vztrajanju takšnega pozdrava nisem mogel spraviti iz ust in sem ga še naprej pozdravljal kot druge. Nekega popoldneva, ob uri, ko po navadi ni bilo gostov ali pa jih je bilo zelo malo, sva z gospodom Sočičem urejala okolico vhoda v kavarno. Prednji prostor do vhoda, ki je ločil Sočićevo zemljišče od ceste, je v polkrogu obraščala živa meja. Znotraj te meje je bil nasut droben bel kamen. Jaz sem se ukvarjal s plevelom, on pa je z grabljami rahljajl kamenje. Ravno takrat je mimo prišel ta mladi oficir in se mi kot staremu znancu rahlo priklonil in prijazno nasmehnil. Pred svojim šefom sem se hotel postaviti in mu pokazati, kako sem si s to gospodo tudi jaz že zelo blizu. »Serbus zasloš (najvišji podoficirski čin v takratni madžarski vojski) Vince!« sem ga ponosno pozdravil in pomahal z roko. Pozdrav verjetno še ni dobro prišel do stotnikovih ušes, ko sem na mojem hrbtu že začutil silovit držaj šefovih grabelj. »Ti jaz že pokažem, komu boš ti govoril servus, saj sploh ne veš, kaj to pomeni, in pojma nimaš, kdo se sploh lahko tako med sabo pozdravlja,« je začel s privzdignjenim glasom uro bontona, gledal proti oficirju in se jel opravičevati, češ fant je še mlad, ne ve, kaj dela, in ne ve, kako se je treba vesti pred gospodom, ampak ga bomo že spravili v red. Stotnik Vince se je zavzel zame, mu pojasnjeval, da me je on nagovoril k takemu pozdravljanju in da ni nič hudega, vendar šefa ni prepričal. Bil je hud in je nadaljeval z nerganjem. Goste sem poslej, ne glede na njihovo starost in znanstvo, po tistem pozdravljal le po starem.

Ta Vince je bil madžarski detektiv, vendar dober človek, tako da sem še danes prepričan, da je tisto s pozdravljanjem mislil resno in ni imel kakšnih skritih, recimo poklicnih namenov, kar je dokazal ob neki drugi priložnosti. Tisti čas je bilo hudo pomanjkanje cigaret in vsak posameznik jih je lahko dobil le določeno količino. Da bi svoje goste čimbolj vsestransko zadovoljil, sem se z nekaterimi trgovci dogovoril, da so mi prodali kakšen zavojček cigaret več. Tako so gostje lahko brezskrbno kadili cigarete, ki sem jim jih priskrbel, svoje pa so prihra-

nili. Prej ali slej je to moralo priti na ušesa žandarjem in nekega dne mi je stotnik prišel zaupno povedat, da me je neki Sobočan prijavil in naj kmalu pričakujem preiskavo. Že čez dan ali dva je stotnik Vince s še enim detektivom strogo uradno prišel v mojo sobo – stanoval sem pri Sočičevih na dvorišču – in naredil temeljito preiskavo, na koncu pa s kolegom ugotovil, da so govorice neutemeljene, in tako zapisal tudi v poročilo.

Ne samo z gospodom Sočičem, ampak z vso družino smo se dobro razumeli in pri njih sem imel občutek, da sem del družine. Obroki so bili obilni, jedel sem enako kot oni. Takrat je bilo splošno v navadi, da so mojstri vajence pretepali in jih na različne načine kaznovali. Tega tukaj nisem doživel oziroma samo takrat, ko sem napačno pozdravil stotnika Vinceja. Znašel pa sem se še v položaju, ko me je hotel udariti, vendar se je v zadnjem hipu premislil. To je bilo že po osvoboditvi, ko novi časi ljudem, kakršen je bil kavarnar Sočič, niso bili naklonjeni. Mladi osvoboditelji, domačini, ki jih je novi čas vrgel na površje in so v hipu dobili neomajno moč, na tradicijo in dobre plati preteklosti niso dali veliko, pravzaprav nič.

Dva od njih, ki ju ne bomo omenjali, čeprav bi si morda to zaslužila, sta si zaželela dobrega vina. Vedela sta, da ima g. Sočič v kleti bogato vinoteko, saj je bil dober poznavalec vin in tudi vnet zbiralec. Zahtevala sta vino iz vinoteke in ga tudi dobila, kaj pa je Sočiču drugega preostalo. Pri obračunu je bila cena za spoznanje višja kot za namizno odprto vino, kar pa mladima gostoma ni bilo všeč in sta nejevoljna zapustila kavarno. Že čez nekaj ur se je iz zvočnikov, ki so bili obešeni na električnih drogovi po mestu, zaslišala obtožba špekulanta, ki si dovoli izkoriščati delovnega človeka, kar je treba preprečiti in kaznovati.

Najprej sta ga naprosila in pregovorila, da jima je, proti svoji volji, postregel vrhunsko pijačo, za plačilo pa sta potem uredila, da so mu vso vino zaplenili. Na koncu je lahko bil vesel, da ga niso zaprli. Pozneje so vso zaplenjeno pijačo prodali drugim gostilničarjem. V času, ko se je vse to dogajalo, sva v kleti pretakala vino. Po nerodnosti sem spodmaknil zagozo, da se je sod močno zamajal in zmotil vino. To ga je tako ujezilo, da me je že hotel klofnti, vendar se je v zadnjem hipu premislil. Bil je nervozen, razočaran, in tudi če bi mi takrat eno primazal, mu ne bi zameril, saj sem ga razumel. Hudo je trpel in tudi mene je takšen odnos onih dveh prizadel.

Še dolgo po tistem, ko gospoda Sočiča ni bilo več, so se ga številni gostje iz vse Slovenije in tudi Madžarske radi spominjali in o njem povedali lepo misel.

... Zginile so v zakajene kolibice, iz gozdov so prihajali moški, mračnih temnih oči, da bi moglo biti strah. Ko pa se je znočilo, so prišli iz človeških hlevišč čedno, skoraj elegantno oblečeni gospodje z goslimi v rokah, da se napotijo v Veliko kavarno ali v Kavarno pri Kroni v Mursko Soboto.

(Iz knjižice Prekmurski profili, dr. Fran Sušnik, Maribor 1929)

... Razun Dobraja je še drugo kulturno središče; to je kavarna Legenstein. Srednjevelika nizka soba je to, prijetna, le karbid smrdi, kajti elektrike v Soboti ni. Tu je zbirališče športnega kluba Mura; vsi slovenski časopisi so tu, nemški židovski in madžarski; domači Cigani često gostujejo; kasirke, ki se pogosto menjavajo, imajo utrudljive dolžnosti, tarok je v navadi, še bolj šah, ki je postal moderen, kar je prišel novi gimnazijski ravnatelj, ki je izboren šahist.

(Sušnikov opis kavarne v času, ko jo je kupoval g. Sočič)

Franc Sočič, 1891 - 1981, do zadnjega predan svojemu poklicu

Nekaj Sočičevih navodil vajencem, ki bi si jih lahko končno prebrali tudi dandanašnji gostinci:

- Ni mogoče misliti na lumparije, se malomarno obnašati, istočasno pa biti dober gostinec.
- Ne streži pijače na up. Gostilna bo zgubila gosta, ti pa denar. Tisti, ki pije »na porgo«, se nerad vrača.
- Pijača ni za natakarka!
- Ko postrežeš gosta, poglej naokrog, nikoli se ne vračaj praznih rok.
- Opazuj prostor! Če gost dvigne glavo, pomeni, da nekaj želi. Ne čakaj, da bo kričal »Halo, halo, natakarka!« in mahal z rokami, da bi te priklical.

Bratje in strici Baranja. Prva prava ciganska godba, lahko bi rekli pragodba, iz katere več ali manj izhajajo vsi poznejši znani ciganski glasbeniki. Violinist, skrajno levo je oče cimbalista Miška Baranje. Igrali so še v Stari kavarni, ki jo je imel Sočič v najemu pri Dobrayu, pozneje pa so se preselili v Veliko kavarno, kot se je nekaj časa imenovala Sočićeve kavarna. Igrali so tudi drugod po Sloveniji. Posnetek iz leta 1930 je narejen v Kranju.

Sočićeve kavarna je preživela vojno in, zanimivo, tudi pod ljudsko oblastjo ni izgubila svojega nekdanjega sijaja. V središču mesta, rahlo zamaknjena, z živo mejo pred vhodom, je še vedno predstavljala prostor, kjer so se zbirali meščani najmanj srednjega sloja.

Bila je bogato opremljena. Klopi na levi strani so bile vse do točilne mize oblažene in prevlečene z usnjem. Mize s težkimi litoželeznimi podstavki so imele namesto lesene površine marmorne plošče. Na sredini je stala peč na žaganje, takoj na desni strani pa je stala miza za biljard. Na stenah je bilo nekaj ogledal, tudi za točilno mizo, vseokrog pa so viseli na stenah časopisi na posebnih držalnih. Turško kavo so servirali v bakrenih džezvicah, obvezno s kozarcem vode.

Neko nedeljo dopoldne me je oče vzel s sabo, vendar sem se zelo dolgočasil. Motal sem se okrog biljarda na tri kroglice in gledal moške, kako so z nekakšno posebno pozornostjo z modro kredo mazali keje in z njimi dolgo merili v kroglo, preden so udarili. Nekdo je imel na mizi mentolov liker. Sonce ga je obstajalo, da me je tista močna zelena barva toliko pritegnila, da bi ga najraje

poskusil. Pri drugem omizju je nekdo pripovedoval dolgo, razvlečeno zgodbo, in ko je končal, so se vsi gromko zasmeli. V kavarni ni bilo nobene ženske.

Pozneje, ko so, že nacionalizirano, kavarno zaprli, so bili tam ob nedeljah mladinski plesi. Od treh popoldne pa do osmih zvečer je trajala zabava ob harmonikarju in bohnarju Dežiju, vendar se je večina odpravila domov že prej, ker se je ob osmih začela zanimiva radijska oddaja z najnovejšimi popevkami.

(Iz knjige Slike prasnega mesta, J. Rituper)

Diploma iz leta 1938

V Sočičevi kavarni enkrat med vojno. Možakar s žilcem v rokah je trgovec Jonaš s prodajalko, levo vajenec Anton Skledar. V ozadju gospod Sočič, možakar na desni je neznan.

Začetek

Z decembrom smo se poslovili od Penove skrite fotografije, zato z januarjem pozdravljamo nov Penov list – Penove utrinke. Maja in Staša vam bova vsak mesec poskušali prinesiti pregled iztekajočega se meseca, s fotografijami in z vašim sodelovanjem, z vašimi razmišljanji v trenutku, ko vas bova ujeli na cesti, kot sva tokrat »zgrabili« Mateja. Današnji utrinki so malo drugačni, kot bodo v prihodnje. Tokrat vas opogumljava za nov začetek, s tem pa dajeva zagon tudi sami sebi. Čeprav malo pozno vam želiva lep začetek leta!

Metanje »žabic« v mirno morje ali zgolj prisluškovanje nežnim šumom krhkih valov. Kdo pravi, da januarja to ni možno?

Začnem razmišljati o dnevu, ki me čaka in si želim, da bi si ga zapomnila po čim več lepih stvareh. Začnem stopati po ulicah ob pol sedmih zjutraj in zrem v zatemnjena okna, za katerimi še spijo tisti, ki jim ni treba zgodaj vstati. Začnem opazovati ljudi okrog sebe in se truditi, da jim tudi danes dam nekaj, kar jih bo naredilo vesele, razigrane. Začnem prižigati luči in lučke po stanovanju, dvigati rolete, da bi ujela še tisto zadnjo dnevno svetlost. Začnem sanjati ... In vem, da ne šele jutri, ampak že zdaj začenjam znova. Ko pa je vendar toliko stvari, s katerimi se vedno znova in znova spleča začetki.

Vabimo vas k sodelovanju!

Pošiljajte nam svoje fotografije, ki ste jih posneli v tekočem mesecu (sedaj nam torej lahko pošljete fotografije, ki bodo nastajale v mesecu februarju in zadnjih dneh januarja). K fotografiji pripišite še svoj komentar ali misel ter svoje podatke, mi pa bomo vsak mesec izbrali najboljšo fotografijo, katere avtorja bomo tudi nagradili. Svoje fotografije, opremljene z vašimi podatki in komentarjem, pošiljajte na naš elektronski naslov utrinki@gmail.com.

Matej iz Melinec je povedal:

»V nouvo leto san stopo s puno paro, sicer še vidnejših rezultatov nega, ale presenečeni san nad samim seuf, ka san se tak hitro zbudo z zimskoga spanca.«

Maja Prettner & Staša Pavlovič

JANUAR

Drug za drugim v ravni vrsti ... stopajmo po poteh, ki so nam še neznane. Morda odkrijemo kaj, česar drugače ne bi našli nikoli.

Razprodaje

Spominjam se lanskoletnih razprodaj, ki se niso čisto nič razlikovale od letošnjih. Zato sem se odločila, da bom šla samo opazovat ljudi, kako se gnetejo pri blaganjah in si skoraj ne izpraskajo oči, samo da bi prišli do najugodnejšega artikla. Ampak priznam, da je tudi mene premamila majica, ki je bila tako neverjetno »poceni«. V resnici ni vredna nič več, ampak ceno tako elegantno spustijo, da imaš tisti občutek zmagošlavja in si rečeš: »Ja, zdaj bom pa res profitirala.«

Nakupovalna mrzlica je tako iz vseh strani zvabila ljudi, ki so na koncu zadovoljnih obrazov pregledovali svoje polne vrečke (ne)potrebnih stvari. Ampak včasih si pa res lahko privoš-

Tudi moški so podlegli razprodajam, vendar še vedno hitreje omagajo kot ženske.

čimo, da neracionalno zapravimo nekaj denarja, samo zato da zadovoljimo sebe. Pa kaj če smo kupili hlače konfekcijske številke 36 (v upanju, da nam bodo nekega dne prav), pa sami komaj navlečemo 40.

Maturantski plesi

Mesec januar so zaznamovali tudi maturantski plesi. Nakupovalna euforia se je sicer najbrž začela že veliko prej, a januar je zahteval še zadnje detajle. Glavno, da je na koncu vse lepo izpadlo. Fotografijo je prispeval Darko Džuban, ki je med plesom ujel maturante soboške gimnazije.

Novoletni objem

Veselo decembrsko vzdušje je služilo zgolj kot priprava na najdaljšo noč v letu, ko smo si spet segli v roke z (ne)znanci, ki jih sicer sploh ne pozdravljamo in si voščili že stokrat slišane fraze. Ampak vsi smo bili nasmejanih obrazov, pa če zaradi pričakovanj, ki smo si jih zastavili ob začetku novega leta, ali pa zgolj zaradi užitka v družbi pravih ljudi. Fotografijo je zabeležil Matej Ficko.

Midva sva najboljši par – človek in pes ali pes in človek.

Agility za bister um in zdravo telo

Ali sem šel v pravo smer?

Zgled harmonije na šestih tačkah

Ne zgodi se prav pogosto, da bi pokrajina ob Muri gostila najboljše in najhitreje pasme psov, ki jih premoremo pri nas. In če se jim pridružijo še štirinožni lepote iz Hrvaške, Italije, Češke in Slovaške, si celodnevno tekmovanje za Eukanuba zimski pokal Slovenije v agilityju, ki ga je organizirala v dvorani B Pomurskega sejma v Gornji Radgoni skupaj s prizadevnimi člani Kinološkega društva Ljutomer Kinološka zveza Slovenije, zasluži posebno pozornost. Še posebno zato, ker je blizu sto tekmovalcev iz petih držav, ki so se pomerili v treh kakovostnih nivojih in treh kategorijah, upoštevajoč velikost psov (majhni, srednji in veliki), zares predstavljalo pravo atrakcijo za številne gledalce.

Na lastne oči smo se lahko prepričali, da je danes vedno več mladih in starejših lastnikov psov, ki se ukvarjajo s tem zanimivim športom, ki povezuje človeka in psa, ko skupaj premagujeta ovire v parkurju in tekmuje za čim boljše čas. Ob tej priložnosti smo v Gornji Radgoni videli tudi najhitreje pasme psov, kot so borderski ali belgijski pa tudi pirenejski ovčarji, kodri, labradorci, zlati prinašalci, nemški ovčarji, pinči in drugi.

Le najboljši med njimi so se na koncu veselili pokalov in nagrad. Te so dobili: v A1 small **Oto Mesarič** in mešanka Pina (Ptuj), v A1 medium **Cecilija Majcen** in mešanka Bricciola (Postojna), v A1 large **Črt Zavrtnik** in mešanka Dina (Naklo), v A2 small **Irena Murovec** in kodrica Ika (Postojna), v A2 large **Marina Magnetto** in borderska ovčarka Shania (Trst), v A3 small **Matija Klasinc** in mali nemški špic Blecky (Ljubljana), v A3 medium **Silvia Trkman** in pirenejska ovčarka La (Ilirija Ljubljana), v A3 large **Alen Mareković** in borderski ovčar Mawch Cap (Zagreb). Najbolje uvrščena tekmovalna para iz Pomurja sta bila v A1 large **Zvonko Vučko** in belgijski ovčar Rex Polluxov kot peti ter **David Voršič** in nemški bokser Joy kot šesti, oba KD Ljutomer, kjer imajo zelo aktivno sekcijo za agility.

Po vzoru konjskega preskakovanja ovir

Agility je razmeroma mlada kinološka disciplina, ki so si jo v Veliki Britaniji izmislili pred dobrimi petindvajsetimi leti po vzoru konjskega preskakovanja ovir, pri nas pa jo poznamo približno poldrugo desetletje. Zanimivo je, da so bile prve poskusne in neuradne predstavitvene tekme tudi v Pomurju, in sicer so jih pripravili leta 1989 v Bakovcih. »Danes je v Sloveniji že več kot dvajset kinoloških društev, ki se ukvarjajo s

Kdaj neki bom jaz na vrsti?

tem športom, pri čemer je aktivnih že več kot dvesto petdeset vodnikov psov. Sodelujemo tudi na številnih tekmovanjih v tujini in imamo tudi nekaj naslovov svetovnih prvakov. Tudi tokrat je nastopila ljubljanka **Silvia Trkman** (KD Ilirija) s pirenejsko ovčarko La, s katero je lani v svoji kategoriji osvojila naslov svetovne prvakinje, »nam je povedal predsednik komisije za agility pri Kinološki zvezi Slovenije **Sašo Novak**.

Potemtakem je agility premagovanje ovir v parkurju, ki je običajno velik dvajsetkrat trideset metrov. V njem sodnik postavi zaporedje različnih ovir. Pes mora opraviti različne skoke, se prebiti skozi tunele iz

gume, podobno kot pri smučanju izpeljati slalom, premagati ovire s kontaktnimi točkami, kot so most, palisada (pregrada iz pokončno postavljenih priostrenih brun) in gugalnica. Vodnikova naloga je, da psa usmerja preko teh ovir, da ne naredi napak. Pomembno je tudi, da to nalogo opravi čim hitreje. Običajno je od deset do dvajset ovir, postavljenih na razdalji od pet do sedem metrov. Pravilno premagovanje ovir od starta do cilja in doseženi čas dajo rezultat tekmovalca. Za vsako nepravilno premagano oviro dobi pet kazenskih točk, kazenske točke pa dobijo tudi za vsako stotinko sekunde prekoračenega standardnega časa, ki ga določi sodnik.

Zabavno in prijazno

Posebej tekmujejo majhni, srednje veliki in veliki psi, čemur so prilagojene tudi višine ovir. To velja tudi za nivoje tekmovanj od začetnikov do vrhunskih tandemov. Običajno gre za dva teka. Najprej je na vrsti zahtevnejši parkur, nato pa še jumping, pri katerem sodnik razporedi skoke, tunel, slalom, daljinske skoke in gumo. Seštevek časa in kazenskih točk iz obeh tekem je odločilen za končno uvrstitev. Pri tem se ljudje, ki se ukvarjajo z agilityjem, odločajo za »varne« pasme, tiste, za katere zanesljivo vedo, da so hitre.

Ena od prednosti agilityja je nedvomno ta, da je zabaven in prijazen – trening temelji na pozitivni motivaciji, živali se spodbuja in nagradjuje bodisi s priboljški bodisi z igro. Tisti, ki jih vodniki pravilno trenirajo, so navdušeni nad tem, da lahko premagujejo proge. Sicer pa za vodnike ni omejitev, zato je na parkurjih videti tako najstnike kot gospe in gospode v zrejših letih. Lažje je

Alfa in omega agilityja – Sašo Novak

Ubogljivost nadvse - Zvonko Vučko s prijaznim Rexom

seveda voditi psa, če si razmeroma dobro fizično pripravljen. Kot zatrjuje Sašo Novak, so lahko uspešni eni in drugi, za kar pa je najpomembnejše, da se vzpostavi čim boljši odnos med človekom in psom, zato upravičeno pravijo, da gre za harmonijo na šestih tačkah. Prav vrhunske rezultate pa dosegajo s psi, starimi od štiri do sedem let.

Končno sem v cilju!

Tina
Nemeš
in
Jasmin
v
Tikal,
Gvate-
mala

Piramide Sonca – Teotihuacan, Mehika

Uživanje v toplem jezeru
Lago de Izabal,
Gvatemala

Slikovita cerkev v
Taxcu, Mehika

Palenque, Mehika

Ostanki civilizacije Majev
v Copanu, Honduras

Antigua v Gvatemali –
mesto, obkroženo z
vulkani

Doživetje

Zadnji dve leti se med mnogimi knjigami in kupi papirjev na prijateljevi mizi v sobi valja listek, na katerega sem takrat zapisala nekaj za naju zanimivih destinacij. V roke sva vzela atlas in na hitro izbrala države, seveda neglede na varnost in druge za popotnika pomembne tamkajšnje razmere. Po zbiranju informacij o za naju najskrivnostnejših državah sva se po prvem potovanju na Bližnji Vzhod lansko poletje za mesec in pol odpravila po petih državah Srednje Amerike.

Mehika

Po enajsturnem letu iz Londona smo prišli v Ciudad de Mexico. Prestolnica Mehike naj bi bila največje mesto na svetu s približno 13.636.000 prebivalcev, nekatere prognoze o številu prebivalcev pa se gibljejo celo okoli 25 milijonov. Po začetnih zapletih na letališču (prijateljevega nahrbtnika namreč ni bilo in ga je dobil šele po treh dneh) sva počasi padala v hiter tok tega ogromnega mesta. Velikina mesta se začuti takoj, ko stopiš na ulico. Prometni zamaški, ljudi je toliko, da so nekatere uličice težko prehodne. Očaral me je mestni trg, na sredi katerega v lahmem vetru plapolala ogromna mehiška zastava. Ta državni simbol je na vseh zgradbah, ki obkrožajo ogromen trg, in na mnogih drugih stavbah po mestu. To se mi zdi zelo pomembno, saj so državni simboli prepoznavni znak vsake države, in če so le-ti tako izpostavljeni, se ti bo to kot tujcu zagotovo vtisnilo v spomin. V primerjavi s Slovenijo, kjer zastavo vidiš mogoče le pred parlamentom, zato ni čudno, da se že Slovenci lovimo pri tem, v kakšnem vrstnem redu si sledijo barve na zastavi, kaj šele tujci (še posebej, ker je naš državni simbol zelo podoben simbolu še kake druge države). Glavno mesto Mehike naj bi nastalo v dnu kotline ob jezeru, ki so ga Španci zaradi širitve mesta izsušili. Midva sva v Mehiki ostala dva tedna in prepotovala del južno od Ciudad de Mexico. V glavnem mestu Mehike sva se ustavila v nekaj kemijskih in farmacevtskih industrijskih obratih ter fakulteti za kemijo, ki je tudi najino področje študija. Iz glavnega mesta sva se zapeljala v Teotihuacan, kjer sva se povzpela na tretjo in četrto najvišjo piramido na svetu, piramido Sonca in piramido Lune. Tukaj je bilo videti zelo veliko domačih turistov, med katerimi so se mnogi starejši ljudje brez težav povzpeli na vrh teh ogromnih čudes. Iz Ciudad de Mexico sva pot nadaljevala v Cuernavaca in naprej v Taxco (mesto s čudovitim trgom – zocalo; v parku je slikovita cerkev). Vse skupaj me je spominjalo na vas in ne na mesto, v katerem živi 200.000 ljudi. Kar se tiče najinega potovanja po Mehiki, bi posebej omenila mesti San Cristobal in Palenque. V San Cristobalu sva prvič naletela na trg, kjer so domačinke izdelovale in prodajale svoje mojstrovine. Ženske imajo neverjeten šmisel za tkanje kril, kap, šalov, rut, hlač, denarnic ... in seveda prtov, vse je pisano. Mesto in njegova tržnica privabljata veliko turistov. In tudi midva sva se le stežka upirala tem privlačnim izdelkom. Nakupila bi še več, a sta bila najina nahrbtnika nabito polna, midva pa sva imela pred sabo še mesec dni poti. Iz San Cristobala sva nadaljevala vožnjo proti Palenque (te ogromne razdalje v Mehiki znajo biti na trenutke tudi nekoliko mučne). Takoj po izstopu iz avtobusa sva začutila soparo in ogromno vlage v zraku. A človek se hitro privadi na vse mogoče razmere. Nekoliko iz mesta so sredi džungle ostanki civilizacije Majev. Vredno ogleda. Po dveh tednih Mehike sva se podala v njeno južno sosedo Gvatemalo.

Gvatemala

Mejo sva prečkala s čolnom po umazani reki. V nizkem čolničku nas je bilo devet in vse skupaj je bilo precej nevarno. Ko smo po

polurni vožnji pripluli do Gvatemale, sem se jaz le s težavo in s pomočjo prijaznih angleških popotnikov s težkim nahrbtnikom povzpela po blatnem spolzkem hribu v omenjeno državo. Po triurni vožnji po ravni makadamski cesti smo prispeli v mesto Flores. Prijetno mesto z 2000 ljudmi, obdano z jezerom. Kako uro vožnje od tega otočka (ki je s kopnim povezan z mostom) je Tikal. Gvatemala velja za zibelko majevske kulture. In zame, kar se tiče ostankov civilizacije Majev, je ravno Tikal največja. Ogromno območje džungle z bogato ponudbo različnih rastlinskih in živalskih vrst, ki so zaradi drugačnosti za nas še posebno zanimive. Ves čas lahko slišiš opice. Če imaš srečo in si tam zelo zgodaj (kot midva, ki sva bila tam že ob sedmih), jih lahko tudi vidiš. Vzpenjanje na te ostanke zgradb je sicer kar naporno, a ta razgled, ki ga doživiš, ko dosežeš vrh, te ne more pustiti ravnodušnega. Lahko samo obsediš in razmišljaš, dokler te ne preženejo nadležni komarji. Po napornih dnevih (vsak dan sva kar vztrajno nabirala kilometre) je sledilo uživanje na obali največjega jezera v Gvatemali – Lago de Izabal. Dnevi tam so bili namenjeni počitku, branju in načrtih za nadaljevanje poti – vse to v visečih mrežah pod palmami. Ker je najina pot po Srednji Ameriki potekala v krogu, sva lepote Gvatemale doživela dvakrat. Pri vračanju sva se ustavila v španskem kolonialnem mestu Antigua. To je zelo turistično mesto, polno trgovcev z domačim blagom in restavracij, kjer tujci – v glavnem Američani, ki pridejo sem za dva tedna – na veliko zapravljajo zelo zaželeno dolarje. Mesto je obdano z vulkani in zelo pisano. Privlačno je za mnoge mlade z vsega sveta, ki se pridejo v tamkajšnje šole učiti španščine. Ob jezeru Lago de Atitlan se nisva imela možnosti ustaviti, ker nama je zmanjkovalo časa. Toda kolikor sva lahko videla iz avtobusa, naju je povsem navdušilo. Res čudovit del Gvatemale. In ravno tu so ljudje utrpeli veliko škodo zaradi nedavnih naravnih katastrof – orkanov. Ko sedaj pomislim, mi je ostala Gvatemala, čeprav mi je bilo vseh vse na tej poti, v zelo posebnem spominu glede živahnosti domačinov, pisanosti mest in seveda veličastnosti Tikala. Mogoče ima vse skupaj opraviti tudi s tem, ker sem jo doživela dvakrat.

Honduras

Po dnevih počitka in uživanja na obali jezera Lago de Izabal v Gvatemali sva se odpravila v tretjo državo na najini poti – Honduras. Na poti po tej državi sva se zelo pogosto srečala s tem, da na avtobuse prihajajo domačini, ki prodajajo hrano in pijačo. Gre v glavnem za pecivo, pražene arašide, sadje itd. Najprej sva bila nekoliko skeptična, a sva tudi midva od neke domačinke kupila tortilje, polnjene s fižolom in prelite s čilijem. Cena ene je bila 25 dolarjev. Na ta način se domačini preživljajo iz dneva v dan. Pomembnosti dnevnega zaslužka se zelo dobro zavedajo tudi otroci, ki s svojim milim obrazom prepričajo skoraj vsakega. Do meje s Hondurasom sva se peljala v popolnoma natlačenem kombiju, na strehi vreče krompirja, zelja, čebule in najina nahrbtnika. Ljudje, ki živijo v odročnih vaseh, ne premorejo avtomobila in tako vsake toliko časa iz mest z javnim prevozom tovorijo ogromne količine ene za življenje najpomembnejših dobrin, hrano. Na izstopu in vstopu v vsako od držav je treba plačati nekaj dolarjev. Na meji se tudi vedno najdejo možje, ki ponujajo »ugodno« menjava denarja. Tudi midva sva po slabi izkušnji v Gvatemali, ko sva po prihodu v državo (bila je nedelja) ostala brez njihovega denarja, pri vstopu v vsako od držav tako zamenjala kakih 15 dolarjev. To nama je omogočilo pot do prvega večjega mesta, kjer je bilo mogoče zamenjati denar v banki. V

Srednje Amerike

Hondurasu seveda nisva mogla mimo Copana (zadnji ostanki civilizacije Majev, ki sva si jih na tej poti nameravala ogledati). Območje je dokaj majhno z izjemnimi skulpturami, na katerih so izklesani bogovi in kralji Majev. Videti je bilo veliko pisanih papirg. Copan je zelo prijetno mesto blizu meje z Gvatemalo, in kot sva opazila kasneje, tudi najbolj turistično v Hondurasu. Kar nekajkrat sva si med vožnjo na avtobusu kupila kosilo. Kos piščanca, zelje s korenjem in pečene banane za 200 sit. Po prihodu v Gracias sva imela zelo mešane občutke. Mesto, ki ti daje občutek najbolj nazadnjaške vasi, brez asfaltiranih cest... A najin cilj tukaj je bil, doživeti termalno »kopališče« sredi gozda. Tako sva se v neznosni vročini peš odpravila v 4 km oddaljeni Aguas Termales. Gre za kvazi bazenčke termalne vode, ki tam izvira in ima +37 stopinj Celzija. Za to »kopališče« sva seveda plačala nekaj malega vstopnine in tam preživela nekaj prijetnih uric, dokler naju ni pregnal dež. Glede Graciasa bi omenila, da je v mesto zelo živahno dopoldne, popoldne pa so ulice povsem puste. Tujcev tukaj seveda nisva srečala. A ravno to sva si želela. Doživeti mesto in domačinov ter njihov vsakdanji utrip, brez vpliva turizma. Sledila je pot iz Graciasa do La Esperanze, ki je bila najbolj neprijetna na tem potovanju. Dovolj pove že dejstvo, da smo se 84 km vozili dobre tri ure. Pot je bila makadamska in polna ovinkov. Cilj je bil, prispeti do glavnega mesta Tegucigalpa. In tako nama je po nekaj urah uspelo doživeti utrip hrupnega mesta, ki z mestecem Gracias nima kaj veliko skupnega. A taka nasprotja so za popotnika vselej dobrodošla.

Nikaragva

V zgodnjih jutranjih urah sva se iz glavnega mesta Honduras zapeljala proti meji z Nikaragvo. Medtem ko so bili prehodi čez meje do sedaj hitri in brez zapletov, se je tukaj prvič ustavilo. Ljudje so čakali v vrstah in ni nama preostalo drugega, kot da sva tudi midva čakala dobro uro. Tega sploh nisva bila vajena. V mestu Estelí sva dobila najcenejšo sobo na celotni poti, in to za 60 cordob (720 sit). Temu primerna je bila tudi oprema. Glede na to, da naju je zvečer obiskal tudi kušcar, mi verjetno ni treba še kaj dodati. Zaradi omenjenih nepredvidenih okoliščin sva tu prespala le eno noč. Tudi mesto je bilo samo po sebi zelo čudno, razen majhnega parka ni ponujalo kaj dosti več. Veliko sva se prehranjevala na ulici in tudi tu sva naletela na zelo okusne tortilje s piščančjim nadevom. Ko sva čakala, da se nekoliko ohladijo, je v parku prišel do naju fant, ki je čistil čevlje. Z veliko zagnanostjo in vnemo nama je hotel pokazati svoje spretnosti, a ker je imel prijatelj obute športne copate, jaz pa japonke, je bilo to neizvedljivo. Možje in fantje (otroci), ki čistijo čevlje na ulici, čistijo le usnjene in samo moškim. Po pogovoru sva izvedela, da je fant star osem let, in bil je neverjeten. Umazan od nog do glave, a kljub temu nasmejan. Po tem, ko je iz palmovega lista oblikoval še rožico in mi jo podaril, sem mu z veseljem odstopila del mojega kosila, ki ga je v trenutku snedel. Ja, v teh državah mnogi otroci živijo precej drugačno otroštvo, kot so ga vajeni naši otroci. Iz Estelija je sledila pot preko glavnega mesta Managva do Granade. Že pred prihodom v hostel sva ugotovila, da gre za zelo slikovito staro mesto, v katerem vlada revščina, tako da lahko vidiš ljudi ležati kar po tleh. Znano je, da je Nikaragva najrevnejša država Srednje Amerike. Toda hostel je bil najboljši na poti s pravim popotniškim razpoloženjem. Hostli, ki so v lasti tujcev (ta je bil last ameriško-angleškega para), so res povsem drugačni od tistih, kateri lastniki so domačini. Po nekaj mirnih dnevih v Granadi naju je pot vodila do mesteca San Juan del Sur na obali Pacifika.

Tukaj sva nameravala ostati le eno noč; se malo osvežiti v Pacifiku (voda je bila precej hladnejša kot v jezerih, v katerih sva se kopala do sedaj, a nama je to glede na hudo vročino tudi prijalo) in nadaljevati pot. A naju je ustavila bolezen. Oba sva dobila visoko temperaturo, ki je z zdravili, ki sva jih imela s sabo resnično ogromno, nisva mogla znižati. Ni nama preostalo drugega kot poklicati lokalnega zdravnika – in začelo se je zdravljenje, ki je najino potovanje ustavilo za cel teden. Bilo je tako hudo, da sva resno razmišljala o predčasni vrnitvi. To naj bi bilo dva tedna pred predvideno vrnitvijo domov. In če bi takrat res odšla, bi veliko zamudila. Že sedaj sva morala iz najinih načrtov izbrisati obisk Kostarike; nikakor pa nisva hotela zamuditi še Salvadorja. Okrevala sva v Granadi, in to zaradi dobrih izkušenj s hostlom. Po enem tednu sva se končno spet sprehodila po mestu. Miren sprehod se je kmalu spreobrnil v divjanje po ulicah Granade. Bil je očitno neki praznik in po ulicah so se podili biki. Množica ljudi pa vznemirjena zaradi veselja in strahu obenem pred njimi. In tudi midva sva nehoté postala del tega divjanja. Mene je bilo resnično strah. In ves ta adrenalin sem doživljala ravno na svoj rojstni dan, ki mi bo zagotovo ostal v spominu vse življenje. Iz Managve sva naredila z zelo luksuznim avtobusom dolgo pot do San Salvadorja – glavnega mesta države Salvador. Dodala bi še, da nama Nikaragva kljub hudi bolezni, ki naju je doletela in za katero se je izkazalo, da je bila sončarica, ne ostaja v nič kaj manj čudovitem spominu. Prej, mogoče zaradi omenjene izkušnje, v še bolj posebnem.

Salvador

Salvador je država, po velikosti primerljiva s Slovenijo, a s trikrat več prebivalci. Gre torej za zelo gosto poseljeno državo. Že po začetnih urah vožnje po Salvadorju sva dobila občutek, da gre za precej mirno, ne turistično deželo. In najina predvidevanja so se uresničila. Iz glavnega mesta sva se zapeljala do eno uro oddaljenega mesta Suchitoto. Tukaj spet podoben občutek glede takih mest, kot sem že omenila za Mehiko. Suchitoto je večje mesto kot npr. Murska Sobota, a vse skupaj spominja na vasico. Kot da čas tukaj sploh ne teče in imajo ljudje neki svoj ritem življenja. Sledi o turizmu še ni. Sva pa za prenočišče odštela precej več kot kjerkoli drugje. Uradna valuta v Salvadorju je ameriški dolar, tako da nama vsaj ni bilo treba skrbeti za menjavo denarja. Najin naslednji cilj je bilo gorsko mesto Juayua, ki prav tako diha kot vasica. Tudi tukaj nisva srečala nobenih popotnikov, tudi tukaj ni bilo nobenih sledi turizma. To nama je bilo seveda nepopisno všeč. Iz Juayue sva naredila izlet v najvišje ležeče mesto v Salvadorju Apaneco. To je šele odročno mesto! Po flavodilih domačinov sva se iz mesta odpravila na hrib, kjer naj bi bila laguna, imenovana Laguna de las Ninfas. Vzpenjala sva se slabo uro. Hodila sva po zelo pusti, samotni poti, tako da me je bilo kar malo strah. A ni bilo nič hudega. Imela sva možnost, ujeti v objektiv veliko zelo lepih pisanih metuljev. Ko sva prispela do lagune, sva kar nekaj časa uživala tamkajšnji spokojni mir in doživljala čudoviti razgled na zeleni Salvador. Zaradi časovne stiske sva lepote Salvadorja doživljala le nekaj dni, kar pa je tudi dovolj glede na majhnost te države. Pri vračanju v Mehiko sva se za nekaj dni ustavila v že opisanem mestu Antiqua v Gvatemali, od tam pa se vrnila do cilja, ki je bil v Mexico Cityju, kjer sva potovanje tudi začela. Po mesec in pol trajajočem potovanju se je bilo seveda lepo vrniti domov in podoživljati vtise ob gledanju fotografij, a na listku, napisanem pred dvema letoma, še vedno ostaja kar nekaj držav, zelo primer njih in verjetnih za katero od naslednjih potovanj.

Mojstrovine domačink na tržnici v San Cristobalu, Mehika

Pisanost živali v Copanu, Honduras

Tokrat prazne ulice Granade, Nikaragva

Mesto Suchitoto, ki spominja na vasico, Salvador.

Parlament v prestolnici Mehike

Tina v družbi simpatičnega čistilca čevljev v Esteliju, Nikaragva

Zelo priljubljeni indijanski vrači na glavnem trgu v Ciudad de Mexico

Arhivi

znanih Pomurcev Pén jih je odprl

Dr. Jože
Magdič

Lani smo na tem mestu odpirali arhive tisti, ki tako ali drugače dihamo z Žuto kučo. Pokazali smo vam, kaj se je dogajalo v zakulisju Vestnika ter Murskega vala in kaj je bilo na očeh javnosti.

Od letošnjega januarja pa namenimo podoben prostor vsem, ki so v zadnjem obdobju tako ali drugače zaznamovali življenjski utrip naše regije. Led prebija Jože Magdič.

Nekateri ga poznate kot nekdanjega državnoborskega poslanca, večina pa vas verjetno ve, da je Jože psihiater. A to še zdaleč ni vse. Pričujoče fotografije z besedili, ki jih je sam napisal, vam bodo o osebnosti Jožeta Magdiča povedale marsikaj. Uživajte v odpiranju penovskih osebnih arhivov!

Po osnovni šoli v Beltincih sem iz rojstne Lipe leta 1957 odšel na semenišče v Zadar, kjer sem bil tri leta. Za duhovnika nisem bil poklican, človek obrača, Bog obrne. Bilo mi je petnajst let. Oddaljenosti od doma se nisem zavedal. Dan pred odhodom je moja mati naenkrat krčevito zajokala, ko mi je pekla potico za pot. Potovanja niso bila enostavna. Ponosen sem na življenje v Zadru, saj od tam še danes črpam življenjsko modrost.

Rad sem zdravnik med mojimi ljudmi. Vedno imam pri sebi zdravniško torbo in merim krvni tlak. To se je dogajalo v Turnišču, rojstni vasi moje mame, kjer imam veliko sorodnikov, prijateljev. Moje psihiatrije se še nisem naveličal. »Če bi se še enkrat rodil, vedno psihiater bi bil.« Ko sem se odločil za psihiatra, so nekateri poskušali prepričati mojega očeta, naj me odvrne od psihiatrije, češ da je to rodbinska sramota. Vendar, trmasto vztrajnost sem podedel po očetu...

Dosti mi pomeni tradicija. Negujem stare običaje. Leta 1990 sem bil »pozvačin« tudi z namenom, vlti našim ljudem pogum za manifestiranje svoje preteklosti. To leto je bilo zame burno, postal sem tudi poslanec Slovenskih krščanskih demokratov, pozneje pa še državni svetnik. Imam narodno nošo. Veselim se vsakega vabila lipljanskega kulturnega društva.

Družina mi veliko pomeni. Mariji, deset let mlajši dijakinji Srednje zdravstvene šole v Murski Soboti, sem bil leta 1971 učitelj psihiatrije, rekla mi je »vi«. Takrat sem bil na njo »jezen«, saj je med poukom drzno »štrikala« s provokirajočimi pogledi, češ »kaj mi pa moreš«. Odšel sem v Zürich, prišel na dopust, od takrat pa sva na »ti«. Imava Mihaela, Barbaro, Katarino. Hvala bogu se imamo radi. Kje so tisti zlati časi?

Charter night Lions kluba Murska Sobota aprila 1991 v Moravskih Toplicah. Bil sem ustanovni predsednik pod pokroviteljstvom Lions kluba Bad Radkersburg Mureck. Pozneje sem bil še enkrat predsednik. Dobil sem več slovenskih in mednarodnih priznanj. Politika me nikakor ni razočarala, biti lionist pa je moj trajni življenjski ponos.

»Prekmurske ravnice me vse bolj kličejo ...«

Dvanajst je število prostorsko-časovnih razdelitev. Toliko je mesecev v letu. In Jezus je imel dvanajst učencev. Zastavo Evropske unije krasi dvanajst zvezd. V dvanajstem mesecu leta je bil moj gost prof. dr. Ludvik Bogataj, svetovno priznan matematik in strokovnjak za informacijsko-upravljaljske vede. Pogovor z njim pa objavljam v prvem mesecu novega leta.

Klic v Španijo

Prof. dr. Ludvik Bogataj živi v Trebnjem na Dolenjskem, se vsak dan vozi predavat v Ljubljano in veliko predava po Evropi in svetu. Je torej sredi sodobnega, neverjetno hitrega delovnega, življenjskega utripa. Kljub že davnemu dogovoru za to pisanje sem ga težko dobil »v živo«. Ko sem ga nazadnje klical po mobilnem telefonu, se mi je odzval iz Španije. S tamkajšnje službene poti se je vrnil pozneje, kot je bilo predvideno. In mislil sem si, da s tokratno predstavitvijo ne bo nič. A

Prof. dr. Ludvik Bogataj si želi po upokojitvi preživeti veliko časa v Murski Soboti.

me potem iznenada pokliče, se vljudno opraviči in že je pri meni. Preprost je, prijazen, zgovoren. Z ničemer ne kaže, da ima opravljena dva doktorata, magisterija, obvlada več tujih jezikov...

Rojen v Soboti

Prof. dr. Ludvik Bogataj je bil rojen v Murski Soboti pred 56. leti oziroma 15. aprila leta 1949. V življenje je prvič zavekal tiste cvetoče pomladi v tipičnem prekmurkem domu v stari prekmurski družini Čisar. To je bil čas, ko se je skušalo Prekmurje izviti iz predvojnega zaostalosti. Pokrajina je iskala nova pota razvoja. Oče je prišel v našo Panonijo z Gorenjske. V družino je prinesel nekaj alpske drugačnosti, prijetne požitve, pravi sogovornik.

V otroštvu je doživljal Ludvik pomanjkanje kot večina takratnih Prekmurcev. A ga je objemalo bogastvo dobrih medsebojnih človeških odnosov. Ljubil je bogato ozelenelo in razcvetelo prekmursko ravnino. Opazoval je gnezdišča štokelj, lastovk... Občudoval je ptice, ki so se vedno znova vračale po istih zračnih poteh. Opazoval jih je, raziskoval gnezda.

Članska karta

Br. 143964

Ime i prezime:

(zanimanje)

(god. rođenja)

Član je družine

Funkcija

19 60

Za šestdeseti rojstni dan sta me obiskala tudi Iluška in Pišta. Še vedno obožujem Heleno Makari, ki mi veliko pomeni. Imela me je rada, učila me je logike mišljenja in realnega sprejemanja življenja. Prosila me je, naj jo obiskujem na pokopališču in prižigam svečo na njenem grobu. To delam z bolečo žalostjo in lepimi spomini.

Znan sem po potepanju – od Carigrada do San Francisca, od Beograda do Ljubljane. Ljubljani kar rečem »Ljubica«. Najrajši pa sem v Rakičanu, doma. Obožujem vse moje sosedse. Rad imam rože, v ordinaciji in zunaj. Če moram kakšno rožo odstraniti, se od nje poslovim in jo zapustim na dostojanstven način. Tudi pozimi grem vsak dan na vrt. Hranim »ptice moje male«. Bos sem od maja do oktobra, kar mi pomeni ljubeči dotik z materjo zemljo.

Zavetje v mestnem parku in ob Muri

Z vrstniki je našel v svojem otroštvu zavetje v soboškem mestnem parku in za zidovi tamkajšnje skrivnostne graščine. In sanjal je, kako lepo bi bilo, da bi se takrat posušen ribnik v parku spet napolnil z vodo in lokvanji, ki jih takrat ni bilo več.

Rasel je, rasel in se podal raziskovat skrivnostni svet ob reki Muri. Na obrežju te nemirne reke je preživel najdražji mu svet otroštva. Tja se je odpravljaj s knjigami, ki jih je v mladosti kar »požiral«. In ob reki se je prekalil v gimnazijca. Tam se je poglobljaj v literaturo, v dodatno študijsko gradivo, ki so mu ga svetovali profesorji soboške gimnazije, ki jih ima še danes za izredno sposobne. In gimnazijo še obišče, ko ga pot le zanese domov.

Odličen fizik, matematik

Ludvik je bil zgleden gimnazijec. Dobival je državne nagrade in priznanja. Še posebno pomembna so bila zanj državna priznanja za tekmovanja v fiziki in republiška iz matematike. Kmalu je spoznal, da je rojen za študij fizike in matematike.

Z neko nostalgijo, značilno za rojaka s prekmurske ravnice, se je oni dan spominjal, kako ga je nekega dne *hlapon* odpeljal v Ljubljano. Postal je študent. Spoznal je, da se je odločil prav. Matematika in fizika sta zanj področji, ki ju bo imel v življenju vedno rad. In priznanja je dobival kot dober študent tudi na državnem nivoju. Vlivala so mu potrebno dodatno samozavest.

O študentskih vračanjih v Prekmurje pravi: »Rad sem se vračal nazaj v prekmurske meglice, na obrežje Mure, na sončno Goričko. Vendar je vsakič, ko je odpeljal iz soboške železniške postaje stari vlak, odpeljal od tam tudi del moje duše. Po koščkih jo je trgal in po končanem študiju šem ostal v Ljubljani ...«

V Ljubljani je srečal na stopnicah fakultete svojo sedanjo ženo Marijo. Študirala je matematiko. Tam je našel mentorja na podiplomskem študiju, ki ga je po dobrem letu asistentskega staža v Mariboru leta 1974 sprejel za asistenta na Ekonomski fakulteti v Ljubljani, kjer je še danes. Tu je opravil prof. Bogataj magisterij iz operacijskih raziskovanj leta 1975. Leta 1985 so mu podelili magisterij iz matematike na sorodni fakulteti v Zagrebu. Danes je dvakratni doktor znanosti. Leta 1979 je opravil doktorat iz informacijskoupravljaljskih ved na Ekonomski fakulteti v Ljubljani in leta 1989 na isti fakulteti doktorat iz matematike.

Ukvarja se z družboslovnimi in ekonomskimi ter naravoslovnomatemičnimi vedami oziroma na kratko z ekonomijo in matematiko. Zavzeto se loteva operacijske raziskave, matematične ekonomike, logistike, ak-tuarske matematike, teorije rizi-ka, upravljaljskih ved. Njegova osebna bibliografija zajema v obdobju od 1974 do 2005 trideset izvirnih znanstvenih člankov in več strokovnih člankov. Z znanstvenimi predavanji je sodeloval na številnih mednarodnih konferencah. Njegovi številni znan-

stveni prispevki so objavljeni v strokovni literaturi doma in na tujem. S samostojnimi znanstvenimi sestavki je sodeloval v monografijah in se uveljavil na drugih strokovnih mednarodnih področjih.

Vmes je svoje znanje matematike dopolnjeval v Warwicku v Angliji in pri profesorju Kurepi na Oddelku za matematiko Univerze v Zagrebu.

Znanje jezikov odpira okno v svet

Prof. dr. Ludvik Bogataj tekoče bere, piše in govori v angleščini, nemščini, madžarščini, ruščini in hrvaščini. To mu je omogočilo pomembno mednarodno uveljavitev.

Leta 1996 je postal gospod Bogataj redni profesor za matematiko v ekonomiji in vodi katedro za matematiko in operacijska raziskovanja na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani.

Žena dejavna pri Ludvikovem raziskovalnem delu

Leta 1973 sta se Ludvik in njegova prijateljica iz študentskih let, Marija, poročila. Žena mu ves čas stoji ob strani pri njegovem raziskovalnem delu. Skupaj se posvečata predvsem študiju sistemov s časovnimi zakasnitvami, ki je atraktiven za matematika kot tudi za aplikacije na različnih področjih, še posebej pa pri analizi logističnih sistemov. Njim se danes, ko se vse bolj odpiramo v svet, posveča veliko znanstvenikov in razvijalcev informacijskih in finančnih funkcij v globalnih oskrbovalnih sistemih. Zakonca Bogataj sta številne raziskovalne rezultate objavila skupaj tako v domači kot predvsem v tuji znanstveni literaturi, znanstvenih monografijah. Skupaj sodelujeta tudi v več mednarodnih projektih. In te dni pripravljata skupna letna poročila kar za štiri mednarodne projekte.

Njun sin je že »odrasel mož«, je hudomušno in ponosno obenem dodal oni dan zanimiv sogovornik. Sin je magister aktuarstva. Hči bo kmalu doštudirala pravo na Pravni fakulteti v Ljubljani.

Vse bolj se mu vračajo slike iz otroštva

»Leta tečejo in na Univerzi v Ljubljani sem že skoraj štirideset let. Tako se mi v tretjem življenjskem obdobju misli vse bolj vračajo v otroštvo. V meni tli želja, da bi se vrnil, od koder prihajam. Prekmurske ravnice me vedno bolj kličejo nazaj ... Po upokojitvi bi neskončno rad prebil veliko časa v Sodni ulici v Soboti. Tam so moji mladostni spomini. Tam si nameravam urediti manjše podstrešno stanovanje. In sin mi bo pri tem pomagal ...« je še na hitro povedal sogovornik. In že je odpeljal njegov osebni avtomobil proti Ljubljani. Ves bel je bil od soli, ki se je nanjlepila poraznih državah Evrope, ko se je samozavesten matematik vračal iz Španije.

Franček Štefanec

Na pomurskih cestah vedno več povožene divjadi

Dnevno povprečno 3,3 živali konča pod kolesi

V letu 2005 je bilo v pomurski regiji (uradno) povoženih natanko 1.194 (leta 2004 1.065, leta 2003 1.013, leta 2002 906) živali, v resnici jih je bilo še več, a nekateri vozniki povoženja ne prijavijo – Zavarovalnice za škodo, ki jo na vozilih povzročijo trki s prostoživečimi živali, letno izplačajo več kot 200.000.000,00 odškodnine ...

Medtem ko so na vseh področjih svojega delovanja pomurski policisti zadovoljni s splošno varnostno situacijo v deželi ob Muri v letu 2005, še zlasti pri prometni varnosti (za tretjino manj mrtvih udeležencev v prometu) in razkritju storilcev različnih kriminalnih kaznivih dejanj, so v Pomurju žal spet zabeleženi tudi žalostni rekordi. In poleg tega, da je med pomurskimi povzročitelji prometnih nesreč nekako največ takšnih, ki vozijo prehitro ali so pregloboko pogledali v kozarec, se je Prekmurja in Prlekije oprijel tudi vzdevek »nesrečne dežele za

Čudežno preživetje – zajček v prednjem odbijaču avtomobila in srnica brez noge – oboje so po nesreči rešili pri Veterinarskem inženiringu Nabergoj v Moravskih Toplicah. Toda koliko jih nikoli ne rešijo in koliko materialne škode je na vozilih?

divjad«. Ne mine namreč dan, da v policijskih poročilih ne bi zapisali, da je bilo obravnavanih toliko in toliko povoženih divjadi (včasih tudi več kot deset, op. p.). Pravzaprav je v regiji tudi največ tovrstnih trčenj, saj so v letu, ki se je ravno izteklo, policisti zabeležili natanko 1.194 povoženj divjadi, a glede na to, da je bilo leta 2004 1.065, leta 2003 1.013, leta 2002 pa povoženih »le« 906 živali, je jasno, da se stanje tudi tukaj iz leta v leto slabša. Žal je takšnih povoženih živali še bistveno več, kajti omenjen je samo podatek tovrstnih trčenj, ki so prijavljena policiji. Nekateri vozniki tovrstnih »bližnjih srečanj« svojega jeklenega konjička in kakšne divje živali sploh ne prijavijo, bodisi da na vozilu ni bilo večje škode ali je bil voznik vinjen ali kaj podobnega, tako da bi ga prihod policije lahko stal še več kot popravilo morebitne zvite pločevine.

Ranjena lišička in ranjena štoklja – živali, ki so bile udeležene v prometnih nesreč, a so jih po nesreči rešili veterinarji.

Tudi tiskovni predstavnik Policijske uprave Murska Sobota Zoran Kosi pravi, da je število povoženih živali, predvsem divjadi, še bistveno večje, toda policisti zabeležijo predvsem tiste, ki povoženje prijavijo in je treba napisati zapisnik za zavarovalnico. Po drugi strani pa se pogosto zgodi, da nekateri vozniki, namesto da bi prijavili povoženje divjadi, slednjo samo vržejo v prtljažnik in divjačinska »pečenka ali golaž« je že na mizi. Sicer pa je po mnenju pomurskih policistov največ povoženj divjadi v zgodnjih jutranjih in poznih večernih urah

ter tudi ponoči, ko živali najpogosteje prečkajo ceste. Zato policisti pogosto opozarjajo voznike osebnih in drugih vozil, naj so nekoliko previdnejši in tudi uvidevnejši do nemočnih živali, ki se na svojo nesrečo ne spoznajo na prometne predpise. Največ je v pomurski regiji povožene srnjadi, sledijo pa zajci, lisice in še nekatere prostoživeče živali, vsako dan pa so tako povprečno povožene več kot tri živali ali natanko 3,28 prostoživeče živali na dan. Poskus, da bi s posebnimi odsevniki, ki jih je ponekod ob pomurskih prometnicah postavila Direkcija RS za ceste v sodelovanju z Inštitutom za ekološke raziskave ERIC Velenje, podjetjem Eurocontor iz Pesnice in lokalnimi lovskimi organizacijami (posredovanje podatkov) na izbranih odsekih, (še) ni dal zelenih rezultatov. Statistika pa bi bila še bolj žalostna, če bi povoženi divjadi pristeli še stotine povoženih mačk, psov, ježkov in zab ter takšnih in drugačnih ptičev ...

Sicer pa »bližnja srečanja« vozil in divjadi močno občutijo tudi zavarovalnice. Najmanj vsak drugi lastnik vozila ima sklenjeno tudi zavarovanje, ki poravna škodo pri trčenju z živalmi. Samo zavarovalnice letno na račun škode na vozilih, ki nastane zaradi trčenja s prostoživečo živaljo, letno izplačajo več kot 200 milijonov tolarjev. V največji zavarovalnici v regiji, območni enoti Zavarovalnice

Povožena srna – največ divjadi, udeležene v nesrečah, konča življenje.

Triglav, pa še ni znano, kakšna bo škoda za leto 2005. Vsekakor so prepričani, da bo celotna statistika gotovo še bolj žalostna. Torej tovrstna trčenja in povoženja povzročajo tudi veliko ekonomsko izgubo (škoda na vozilih, izguba divjačine in trofej, stroški zdravljenja in socialnega varstva poškodovanih oseb) ter negativno vplivajo na dinamiko živalskih populacij, saj je povečana smrtnost živali. Po drugi strani pa so trki vozil z večjimi vrstami divjadi, kot so parkljarji (zlasti srnjad), tudi tveganje za varnost udeležencev v cestnem prometu.

V Sloveniji je letno registrirano povoženih (dejansko število je še bistveno večje) med 3600 in 4800 kosov srnjadi, poleg njih pa še približno 100 kosov jelenjadi ter po nekaj deset damjakov, gamsov, muflonov in divjih prašičev. Kot rečeno, spada med najbolj problematična območja Slovenije Prekmurje, kjer je v 24 lovskih družinah in dveh gojitvenih loviščih letno povoženih več kot 350 kosov srnjadi oziroma v povprečju eden vsak dan. Večino omenjenih povoženih živali, ki navadno poginejo, prevzamejo lovci, so pa k sreči in v zadovoljstvo aktivistov v društvih za varovanje živali tudi vozniki, ki poškodovano žival hitro odpeljejo k najbližjemu veterinarju. In tukaj imajo še posebne izkušnje pri Veterinarskem inženiringu Nabergoj v Moravskih Toplicah, kjer so v minulih letih pomagali velikemu številu živali, ki so se nato spet vrnile v naravo.

Besedilo in foto: Oste Bakal

Dr. Andrej Horvat

državni sekretar
Službe za razvoj RS

Pravijo, da človeka najbolj zaznamuje prvih pet let življenja; verjetno bo res nekaj na tem, saj se takrat »posneti filmi« ponavljajo v najrazličnejših različicah. Recimo: zbiranje drobiža za »bališe« na proščenju v Rakičanu. Prababici, ki smo ji rekli Tajika (ne sprašujte me, zakaj, vendar pa je doživela častitljivih 105 let), sem redno nosil drobiž in si tako takoj po proščenjski maši zaslužil kak rekvizit iz nabora prodajalcev »plastik fantastik«. Ja, tudi molila sva vsak večer. Vendar pa je imela vsa ta pridnost tudi zelo resne odklone in eden je bil tisti, ko sva se s sosedovo deklico odpravila v mesto, v Mursko Soboto, da se poroči. Iskali so naju ves dan, Ledava je bila narasla, strahovi upravičeni, midva pa sva brezskrbno postopala pred izložbami s čevlji in oblekami.

»Zdaj si tukaj, potem drugje. Zdaj si mi blizu, potem daleč stran. Ali je to mogoče dojeti? In čez čas se odpravimo v Večnost. In kaj ostane ...?« Te kitice Christiana Morgensterna so mi prišle na pot na enem od mojih srednješolskih »romanj« na Dunaj. Odkritje, da je avtoštop način potovanja, ki ne zahteva drugega kot spalno vrečo, nekaj konzerv in prijazen nasmeš ob cestnem robu, mi še danes povzroča prijetne občutke relaksacije in indiferentnega pričakovanja. Ja, tega načina sproščanja telesa in duha ne želim opustiti nikoli; pred dobrim letom sem štopal po hribovju v Libanonu, srkal svežo kavo z Druzom, ki me je

pobral na poti z dela, ter pridno uporabljal roke pri sporazumevanju v francoščini ...

Dunaj. Fascinantno je, da je predpogoj za vsako zaprtost ljudi nepoznavanje tujega jezika. Pomurci živimo časovno bliže Dunaju kot Ljubljani, pa vseeno potrebujemo leta, da prvič pridemo v to cesarsko mesto. Mene je mesto prevzelo že ob prvem srečanju: tako imenovana »alternativna scena« v WUK-u, zasedba brežin Donave pri Hainburgu in zbiranje podpisov proti gradnji elektrarn, vsakoletna parada ob praznovanju prvega maja pred mestno hišo. Ljubljana me ni nikoli kaj preveč fascinirala – kljub vsem čarom, ki jih nedvomno ima – in zato si ne morem predstavljati, da bi ostal tukaj do bridkega konca. Zato do odločitve za selitev s študija v Ljubljani na Dunaj ni bilo več daleč. Se pa še danes čudim samemu sebi, da mi je uspelo študij tudi končati in da nisem končal kje med »švercerji« s cigaretami na dunajskem Suedbahnhofu ali zvijalci džointov v kateri od »zasedenih hiš«. Ja, tanka je črta ločnica med tem in onim svetom.

Menda govori eno od spoznanj Sigmunda Freuda o vlogi tako imenovanih »duhovnih očetov«, recimo po domače kar

To je on

Zgodba z naslovnice

»življenjski mentorjev«. Pri meni to na prvem mestu velja za Stefana Smeja. In nikakor tukaj ne gre zgolj za Muro; njena medijska prisotnost mi je vedno predstavljala zgolj nekakšno kičasto prispodobo Pomurja in pomanjkanje kreativnosti pri iskanju imen za podjetja, razvojne agencije in nogometni klub iz naše regije. Ne, Pištek je bil predvsem pedagog, ki nam je znal posameznikom in posameznicam kar nekaj generacij naše presežke energije kanalizirati v kreativni, sokratovski pogled na sebe, regijo in svet okrog sebe. In to je vsekakor veliko več kot zgolj pojmovanje nekakšnega »smejevskega romantičnega lokalpatriotizma«, katerega žrtev je – paradoksalno vsekakor – pomurska »alternativa« (ki seveda sploh ne obstaja) še dandanes. »Z radostjo, ker naše duše tako dobro lebdijo skupaj,« je nama s Pužo zapisal v posvetilo k svoji knjigi o Muri.

Prekmurje in reka Mura, ki je hordam škofa Hrena pred stoletji preprečila, da bi tudi levemu bregu prinesle prave vere – z ognjem in mečem, seveda. Nekakšni »simpatični čudaki« za preostalo Slovenijo smo Prekmurci že od nekdaj in res je čudež, da se je zgodil Trianon in da še danes pišemo, beremo in govorimo v slovenskem jeziku. Mogoče bomo nekoč pisali in brali lahko tudi v prekmurščini? Mogoče. Vendar šele takrat, ko bo prekmurščina uvedena v naše šole kot obvezni jezik, poleg angleščine in nemščine – in ko se bomo dovolj dobro zavedali in poznali lastno zgodovino. To se danes pravzaprav že dogaja, le sodobno prekmurščino nas morajo še naučiti pisati.

Vse teče, pravi neki predsokratik, in tudi elektrarne na Muri so po dvajsetih letih zopet postale tema. Zgodbe se torej ponavljajo, le akterji smo zmerom drugi. No, verjamem, da se bo že v bližnji prihodnosti sprostilo tistih sto dvajset vrtin, ki jih sedaj državno podjetje Nafta prodaja po 100 milijonov sit za eno in tako preprečuje izkoriščanje geotermalne energije kot razvojnega potenciala za nova delovna mesta. Nekako tako.

Zgodbe

ki jih piše
Žirljenja

Enemu od teh se je »zgodila volja«, da je postal profesor – znanstvenik, raziskovalec za krmne rastline.

Kako so kranjski Korošci prišli na Kobilje?

Prof. dr. Jože Korošec, dr. agronomskih znanosti

pomenilo poživitev slovenstva, in tako je Kobilje ostalo slovensko govoreča vas. Ljudem, ki so potomci teh družin, v vasi pravijo Kranjci, med njimi pa so tudi Korošci. Jože s ponosom pove, da po zaslugi njegovih prednikov na Kobilju še danes večina moških obvlada tesarsko dejavnost.

Jože je torej v takem okolju preživel svoje otroštvo na kmetiji s sedmimi hektarji kmetijskih površin in sedmimi glavami goveje živine. Mama Marica je zelo potrebovala pomoč svojih dveh sinov. Jožetovo delo je bilo poleg vsakodnevne priprave na šolo tudi pomoč pri delu na polju, predvsem pa paša živine. Ta idila se je zanj končala s petim razredom osnovne šole, ko se je po nasvetu starejšega brata Palija, ki je imel že končano osemletko in kmetijsko šolo v Rakičanu, preselil v Mursko Soboto in obiskoval prve štiri razrede nižje gimnazije do male mature.

Nov izziv, nov začetek!

Jeseni leta 1946, ko je bila ustanovljena prva srednja kmetijska šola v Sloveniji, so bili izbrani trije maturanti z območja takratnega okraja Lendava, da nadaljujejo študij na tej novoustanovljeni kmetijski šoli v Mariboru. Tam se je Jože srečal s številnimi novimi obrazi, ki so prišli z vseh koncev takratne Jugoslavije. To je bilo v poljedelsko-živilno usmeritvi, v katero je bil vključen v skupini štiridesetih dijakov. Na tej šoli je spoznal tudi sošolko Jožico, ki je bila sicer na drugem oddelku in ki je čez štiri leta postala njegova življenjska sopotnica – žena. Vsi dijaki so stanovali skupaj v šolskem internatu. Šola in internat sta bila v novozgrajenih prostorih in v zelo lepem predelu Maribora sredi prekrasnih poljskih poskusnih pašnikov, sadnih nasadov in vinogradnikov. Pouk na šoli je bil precej naporen zlasti zato, ker so bili začetniki – prva generacija tega študija v Sloveniji. Srednja kmetijska šola je uspešno

Rojstna hiša Jožeta Korošca na Kobilju

tekmovala z drugimi srednjimi šolami ne le v učenju, ampak tudi v nogometu na srednješolskem prvenstvu Maribora. V tem moštvu je tri leta igral tudi Jože. Poleg nogometa mu je ostala najbolj v spominu še Simončičeva plesna šola, kjer se je kmečki fant naučil plesati šest plesov. Tako se je lahko vrtel na veselicah, ko je prišel iz Maribora na Kobilje.

Šolanje na Srednji kmetijski šoli je končal z maturo, ki jo je opravil junija 1949, in postal kmetijski tehnik. Zaradi velikega pomanjkanja strokovnega kadra v kmetijstvu v povojnem času so vsi, ki so uspešno končali šolanje, dobili od Ministrstva za kmetijstvo dekret, v katerem je bilo določeno, da morajo s 1. avgustom v službo. Tudi Jože je dobil odločbo in odšel v službo v njemu povsem neznan kraj – na Okrajno kmetijsko združenje zvezo v Grosuplje, kjer bi moral ostati dve leti. Od tam so ga vodilni organi zveze, ki so opazili njegovo veliko ukaželnost, po enem letu uspešnega dela poslali na študij agronomije na takrat novoustanovljeno Agronomsko fakulteto Univerze v Ljubljani.

Kot diplomirani inženir agronomije in doktor agronomskih znanosti je dvajset let služboval na Kmetijskem inštitutu Slovenije ter

dva in dvajset let kot redni univerzitetni profesor na agronomskem in zootehničnem oddelku Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani. Vzporedno je deset let kot gostujoči profesor predaval predmet travništvo in pridelovanje krme tudi na takratni Višji agronomski šoli Univerze v Mariboru. Ko je pod njegovim mentorstvom inž. Kramberger doktoriral, mu je takoj prepustil predavateljsko mesto. Potem ko je pred nekaj leti odšel v pokoj, je prva tri leta še redno predaval in bil pri izpitih na Oddelku za agronomijo in zootehniko Biotehniške fakultete v Ljubljani. Ko je doktoriral njegov asistent, pa je ta prevzel vso njegovo pedagoško dejavnost na fakulteti. Sedaj sodeluje na fakulteti le kot prostovoljec pri znanstveno-raziskovalnem delu.

Od pastirja do znanstvenika

Kot otrok je bil na kobiljanskih pašnikih v stiku z mnogimi vrstami trav, prav tako kot takrat, ko je postal strokovnjak za krmne rastline, zlasti trave in detelje. Najprej kot pastirju in kasneje v službi kot znanstveniku so bile pri njegovem delu pomembne trave in detelje. Kot znanstveni raziskovalec se je ukvarjal z vzgojo in vzdrževanjem novih rodo-

Dr. Jože Korošec se sentimentalno spominja svojega otroštva na Kobilju.

Kdo pa so ti mladi fantje?

Kot vemo, je bilo Prekmurje v preteklosti izrazito kmečka pokrajina, saj se je kar 85 odstotkov prebivalcev ukvarjalo s kmetijstvom; prevladovali so mali kmetje in bajatari s premalo zemlje, da bi lahko prehranili svoje družine. Zasluzek so torej morali iskati zunaj svoje pokrajine. V tridesetih letih prejšnjega stoletja so Prekmurci množično odhajali za zasluzkom v Francijo. Vsako leto jih je odšlo od dva do tri tisoč. V letih 1929–1937 je odšlo v Francijo 17.675 delavcev iz Prekmurja. Toliko jih je odšlo preko soboške borze dela, mnogi pa tudi ob pomoči raznih zvez. Posredovalnica za sezonsko delo v Soboti je bila ustanovljena 15. julija 1920. Komaj leta 1928 so bili z njenim posredovanjem poslani prvi delavci v Francijo. Potem ko so oddali prošnjo za odhod v tujino, so nekateri po teden dni vsak dan pešali tudi iz Lendave in Goriškega na borzo spremljat obvestila, ali so morda izbrani za delo.

Delavci v Franciji

Večinoma so bili sezonski delavci, ki so spomladi odhajali in se pred zimo vračali domov. V Francijo so odhajali fantje in dekleta pa tudi poročeni moške in žene. Nekateri so ostali več let in se nato vrnili v

domači kraj ali so se tamkaj za vedno naselili s svojimi družinami.

Delali so predvsem v kmetijstvu, v rudnikih, kot čistilci in pomočnice pri redovnicah, pri katerih so predvsem ženske delale v bolnišnicah ali pazile otroke. Dosti žensk je delalo kot služkinj pri bogatih družinah.

Izseljenci iz Prekmurja so bili raztreseni po vsej Franciji, vendar največ v Parizu in njegovi okolici. Na fotografiji, ki je nastala leta 1935, so Prekmurci pred rimskokatoliško cerkvijo na ulici Severs Babillon, ki so jo upravljali Poljaki, toda vsako nedeljo je bila v njej tudi slovenska maša, saj so v Franciji opravljali svojo službo tudi slovenski duhovniki. Da bi bili deležni božje besede v slovenskem in tudi v prekmurskem jeziku, so k slovenski maši prišli tudi iz petdeset kilometrov oddaljenih krajev. To je bilo

druženje s slovenskimi rojaki, in da so se potolažili, kajti življenje v tujini jim ni bilo vedno prijetno. Še danes se marsikje na podstrešju najde kako prašnato, porumenelo staro pismo iz Francije, v katerem kak njihov »ta in ta« toži nad delom in slabim plačilom. Pravijo, da je v Franciji posameznik delal toliko kot v domovini trije Milijone, ki so jih sezonci in izseljenci zaslužili, so morali dobesedno prigarati. Pri delodajalcih so bili sicer na dobrem glasu kot potrpežljivi, delavni in poslušni delavci, a na kakšno socialno zaščito zanje niso mislili.

Potovanje v Pariz je bilo dolgo in je trajalo po več dni. Brzovlak, ki je vozil iz Avstrije (odhod je bil iz Gradca) in Nemčije do Francije, je potreboval dva dni, da je prišel v Pariz.

Iz krajev, kamor so hodili na izseljenska dela, so domov prinašali nova doživetja in

nove ideje. S prisluženim denarjem so si v domačem kraju lahko kaj več privoščili, med drugim se je dvignila oblačilna raven.

Na fotografiji ima dosti žensk – predvsem poročenih – na glavi klobuk, kar je bila seveda takratna moda v Franciji. Obleke moških in žensk so bile sešite po tamkajšnji modi, in ko so se vračali domov, so tako oblečeni prišli v Prekmurje in pri domačinih vzbujali pozornost. Tudi frizure žensk so bile v francoskem stilu. Zlasti staromodnejše matere se nikakor niso mogle sprijazniti s tem, da se je njihova hčerka iz Francije vrnila z odrezanimi kitami las. Ena od fotografirank na tej fotografiji mi je povedala za nevšečnost, ki jo je doživela ob prihodu: »Jaz sem se rada počesala, pa je mama venomer kričala, da sem gizdava, da je to greh. Ko sem si v Franciji pri devetnajstih letih odrezala kite, je bil velik cirkus.«

Bojan Zadravec

vitnejših sort detelj in trav v slovenskih rastnih razmerah in proučevanju agrotehničnih ukrepov v povezavi s hranilnimi snovmi – zlasti beljakovinami. Pri tem je s skupino sodelavcev vzgojil prvo slovensko sorto njivske črne detelje poljanko, inkarnatko inkaro in lucerno bistro ter osem sort trav. Nekatero od navedenih sort so po mnogih letih še vedno v uradni sortni listi kot priporočene za pridelovanje v Sloveniji, zlasti v Pomurju. Jože priznava, da je bil s študijem agronomije in z delom na tem področju vseh dvainštirideset let svojega službovanja zadovoljen in mu ni bilo nikoli žal, da je izbral za študij agronomijo.

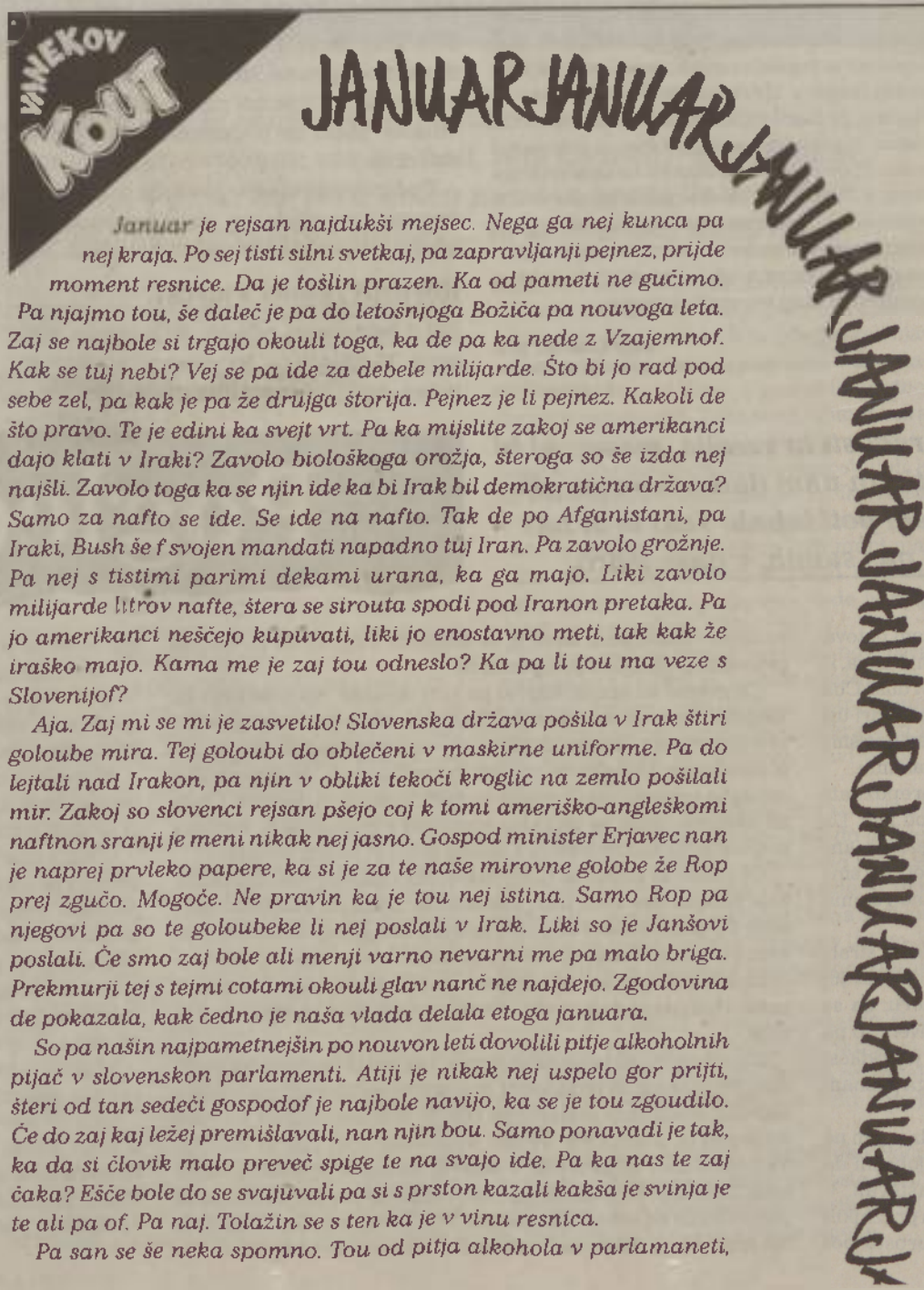
Vedno je poprijel za delo

Njegovi uspehi so razvidni iz uradnih recenzij za izvolitev za asistenta, znanstvenega sodelavca, docenta ter izrednega in rednega univerzitetnega profesorja. V času njegovega pedagoškega dela na fakulteti je pod njegovim mentorstvom napisalo diplomske naloge, jih zagovarjalo pred izpitno komisijo in diplomiralo za inženirja agronomije šestinšestdeset studentov. Od teh je dvanajst kandidatov magistriralo, doktorski naziv pa jih je pridobilo šest kandidatov, med njimi tudi en Prekmurec. Za dosežke na pedagoškem in znanstvenoraziskovalnem delu mu je Biotehniška fakulteta podelila Jesenkovo priznanje. Na področju raziskovanja želi nadaljevati delo pri vzgoji novih rodovitnejših genetskih potencialov – novih sort trav, detelj in lucerne, primernih za pridobivanje krme na travinju in njivah, zlasti na subpanonskem geografskem območju Slovenije.

Na njegovem vrtu na čudoviti predmestni lokaciji na obrobju slovenske prestolnice, neposredno pod Golovcem, stoji čebelnjak, zgrajen v kranjskem stilu, z dvajsetimi panji, kajti Jože nekaj svojega časa ljubiteljsko posveča tudi tej dejavnosti.

Sedaj živita z ženo Jožico sama. Prvi sin Bojan je odšel v Prekmurje za zdravnika in bil do pred nekaj meseci direktor murskosoboške bolnišnice. Bojan je specialist internist in kardiolog. Drugi sin Marjan pa je doktor strojništva na ljubljanski strojni fakulteti. Jože z delom še nikakor ni končal in pravi: »Čaka me še veliko dela s pisanjem strokovnih člankov o znanstveno-raziskovalnih dosežkih, ki jih še nisem objavil.«

Bojan Zadravec

mi je samo malo zmejs prišlo. Konec septembra de prej f Portoroži srečanje obrambnih ministrov članic NATA. No lipou. Dotečas nas pa Osama pa Zarkavi gvušno vo zvohata na zemlevidi. Ali mo pa meli te velke vojaške ribe f Portoroži samo zavolo bratske Hrvatske. Ka njin pokažemo. Bar tiste trij dnij de piranski zaliv naš. Malo do nan pomagale vojaške ladje NATO pakta. Pa ka ma tou veze. Idealen čas, ka se ribe ka so v Piranskon zalivi, vō zgrabimo, pa ka je označimo. Sakšoj lejko v rit piknemo malo nepremočljivo slovensko zastavico. Te pa naj plavajo se doj do Splita če ščejo. Če mijmo epikontinetalnoga pasa žive prijdejo.

Pa dobro ka nemo samo od toga božnejšega pijso.

Po zadnji raziskavaj Centra za raziskavo javnoga mnjenja je podpora slovenskoj vladi precu spadnola. Nanč pou pijtani več ne podpira toga ka delajo. SDSovcon so začali lasovge vujskar iti. Cilou Janši sta dva vlasa gor stoupila. Koga? Kakša podpora kaple? Komi? Našoj vladi? Kakši center za raziskavo javnoga mnjenja? Što so tej? Še bole pa što je tan direktor? Gvušno kakši stari LDSovec. Ati je pravo, ka do ga f kratkon menjali. Če pa še te nede pravi rezultatov od podpore slovenskoj vladi, te do pa mogli narod menjati. Te narod ka na te ankete odgovarja. Ali pa še koga coj.

Vači je pa pri nas se po staron. Bajca nan v eton mrazi fajn kūrijo. Pa nan je fajn toplo. Samo pou nej tak, kak da nan tej preignji s svojimi sumarijami kūrijo.

P.S. Nika san nej pozabo, samo se mi tak lipou vidi, če lejko te PS napišen. Fajn se mejte, pa začakte brodit, kak de lipou, da do začali zvončki rasti. Pa vupajte ka te mraz popisti, pa naše preignje se tiste ...arije ka je delajo.

VANAK

V sredo, 28. decembra 2005, ko smo v Sloveniji že bili sredi božično-novoletnih praznovanj, je bilo v vesoljskem izstrelišču Bajkonur v Kazahstanu zelo delovno. Natančno ob 11:19:08 po lokalnem času (Bajkonur) ali ob 07:19:08 CET (Pariz) in tudi po našem času je prenovljena nosilna raketa Sojuz ponesla proti vesolju 602 kg težak satelit Glove-A iz serije Galileo. Začela se je realizacija zelo pomembnega evropskega projekta Galileo. Gre za gradnjo popolnoma evropskega navigacijskega satelitskega sistema za civilno uporabo. Tudi ime renesančnega znanstvenika, ki je odkril štiri Jupitrove lune ter potrdil Kopernikovo heliocentrično teorijo nam bližjega vesolja, simbolično govori o vesoljskih in tehnoloških ambicijah Evrope. Ta samozavest v visokih tehnologijah je Evropi nujno potrebna. Galileo je skupni projekt evropske komisije in evropske vesoljske agencije ESA. Sedaj uveljavljeni navigacijski sistem

Navigacijski satelitski sistem za civilno uporabo

GPS, ki ga je za potrebe ameriške vojske razvil koncern Bell, je sicer tudi namenjen javni rabi. Ker pa ima nadzor nad njim ameriški Pentagon, se vsake toliko časa ob kaki globalni krizi močno zmanjša njegova natančnost ali pa je celo zaklenjen, da bi se preprečila njegova uporaba v sovražne namene. Podobna zgodba je z ruskim navigacijskim sistemom GLONASS. Zaradi čedalje množičnejše uporabe satelitskih navigacijskih sistemov v letalskem, železniškem, avtomobilskem in pomorskem prometu si danes brez tega ni mogoče zamisliti sodobne logistike in prometa. Tako nekateri strokovnjaki napovedujejo, da bi že danes izpad sistema GPS povsem ohromil civilizacijo. Poleg projekta letal Airbus in lastnega raketnega programa Ariane je Galileo tretji veliki tehnološki projekt Evrope.

Zanimive so nekatere tehnične podrobnosti sistema Galileo. Do konca leta 2010 naj bi bilo končano pozicioniranje 30 satelitov sistema Galileo na višini 23222 km (Middle Earth Orbit-MEO). V polni uporabi bo 27 satelitov, trije pa bodo vedno aktivna rezerva. Naklon treh orbitalnih ravnin med seboj bo 56 stopinj. Tako bo pokrito tudi območje zemeljskih polov, kar je težava GPS, saj je le-ta na teh geografski širinah nenatančen. Zasnova Galilea omogoča združljivost z obstoječimi GPS-sprejemniki, česar se bodo razveselili lastniki teh naprav. Električna moč enega satelita je 700 wattov, ki jo zagotavlja sistem solarnih panelov.

Sateliti sistema Galileo bodo delovali na frekvenčnem pasu L na dveh frekvencah hkrati. Osnova vsakega satelita je časovna baza, ki jo vsakemu satelitu zagotavljata dve med seboj neodvisni atomski rubidijevi uri. Natančnost ene take ure je do 10 nano sekund odstopanja v 24 urah (1 nano sekunda = 1 milijardinka sekunde). Natančnost na površini zemlje bo odvisna od zahtev porabnika od nekaj centimetrov do enega metra.

Gospodarski vidik

Ena od raziskav EU napoveduje, da bo leta 2010 Galileove storitve uporabljalo 1,5 milijarde ljudi, leta 2020 pa že 4 milijarde ljudi. Med časom izgradnje navigacijskega sistema Galileo in njegovo operativno uporabo med letoma 2000

in 2020 bo zaposloval okrog 150.000 ljudi. Finančni prihodki se ocenjujejo na 72 milijard evrov, naložbeni stroški, stroški za zagon in uvedbo projekta Galileo pa na 3,5 milijarde evrov. Tekoči stroški delovanja v operativni uporabi od leta 2008 naprej pa bodo znašali okrog 250 milijonov evrov na leto.

Navigacijski sistem Galileo bodo upravljali iz dveh nadzornih centrov v Evropi. Ta dva centra bosta sprejemala podatke iz dvajsetih senzor-skih centrov po svetu. To je potrebno za sinhronizacijo časovnih signalov med sateliti in dejanskim časom na fleh. Poleg tega bo za ukazovanje satelitom skrbelo petnajst postaj z oddajniki, postavljenimi simetrično okrog po Zemlji.

Iskanje in reševanje

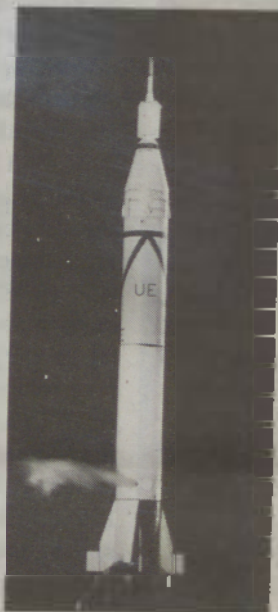
Galileo bo imel poleg funkcije navigacije in pozicioniranja na vsakem od 30 satelitov poseben transponder za globalno delovanje funkcije SAR (SEARCH AND RESCUE - ISKANJE IN REŠEVANJE), ki je v domeni sistema COSPAC-SARSAT. Ta sistem bo lahko sprejel klic na pomoč kjerkoli na Zemlji in bo natančno lociral ponesrečenca. Hkrati bo posredoval klic ustreznemu reševalnemu centru, prvič pa bo lahko pošiljatelj obvestil, da so njegovi klic zaznali in da je pomoč na poti.

Slovenija

Republika Slovenija je partnerica v projektu Galileo preko Evropske komisije. Ker projekt že danes pomeni velik tehnološki in gospodarski izziv, je nujno, da se vključimo tudi razvojno in gospodarsko. Ker je Slovenija v evropski vesoljski zgodbi navzoča že zgodovinsko s Hermanom Potočnikom in drugimi, je danes to nujno. Tudi pomurski prostor je zaznamovan z začetki raziskovanja vesolja. Spomnimo se pristanka stratosferskega balona v Ženavijah. Vsi ti argumenti nas vodijo k spoznanju, da se moramo tudi sami dejavnije vključiti v seznanjanje in izobraževanje na tem področju, če hočemo biti in ostati enakopraven partner v družini evropski narodov.

Alojz Glavač, inž.
Viri: ESA, EADS, STARSEM, ROSKOZMOS, EU COMMISSION

Z našega štedilnika

Zelenina juha

400 g gomolja zelene, sol, poper, muškatni orešček, 30 g masla, 1 rumenjaki, 20 cl sladke smetane, 80 cl jušne osnove, 1 limona, 2 žemlji, nekaj zelenih listov zelene

Zeleno operemo in olupimo ter narežemo na lističe. Na maslu prepražimo in zalijemo s toliko juhe, da je ravno pokrita. Začinimo in kuhamo do mehkega. Nato juho s palčnim mešalnikom dobro spiriramo. Dolijemo še preostalo juho in na kratko prevremo. Po potrebi jo še začinimo in dodamo limonin sok. Posebej razmešamo rumenjaki in smetano ter maso pazljivo vmešamo v juho.

Žemlje narežemo na drobne kocke, ki jih na žaru zlato rumeno popečemo.

Juho ponudimo s popečenimi žemljicami kockami in dekoriramo z grobo sesekljanimi listi zelene.

Pretaknjena pečenka divjega prašiča z vinogradniškim zeljem

800 g stegna divjega prašiča, 100 g prekajene slanine, 8 strokov česna, 10 cl rastlinskega olja, jušna osnova za podlivanje, sol, poper, rožmarin, brinove jagode, timijan, pimet, lovor, kumina, 10 cl belega vina, 30 g škrobne moke, 1 srednje velika glava belega zelja, 8 cl rastlinskega olja, po en grozd rdečega in belega grozdja, 30 cl belega mošta ali nesladkanega grozdnega soka, 10 cl belega vina

Prašiče stegno na hitro splahnemo in osušimo v čisti krpi. S pomočjo konicastega noža meso pretaknemo z rezinami slanine in česna. Tako pripravljeno stegno dobro natremo z grobo mletimi ali zdrobljenimi začimbami in pustimo marinirati vsaj nekaj ur, še bolje pa bo, če mariniramo čez noč.

Pripravljeno pečenko položimo v pekač, prelijemo z vročo maščobo in podlijemo z juho. Pečemo pri 160–180 °C okrog 45 minut. Med pečenjem pečenko po potrebi podlivamo z juho in prelivamo s sokom od pečenja. Na koncu pečenja prilijemo vino. Omako precedimo in zgostimo s škrobno moko.

Zelje očistimo in narežemo na rezance. Na maščobi in z dodatkom vode zelje počasi dušimo. Dodamo začimbe in med dušenjem dolivamo mošt. Proti koncu dušenja zelju dodamo oprane in narezane grozdne jagode in prilijemo nekoliko pečenke omake. Malo še podušimo in po potrebi začinimo.

Pečenko divjega prašiča narežemo pravokotno glede na smer pretikanja in postrežemo z vinogradniškim zeljem.

Koruzni žganci z jurčki

200 g koruznega zdroba, 80 g masla, 100 g pora, 30 g suhih ali 200 g svežih jurčkov, sol, poper, sveže narezan drobnjak

zdi naravna in običajna.

Naenkrat nas obda posebna energija, zaradi česar nas vedno bolj obdajajo ljudje, ki verjamejo v naše sposobnosti, nas več kot le spodbujajo. Ustvarijo nam okolje, v katerem lažje uspemo. In sanje postanejo resničnost.

Mogoče je treba začeti pri sebi, v svoji notranjosti, da ne bi doživeli tega, kar pravi Dušan Šarotar v pesmi Pozabljeno bistvo in se glasi takole:

»Zadnji vlak je odložil na tihi postaji sezonce z vrečami starega krompirja, zdomce v zakrpanih gvantih, utrujenega muzikanta s počenim bobnom ter vdovo, ki teši otroka v neznanem jeziku. Doma bodo sedli za prazno mizo in vse, kar so prinesli, zložili na dva kupa: na prvega pomečkan bankovec in nikoli odposlano pismo, na drugega izgubljena leta, ki jih bodo šteli vedno znova. Tolažili se bodo, da so tisto bistveno, kar manjka, zagotovo izgubili na vlaku, ki se nikoli več ne vrne.»

Mogoče je torej pot v boljši jutri in s tem posledično naše regije, ki v nas ustvarja posebno bogastvo, v nas samih.

Mogoče je to pot v novi jutri, ko bomo živeli besede Margo Jones, ki pravi takole: »... če si nečesa zelo močno želiš, lahko to dosežeš. Nemara bo to zahtevalo potrpežljivost, težko delo, pravo borbo in veliko časa, toda uresničljivo je. Tolikšna mera vere je predpogoj za sleherni podvig, umetniški ali kak drug.«

Mag. Simona Šarotar Žižek

Boštjan Režonja,
kuhar
v lendavskem
hotelu Lipa

Por in jurčke očistimo in operemo ter narežemo na lističe. Če imamo suhe jurčke, jih splahnemo in namočimo. Na polovici masla prepražimo por le toliko, da ovne. Dodamo jurčke in prepražimo. Solimo in popramo. Pristavimo okrog 80 cl vode, in ko zavre, vanjo zakuhamo koruzni zdrob. Na zmanjšanem ognju med stalnim mešanjem žgance kuhamo še nekaj minut. Dodamo tudi prepražen por z jurčki. Dobro premešamo. V skledo nadevamo pripravljene žgance in jih zabelimo z raztopljenim maslom ter potresemo s sveže narezanim drobnjakom.

Koruzno-fižolova solata z jabolki

300 g kuhanega rdečega fižola, 300 g sladke koruze iz konzerve, 100 g pora, 1 jabolko, sol, poper, vinski kis, oljčno olje

Kuhan fižol ohladimo, dobro splahnemo in odcedimo. Prav tako odcedimo in splahnemo koruzo. Por in jabolko operemo. Por narežemo na kolobarje, jabolko pa grobo naribamo ali narežemo na drobne palčke.

Vse sestavine naložimo v solatno skledo, solimo, popramo ter dodamo kis in olje. Premešamo in ponudimo. Po želji lahko solati dodamo kalčke ali svežo krešo.

Zdrobova strjenka z orehi

50 cl mleka, 1 vanilin sladkor, 50 g pšeničnega zdroba, 5 rumenjakov, 120 g sladkorja, 8 listov želatine, naribana lupina limone, 15 cl sladke smetane, 100 g orehov, 10 g masla. Dekoracija: stepena sladka smetana, sadni preliv

Mleko pristavimo, dodamo vanilin sladkor in limonino lupino. Ko zavre, vkuhamo v mleko pšenični zdrob. Kuhan zdrob ohladimo. Rumenjake in sladkor penasto umešamo in primešamo ohlajen zdrob. Gladko razmešamo in dodamo dobro odcejeno stopljeno želatino ter stepeno sladko smetano.

S pripravljeno maso napolnimo namaščene modelčke in jih postavimo na hladno vsaj za nekaj ur. Ko se masa strdi, jo zvrnemo iz modelčkov in zložimo na ohlajene krožnike. Zdrobovo strjenko dekoriramo z grobo sesekljanimi praženimi orehi, stepeno sladko smetano in poljubno sadno omako ali sadnim prelivom.

Dober tek!

Pogled vase

svojemu čustvenemu svetu in se umijemo s čustvi. To bo na nas delovalo sproščujoče in odrešujoče.

Če gremo še korak naprej po poti do sebe, spoznavamo ali živimo iskreno do samega sebe. Če živimo iskreno do samega sebe, to izžarevamo z vsem svojim bitjem v vsakem trenutku. Sijaj izvira iz čudovitega občutka celovitosti in izpolnjenosti, ki je posledica zvestobe samemu sebi v mislih, čustvih, hotenjih in dejanjih. Če pa ne najdemo sijaja, se moramo spoprijeti z malodušjem, tesnobo, potrlostjo, nezadovoljstvom s samim seboj in svojim življenjem.

Če gremo še globlje, se bližamo svetlobi. Opazimo lesk diamanta, ki je vsak od nas. Lesk nas prevzame in naenkrat zaupamo sami sebi. Če prisluhnemo svojemu notranjemu glasu, se zavemo, da smo za nekaj nadarjeni in kako lahko svoje talente najbolje uporabimo. Potem se nenadoma v nas obudi misel, da če si človek nekaj neizmerno želi, si vse stvarstvo prizadeva za izpolnitev te želje.

Zato zavedno ali nezavedno stopimo na pot uresničevanja svojih sanj. Postanemo samozavestni in notranje motivirani, zato lahko uspešno dosegamo zastavljene cilje in doživimo uspeh na vseh življenjskih področjih. Vedno pogosteje smo takrat deležni trenutkov, ko v dejavnostih, v katerih uživamo, presežemo sami sebe. Doživimo torej ustvarjalni izliv, ki ga spremlja veselje, ki se porodi samo od sebe, lahkotnost in učinkovitost. In takrat se nam zdi, kot da je težko postalo lahko, in celo neizmerna storilnost se

Praznični čas je namreč čas potovanja do sebe. Na tem potovanju se zavemo, da so v ozadju naših besed, misli in dejanj čustva, ki jim je človekov razvoj dodelil osrednje mesto v človekovi duši. Čustva so najgloblji občutki, strasti in hrepenenja, so naši modri upravitelji. Prepustimo se jim takrat, ko smo pred najpomembnejšimi življenjskimi izzivi, ki jih ne moremo prepustiti samo razumu.

Ker nas čustva vodijo k dejanjem, jih moramo prepoznati, njihovo strast izkušati, vendar moramo ostati ločeni od njih. Ločenost ne pomeni, da izkustvu ne dovolimo, da nas prežame, ampak nasprotno: dovoljujemo mu, da nas zaobjame v celoti, saj smo ga samo na ta način sposobni opustiti. In zakaj takšno razmišljanje?

Vzemimo za primer katerokoli čustvo – ljubezen, bridkost, strah, bolečino idr. Če čustva zadržujemo in si ne dovolimo, da jih izživimo, se od njih nikoli ne moremo ločiti. V primeru, da se potopimo v svoja čustva, smo jih sposobni v celoti doživeti. To pa tudi pomeni, da vemo, kaj je bolečina, kaj je ljubezen, kaj je bridkost itn. Šele tedaj si lahko rečemo: »Izkusil sem čustvo. Zdaj ga poznam in zdaj se moram od njega oddaljiti.«

Velikokrat se počutimo osamljeni, včasih na robu solz in jim ne pustimo, da bi spolzele po licih. Včasih začutimo val ljubezni do partnerja, pa ne rečemo ničesar. In še bi lahko naštevali. V požičnem in prednovoletnem času kakor tudi ob drugih praznikih mora biti pristop drugačen: prav je, da odpremo prosto pot

Hvaležne kavbojke

Nosečniško obdobje je za marsikatero žensko eno izjemnih obdobij. Na dobro razpodeljeno pogosto vplivajo že trenutki in majhne pozornosti. Velikega pomena pa je seveda udobje, ki je v zadnjih mesecih nosečnosti tako nujna kot velika želja.

V svojih kavbojkah

Z nosečnostjo se spremeni veliko več stvari, kot si lahko predstavljamo. Veliko žensk si še vedno želi obleči svoj najljubši kos garderobe, čeprav to ni več mogoče. Tudi moda velikokrat zaobide ta oblačilni segment in ponudba ni zares velika. Slaba volja ni pravi izhod, zato bo bolje poiskati oblačila, ki telesu najbolj ustrezajo tako po velikosti kot kroju. Zavedati se je treba, da se tudi trebušček lahko odkrije v lepi in ozki majici kot tudi skrije s temnejšimi barvami in srednje velikimi vzorci. Vzorci namreč lahko optično zmedejo oko, posebno če so v močnih barvnih kombinacijah, obkroženih s črno. Kavbojke so lahko izjemno elegantne v temnejših modrih odtenkih, ki postajajo čedalje modnejši. Fino tehnološko obdelani bombaži so lahki za vzdrževanje. Če je v prvih mesecih nosečnosti dovolj le malo večji odstotek elastana (3-4 %) v mešanici z bombažem, v kasnejših mesecih zadevo rešujeta poseben kroj in trikotaža. Tako je poskrbljeno za največje udobje in lep videz. Čeprav o modi iz 80. let nihče več noče govoriti, se pojavljajo na tržišču ozke hlače in prevelike jope. Zdi se, da bodo slednje kot nalašč za nosečnice.

V svojih barvah

Barve so življenje in to občasno predvsem v tem obdobju, ko nas tema še vedno spremlja dobršen čas. Pravi dar je, če se ogrnemo v nam priljubljene barve ali tiste, ki nas znajo v trenutku navdušiti. Rdeča sicer poživlja, vendar ni nujno, da vsakega od nas. Nosečnice naj si privoščijo barve, ki jih bodo bodrile tudi v trenutkih tik pred velikim pričakovanjem. V ključnih trenutkih življenja si zapomnimo, v kaj smo bili oblečeni in kaj nam je to takrat pomenilo. Tako se tudi zgodi, da kakšno barvo povezujemo z našo srečo za vse življenje. Če nam katera od barv prinaša nasmehe na lice, nam ne more škoditi.

Tatjana Kalamar
Morales

Na
lekarniški
tehtnici

Kašelj je varovalno refleksno dejanje, ki ga telo uporabi, ko so dihalne poti vzdružene ali zamašene. Namen kašlja je očistiti dihalne poti, da bi se lahko nadaljevalo normalno dihanje. Večino kašlja, ki ga obravnavamo v lekarnah, povzročijo virusne okužbe gornjih dihalnih poti. Pogosto je pridružen drugim prehladnim simptomom. Na voljo ni trdnih dokazov, ki bi opravičevali rabo zdravil, ki naj bi pomirila kašelj ali olajšala izkašljevanje, a nekateri bolniki pravijo, da so jim tovrstna zdravila v pomoč.

Katera dejstva je treba upoštevati?

Treba je upoštevati starost bolnika, trajanje kašlja, naravo kašlja, pridružene simptome, druge bolezni in druga zdravila.

Trajanje

Zvečine kašelj mine sam od sebe v nekaj dneh bodisi z zdravljenjem bodisi brez njega. Na splošno velja, naj bi stopili k zdravniku, če kašelj traja več kot dva tedna brez izboljšanja.

Narava kašlja

Po naravi je kašelj produktiven ali neproduktiven. Značilni so kašelj pri tuberkulozi, krpu in oslovski kašelj.

Neproduktiven (suh, dražec ali nedražec). Pri neproduktivnem kašlju ni izločka. Virusna okužba ponavadi povzroči takšen kašelj. Ponavadi se tudi sam omeji.

Produktiven kašelj (z izločkom, ki zastaja v prsih, ali z izmečkom). Sluz v dihalnih poteh normalno nastaja, le čezmerni izločki sluzi pa privedejo do kašljanja. Vzdružene dihalne poti lahko povzročijo čezmerno sluz, denimo zaradi okužbe, alergije ali ko migetalčni epitelij ne opravlja dobro svoje naloge. Zadnje je res pri kadilcih. Obarvana sluz kaže na okužbo v prsih, kot sta bronhitis in pnevmonija, in zahteva napotitev bolnika k zdravniku. V teh primerih se izmeček opiše kot zelena, rumena ali rjasto rjava obarvana sluz. Včasih je v izmečku navzoča kri (hemoptiza), ki obarva sluz rožnato ali temno rdečo. Kri lahko kaže na manjšo težavo, kot je, denimo, če počti kakšna

Kašelj

žilica pri divjem kašljanju med akutno okužbo. Ker pa lahko opozarja tudi na resnejše težave, je razlog za napotitev k zdravniku. Pri srčni napaki in okvarjeni mitralni zaklopki se včasih opiše izloček kot rožnat ali svetlo rdeč in penast. Pri trdih simptomih za to bolezen so težka sapa (posebno ponoči) in otečeni gležnji.

Tuberkuloza. Še do nedavna se je obravnavala kot bolezen preteklih dob, a se spet vrača v ekonomsko razvit svet, še več, tudi v obliki na zdravila odpornih sevov. Klasični simptomi so kronični kašelj s krvjo v izmečku, ki sta mu pridružena kronična vročina in potenje čez noč. Tuberkuloza je sicer bolezen revščine in se najpogosteje pojavi v zaposlovanjih skupnostih. Vendar je dejavnik tveganja tudi pri bolnikih, ne glede na ekonomski položaj, ki imajo oslabljen imunski sestav, denimo tisti, okuženi z virusom HIV.

Krup. Zvečine se pojavlja pri otrocih. Kašelj je podoben laježu. Pojavi se kakšen dan po pojavu prehladu podobnih simptomov. Pogosto se mu pridružijo težko dihanje ter sikajoči in piskajoči šumi pri vdihu (stridor).

Oslovski kašelj. Začne se s prehladnimi simptomi, a postane značilen šele, ko bolezen napreduje. Tedaj napadu krčevitega kašlja sledi nenaden globok vdih z značilnim spremljajočim zvokom, podobnim oslovskemu riganju. Pri dojenčku povzroči občasne premore v dihanju. Napadi kašlja preprečijo normalno dihanje in sopenje je brezupen poskus, kako priti do sape. Treba je stopiti k zdravniku.

Pridruženi simptomi

Prehlad, boleče žrelo in nahod so lahko pridruženi simptomih kašlja. Pogosti sta povišana temperatura in mišična bolečina. Kašelj v takšnih okoliščinah je običajen pri virusnih okužbah in se pozdravi sam. Tudi postnazalno zatekanje, pogosto zaradi vnetja sinusov, je lahko vzrok kašlja. Bolečina v prsih, kratka sapa ali piskanje so razlog za napotitev k zdravniku.

Druge bolezni

Nekatera zdravila za zdravljenje kašlja niso primerna za sladkorne in srčne bolnike ter bolnike s hipertenzijo.

Kronični bronhitis. Samozdravljenje je upravičeno le po končanem zdravljenju z antibiotiki pri zdravniku.

Astma. Ponavljajoč se kašelj ponoči kaže na astmo, posebno še pri otrocih, in zahteva napotitev k zdravniku. Astma se lahko včasih kaže s kroničnim kašljem brez piskanja. Nanjo je dobro pomisliti pri ljudeh s kožno alergijo in alergičnim nahodom. Takšni ljudje so bolj nagnjeni h kašlju, potem ko so glavne težave pri okužbi gornjih dihalnih poti že mimo.

Srčnožilne bolezni. Kašljanje je lahko simptom srčnega popuščanja. Bolniki s srčnimi boleznimi, ki jih pesti vztrajen kašelj, naj stopijo k zdravniku.

Gastroezofagealna refluksna bolezen (GERB). Najznačilnejša simptoma te bolezni sta zgaga in zatekanje tekočine iz želodca nazaj v žrelo ali usta. Včasih jo spremljajo tudi simptomi zunaj požiralnika, med njimi je tudi kašelj. Včasih najznačilnejša simptoma manjkata in je kašelj edini simptom.

Kajenje. Kajenje sproži kašelj, ker draži pljuča. Eden od treh kroničnih kadilcev utrpel težave kroničnega kašlja. Vztrajen in ponavljajoč kašelj je dovolj nazorno opozorilo, da je treba opustiti kajenje. Po nekaj prvih dneh brez tobaka se lahko kašljanje okrepi, ker se migetalčni epitelij opomore in spet učinkovito opravlja čiščenje dihalnih poti. Kadilci naj bodo pozorni na vsako spremembo v naravi kašlja, ker lahko opozarja na razvoj resne bolezni.

Druge zdravila

Razumno je, da bolnik preveri skladnost zdravil, ki jih že jemlje, s tistimi, ki jih želi uporabiti za zdravljenje kašlja. Neželen vpliv med zdravili je namreč mogoč ne glede nato, ali so bila ta predpisana na recept ali so se kupila brez recepta, jih je posodil znanec ali so se odkrila v hišni lekarni. Preveriti je tudi treba, ali naj zdravilo pomirja kašelj ali olajša izkašljevanje, ker si oba namena nasprotujeta. Če ne pomaga nobeno zdravilo, sicer ustrezno za zdravljenje kašlja, je priporočljivo stopiti k zdravniku.

Zaviralci encima angiotenzinske konvertaze (ACE). Kronični kašelj se lahko pojavi pri bolnikih, ki jemljejo ACE-zaviralce, s katerimi se običajno zdravi zvišan krvni tlak. Kašelj se lahko pojavi po nekaj dneh po začetku zdravljenja, čez nekaj tednov, nekaj mesecev in celo čez leta. Zdravilo ima zamenjavo, zato je v takšnem primeru treba stopiti k zdravniku.

K zdravniku naj nas napotijo tale dejstva:

- kašelj, ki vztraja dva tedna ali več in ne kaže izboljšanja,
- izmeček, ki je rumen, zelen, rjasto rjav ali krvav,
- bolečina v prsih,
- kratka sapa,
- piskanje v prsih,
- oslovski kašelj ali krup,
- ponavljajoč kašelj ponoči,
- osumljen neželen učinek zdravila
- in neuspešno samozdravljenje.

O dvomljivih stvareh pri samozdravljenju se je dobro posvetovati s farmacevtom.

Janez Špringer, mag. farm. spec.

Bioenergoterapevt Štefan Titan odgovarja

So dnevi, ko ne vem, kaj bi sam s seboj. Počutim se, kot da bi me kdo pretepel. Zjutraj težko vstajam, vse me boli, sem utrujen, težko diham, imam vrtočlavice, v prsih me tišči, imam povišan krvni tlak, močno napetost in bolečine v trebuhu, zaprtost ... In še bi lahko našteval ...

Motnje življenja

Take in podobne opise slišim skoraj vsak dan. Vedno več vas je takih, ki tarnate in trdite, da imate kakšno od zgoraj navedenih težav. Te vas pogosto spravljajo v obup in vam povzročajo zle slutnje. Po opravljenih pregledih pri zdravnikih pa največkrat dobite izvide, da ni prav nič narobe z vami. Vse skupaj pa le še stopnjuje motnje v vašem življenju.

Današnji čas, čas skomercializiranega sveta s slo po čim višjem življenjskem standardu, nas sili v čezmerno fizično in psihično obremenjenost. Vedno pogostejši je strah za preživetje. Da izgubimo službo, prepotrebne dohodka za normalno preživetje. Kajti čas, ki ga živimo, je neusmiljen in prav nič več socialen.

Med tem pa pozabljamo na svoje zdravje. Vse manj časa si privoščimo za telesne ali duhovne aktivnosti. Še tisto malo časa, ki nam ostane v boju za preživetje, presedimo ali preležimo ob TV-sprejemnikih, mladi pa pred računalniki. To bistveno slabša našo motoriko in deluje na spremembe elastičnosti hrbtenice.

Še posebno velik problem za naše počutje je tudi nepravilna, prehitro pripravljena ali postana prehrana. Ni le preveliko uživanje mesa vzrok za prebavne motnje. Težave povzroča tudi rastlinska hrana, ki je vse bolj genetsko prilagojena, pridelana pa z enormno uporabo umetnih gnojil in različnih škropiv – vse z željo po čim večjem pridelku in s tem zaslužkom –, le-ta pa vsebujejo agresivne in škodljive snovi za črevesje, jetra in želodec.

Nekateri pridelovalci zelenjave počnejo težko razumljive stvari. Na primer voluharja prega-

njajo s strupi, nekateri celo z odpadnimi motornimi olji. Kmetje ponavadi uporabijo, za vsak primer, malo močnejšo mešanico škropiva in ne upoštevajo navodil za uporabo. Vse skupaj močno onesnažuje tako zelenjavo kot zemljo in podtalnico.

Naslednji dejavnik, ki slabo vpliva na človeka, je čezmerna konzumacija poživil, kot so kava, alkohol, cigarete, droge ... Kava, če jo pijemo na prazen želodec, povzroča povišano trebušno kislino. Še hujše je, če jo kombiniramo s kajenjem (nikotin) ali žganimi pijačami. To počasi, a vztrajno uničuje sluznico prebavil, obremenjuje jetra in dolgoročno pomaga pri nastajanju rakavih bolezni.

Ne smemo pozabiti na naslednji dejavnik – diete in shujševalne kure. Opozarjamo, da so vse kure za hujšanje rezultat osebnih izkušenj nekaterih posameznikov, dostikrat sestavljene na pamet in brez prave razumne podlage. Vsem mora biti jasno, da je vsak človek individualno bitje, zato ni univerzalnih receptov. Največja težava pa je, da so diete, ker skoraj vse temeljijo na podobnih principih osiromašene ali močno zmanjšane prehrane, škodljive za telo. Tema je toliko obširna, da se bom enkrat, v ločenem sestavku, lotil tudi samo tega.

Osnovni problem debelosti ni samo v prehrani, temveč v pomanjkanju fizične aktivnosti. Predvsem je to vidno pri mladini, ker se čedalje manj otrok ukvarja s kakršno koli vrsto rekreacije ali športa. Dandanes mladostniki sedijo v šoli, doma pred nalogami, računalnikom, televizorjem ... Do šole jih preveč pokroviteljski starši dajo voziti. Potem pa jim, zaradi prevelike telesne teže, doktorji in samooklicani strokovnjaki predpisujejo diete z

nižjim vnosom kalorij ali maščob. Svetujejo jim uporabo posebne – dietne prehrane (posneto mleko, razne nizkokalorične izdelke, zelenjavo, sadje ...), ki je ponavadi izdelana tako, da je osiromašena in ne dosega bioloških vrednosti normalne prehrane. Tako se na primer, zaradi modnega trenda dietnih izdelkov, vse bolj pojavlja osteoporoza, tudi pri mladostnikih, ker jim odsvetujejo mleko in mlečne izdelke. Rešitev je v čim večjem ozaveščanju ljudi, da se vrnejo nazaj k uporabi naravnih in čim manj manipuliranih izdelkov. Tudi sodobni nutricionisti spreminjajo desetletja stare zablude in priporočajo uravnotežene diete.

Ti in še veliko drugih vzrokov povzročajo marsikatero fizično in psihično težavo. Ta ni posledica bolezni, pač pa naših lastnih napak. Teh zdravniki ne morejo okarakterizirati kot bolezni. Še težje pa ugotovijo pravi vzrok za nastanek težav.

Vsem bralcem bi predlagal, da razmislite, kje ste pogrešili, kakšen je vaš odnos do lastnega telesa in duše. Glede na ugotovljeno pa poskusite ustvariti ravnovesje. Naredite si urnik zdravega, predvsem pa prijaznega življenja. Prisluhnite telesu. Jejite in uživajte v tistem, kar vam ustreza, in ne tistega, kar vam predpisujejo drugi.

Znati prisluhniti svojemu telesu in slediti lastnemu razumu, je največje jamstvo za odpravo težav, ki nas vedno znova spravljajo v obup. Ne verjemite vsemu, kar vam ponujajo drugi.

Vzemite svoje življenje v svoje roke. Počutili se boste veliko bolj in manj se boste jezili na zdravnike, ki v omenjenih primerih nikoli ne najdejo pravih vzrokov za vaše tegobe.

Nagradna križanka

Od 26. I.
do 23. II.

HOROSKOPEN

Pripravlja: Agencija Hogod

Za mlade od 6. do 96. leta, ki priznavajo ljubezen

OVEN

(21. III. – 20. IV.)

Pozornost boste namenjali predvsem praktičnim vprašanjem in dejstvu, da se vam povečujejo dnevne obveznosti. Možni nesporezumi v komunikaciji v domačem krogu. Finančno stanje brez sprememb. Po začetnih težavah bo steklo. Približno prva polovica obdobja bo ugodna predvsem ovmom, rojenim aprila. V poklicnem življenju pridejo zanimivosti proti koncu meseca. Sredi meseca lahko živahnost ali lahkomiselnost kaj spodnese.

TEHTNICA

(23. IX. – 22. X.)

Kot kažejo zvezde, boste morali vlagati v prihodnosti več energije v navadne, vsakodnevne zaplete. Tudi to so namreč pomembni kamenčki mozaika vašega življenja (samo navaden nakup ob neki nepazljivosti se vam lahko spremeni v nočno moro). Prihodnost je vaša, zato iščite nova obzorja. Malo več pozornosti namenite zdravju. Sonce in Merkur se bosta skupaj znašla v Vodnarju. Za vas dobro.

BIK

(21. IV. – 21. V.)

Dogodki pred vami bodo prej koristni kot ne. Počutili se boste dobro in srečno, očitno se bliža uspeh, ki ste ga že dolgo pričakovali, morda celo kakšno napredovanje. S sorodno dušo boste dosegli občutek, da ste vredni ljubezni. Ko boste začutili, da vas prevzemata panika in strah, si bo treba vzeti čas za počitek. Okrog 13. (ščip) možen stres, pozneje (19.) težave z avtoriteto in proti koncu rahla izčrpanost.

ŠKORPIJON

(23. X. – 21. XI.)

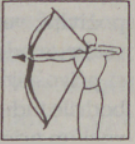
Če ne želite preslišati pikantne informacije, ki bi vam lahko koristile, potem odprite oči in napnite ušesa. Nekaj se dogaja. Dolgi telefonski pogovori in deskanje po internetu so koristni kot lanski sneg. V ljubezni napredno. »Kasirali« boste z besedami in pogledom. V partnerstvu možna sprememba. Možne duševne obremenitve v začetku meseca. V sredini družabnost in zaljubljenost.

DVOJČKA

(22. V. – 21. VI.)

Pretresi, ki so se začeli januarju, se bodo počasi umirili. Zdaj je čas, da prisebno analizirate svoje občutke in dejanja, naredite ustrezne poteze in se spoprimate z delom. Energije bo, da bi lahko premaknili Srebrni breg. Za blagajno vam drugi ne bodo skrbeli. Sredi meseca zanimiv zmenek, proti koncu vas izvele marljivost. Ljubljena ne bo povsem iskrena. Luknjico odstraniti, nohte porezati.

STRELEC

(22. XI. – 21. XII.)

Čas je za optimizem in dobro razpoloženje. Tudi manjše napake bodo oprostili. Če vam je ljubljena oseba dolžna odgovor in menca, ne vztrajajte, saj bo vaša velikodušnost poplačana. Če se z neko osebo spogledujete, potem je to obdobje pravšnje, da naredite korak naprej.

KOZOROG

(22. XII. – 20. I.)

Zvezde so vam namenile glavno vlogo in - sprejmite jo! Veliko gibanja, pogovorov in več opravi! Naenkrat vam prinaša to obdobje. Ponedeljek v tem obdobju bo namenjen problemom doma. Pazite na red, sicer boste predolgo iskali. V začetku meseca dobro razpoloženje in ljubezen, vendar morate ugotoviti, koga zares ljubite. Dobrih zamisli ne bo manjkalo, vendar morate ta mesec krepko zategniti pas.

VODNAR

(21. I. – 19. II.)

Dobro, da se je začelo novo obdobje. Na vrsti so umirjanje in aktivnosti, ki bodo zadeve vrnile na stara pota. Priporočamo nekoliko manj aktivno življenje, kar pa ne pomeni, da bi se odpovedali rekreaciji ali delu. Za nove izkušnje ste lahko malo bolj odprti in dovezetni. Sredi meseca začnite z novim projektom. Konec meseca boste dočakali v dobri formi, ki bo kot nalašč za nenavadno akcijo.

RIBI

(20. II. – 20. III.)

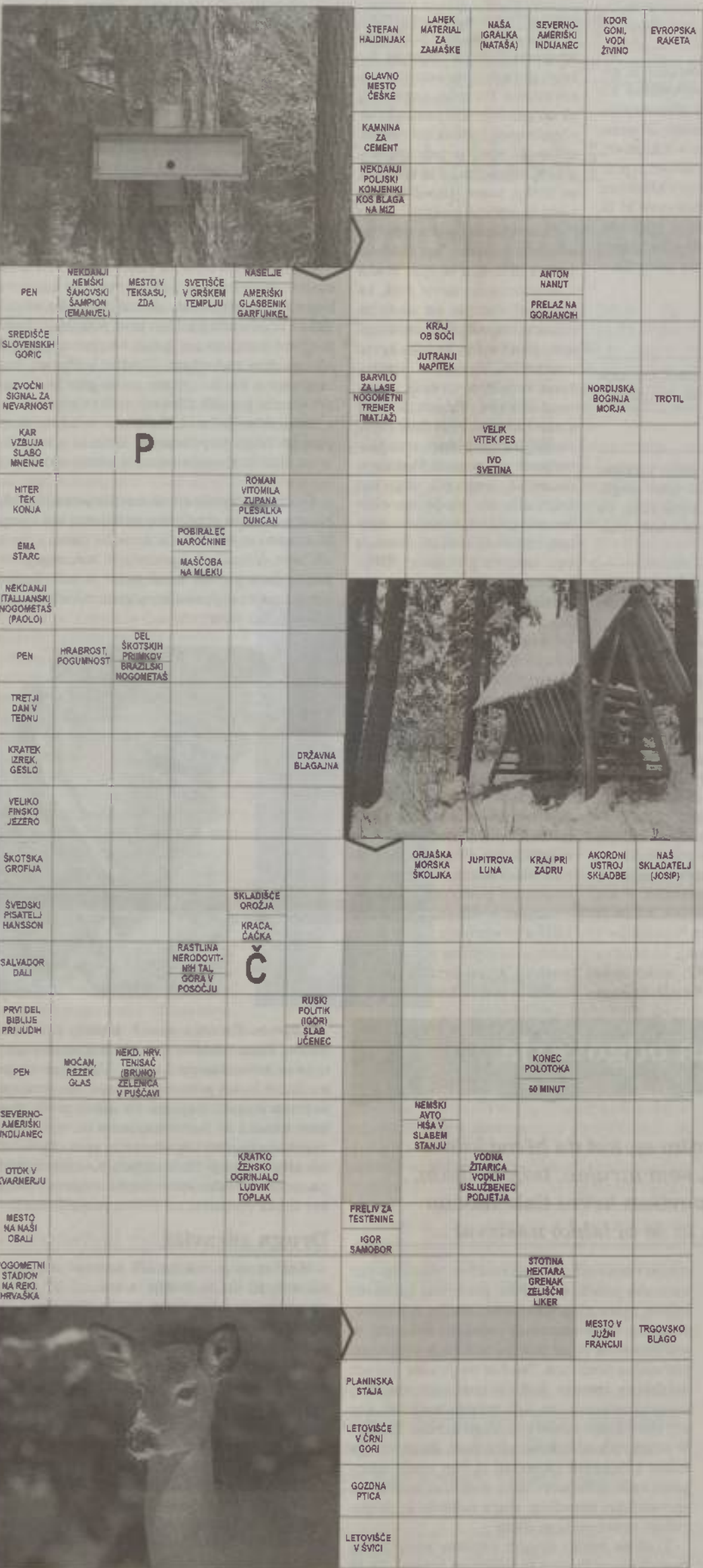
Plodno astrološko obdobje, ki prinaša v glavnem napredek, vedeti pa morate, kaj želite. Pošljite SMS, kot ste si zamislili. Uredite papirje in umirite komunikacije. Tudi pri vas energija v porastu, zato v akcijo, ki lahko poveča prihodke. V začetku meseca rahla kriza, vendar ne iščite rešitve v osami. Na sploh bo to leto vznemirljivo, vendar bo prav prišla vaša sposobnost prilagajanja. Razumevanje bo vaš adut.

DEVICA

(23. VIII. – 22. IX.)

Nacrti se vam bodo v glavnem izpolnili, kar vas bo osrečevalo, saj bo nekaj od tega pomembno tudi za prihodnost. Dva torka zaporedoma bosta kočljiva, predvsem ko bo šlo za finance. V začetku meseca pomanjkanje samozavesti, nato se morate izogniti kritikom ali kritiziranju. Dela vam ne bo zmanjkalo, zato ne odlašajte. Stvari bodo prišle na dan, bodite pripravljeni. Prva roža je simbolna.

Nagrade za izzrebane reševalce

1. nagrada: knjiga Lahko jem, mag. Branislava Belović, 2. nagrada knjiga Boug žegnaj, Branko Časar in 3.–7. nagrada je praktična.

Pravilne rešitve osenčenih polj napišite in pošljite na dopisnicah na uredništvo Vestnika, Ulica arhitekta Novaka 13, 9000 Murska Sobota, do petka, 3. februarja 2005.

Rešitev: _____
Ime in priimek: _____
Naslov: _____

Rešitev: Marija Rudeli Vukan, Vlado Kreslin

1. nagrada KNJIGA LAHKO JEM, mag. Branislava Belović: Karin Vidonja, Dolič 106, 9263 Kuzma

2. nagrada KNJIGA BOUG ŽEGNAJ, Branko Časar: Karli Terčič, Dom starejših Lendava, 9220 Lendava

3.–7. nagrada KNJIGA KONEC DRUŽINSKEGA ROMANA, Péter Mátyás Urška Lovrenčac, Bogojina 143, 9222 Bogojina
Karmen Jančar, Panonska 34, 9250 G. Radgona
Slavko Šebjan, Gančani 160 a, 9231 Beltinci
Melita Celec, Postružnikova 8, 9240 Ljutomer
Silvester Voršič, Veličane 52, 2259 Ivanjokovci

Gimnazija – evropski oddelek

V Evropo in svet iz perspektive Slovenije

Priporočamo v naslednjih tednih

Na gimnaziji Franca Miklošiča v Ljutomeru so letos že drugič po vrsti vpisovali dijake v evropski oddelek. Vzroki za poskusno uvedbo programske prilagoditve gimnazije – evropski oddelki so bili ugotovljena slabost in pomanjkljivost sedanje gimnazije ter nove in drugačne zahteve, ki jih narekujejo družbene razmere in novi pogledi na učenje in znanje.

Ljutomerska gimnazija je ena od štirinajstih šol, ki bodo projekt poskusno izvajale od šolskega leta 2004/2005 do šolskega leta 2007/2008. »Učitelji sedaj dejansko ustvarjajo prave učne načrte za ta oddelek,« pravi Martina Domajnko, koordinatorica evropskih oddelkov, »potrebno je ogromno usklajevanja in povezovanja, saj sta cilja projekta usposobitev mladega človeka za medkulturno komunikacijo in načelo interdisciplinarnosti znanja, v katera spada povezovanje med predmeti. Učne snovi so obrnjene v Evropo in svet, a seveda s perspektive Slovenije. Učenci se srečujejo s timskim poučevanjem in projektnim pristopom. To zna biti zelo težko, saj se morata učitelja v razredu dobro uskladiti.«

S sodelovanjem tujih učiteljev pri posameznih predmetih želijo spodbuditi boljše in lažje komuniciranje s tujci, hkrati pa dijakom omogočiti spoznavanje različnih

kultur. Projektno delo, zasnovano z evropsko oziroma globalno tematiko, je interdisciplinarno. Tako so na ljutomerski gimnaziji letos izvedli kar nekaj projektov, kjer so se povezali učitelji različnih predmetov, kot so: nemški jezik - matematika - informatika, zgodovina - geografija, nemški jezik - kemija in podobno.

Vsi gimnazijski predmeti ostajajo, le da se v evropskih oddelkih pojavijo nove izbirne vsebine, s katerimi se dijaki srečajo. V Ljutomeru imajo poudarjena tuja jezika angleščino in nemščino, lahko pa bi bili tudi francoščina, italijanščina, španščina ali ruščina. V prvem in drugem letniku se dijaki srečajo s tujim jezikom Slovenija v svetu, s pomočjo katerega poglobljajo znanje jezika – zlasti neposrednih komunikacijskih zmožnosti in zmožnosti predstavitev lastne domovine in kulture Evropi in svetu. Med izbirne predmete drugega letni-

ka spada tudi predmet družbene vloge slovenščine, v katerem raziskujejo vlogo in mesto slovenščine v zgodovinskem razvoju evropskih jezikov in kultur. V tretjem letniku se srečajo s tujim jezikom: kultura in civilizacija, ki omogoča spoznavanje kulture in civilizacije dežel, v katerih se govorijo ciljni jeziki, primerjalno s Slovenijo.

Evropske študije je predmet v 3. in 4. letniku, katerega temeljni cilji so državljanska vzgoja, razvijanje zavesti in vedenja o človeških in državljanskih pravicah in dolžnostih, okoljska vzgoja ter podrobnejše spoznavanje zgodovine in sedanosti Evrope, predvsem njenega političnega in gospodarskega razvoja ter delovanja Evropske unije in Sveta Evrope. V četrtem letniku pa se dijaki seznanijo tudi s predmetom slovenska književnost in prevodi.

Pomemben in obvezen del učnega načrta postanejo tudi pro-

Prof. Martina Domajnko, koordinatorica evropskih oddelkov: »Tuji učitelji kot rojstni govorci sodelujejo v osnovnem programu učenja tujih jezikov in pri pouku nejezikovnih predmetov, kot so geografija, zgodovina, umetnost, sociologija, psihologija, filozofija v prvi generaciji, kasneje pa tudi pri drugih. Tako dobiva evropska in globalna dimenzija poseben poudarek, a ne s širitvijo učnih vsebin, ki so že zdaj izrazito evropske oziroma internacionalne, pač pa z neposredno in s tem bolj avtentično medkulturno komunikacijo.«

grami mednarodnega sodelovanja in so najbolj dejavna oblika medpredmetnega povezovanja na temelju projektnega pristopa. Tako se letos dijaki evropskega oddelka ljutomerske gimnazije odpravljajo na enotedensko izmenjavo v Nemčijo pa tudi na ekskurzijo v Režijo.

Vanja Poljanec

Vaše pesmi

Prebujenje

Speče cvetlice
posrkale so solze bolečine.

Noč kot mehka voljna roža
spusti se na zemljo.
Ležem nežno
v njeno cvetno čašo.

Oko utripne,
zablešči sijaj se noči –
v duši zacvetelo
je cvetje uvelo.

Suzana

Delo narave

Ruvajo črvički pod njo,
pore pijejo žejno vodo,
kapljico za kapljico
ko bosa stopim na njo,
slišim dihati cvetlice,
jokati rosne kapljice.
S celim telesom občudujem jo,
s prsti odidem skozi njo,
iz nje srkam energijo,
ker to so neukoreninjene korenine,
energija, ki polni mi baterije.
Je pozitivna in negativna
kot slabi in dobri ljudje,
vse je konstantno v naravi,
brez enega tudi drugega ni,
tudi jaz del tega sem,
tega sedaj se zavem,
daje mi prostor, da ljubim, živim,
srkam, ruvam, diham in hrepenim.

Sonja

Širimo svoje znanje

O tem, zakaj so se vpisali v evropski oddelek programa gimnazije, kje vse ga bodo lahko uporabili v prihodnje ter o tem, kaj jim je najbolj všeč, smo se pogovarjali z Nino, Galjo in Urško, dijaki gimnazije Franca Miklošiča Ljutomer.

Nina Janža iz Turnišča je dijakinja 1. letnika, ki dvakrat na teden trenira športno streljanje, zase pa pravi, da je trmasta, glasna in da je je povsod veliko: »Z evropskim oddelkom sem se seznanila že v osnovni šoli in že generacija pred nami se je vpisala na evropski oddelek, tako da sem pred vpisom dosti vedela o njem. Zanj sem se odločila zaradi tujega jezika, saj mi je bil angleški jezik všeč že v osnovni šoli, pa tudi zaradi poudarka na Evropi. To dvoje vsekakor štejem za prednosti tega oddelka, tuji jeziki so vsak dan pomembnejši, všeč pa so mi tudi izmenjave dijakov z drugimi gimnazijami. Letos smo imeli izmenjavo z gimnazijo Poljane, drugo leto pa imamo že mednarodne. Imamo en predmet več: Slovenija in the World – Slovenija v svetu, pri katerem se učimo predstaviti sebe, svojo družino, šolo, kraj, državo v Evropi in svetu. Sicer pa razen tega predmeta in malo večjega poudarka na jeziku večjih razlik med programom gimnazije in gimnaziji – evropski oddelek ni. Mogoče imamo še kakšne posebne projekte, ki jih oni nimajo. To pa je tudi vse. Tudi matura ne bo drugačna, saj ne gre za mednarodni oddelek, pač pa za evropski. Če bi želeli delati mednarodno matura, bi ravno tako morali iti v Ljubljano ali Maribor. Sicer pa o študiju še ne razmišljam. Trenutno imam vsaka dva tedna drugo idejo, kam bi šla. A za to je še čas, saj sem šele v prvem letniku.«

Galja Šumak iz Ljutomera je dijak 2. letnika evropskega oddelka: »V bistvu se za ta oddelek nisem odločil zaradi kakšnega posebnega razloga. Program se mi je zdel zanimiv, nekaj novega. Saj se ta oddelek ne razlikuje bistveno od drugih. Več je recimo možnosti za potovanja, dijaške izmenjave in zanimive ekskurzije. Tako smo že bili na Danskem, načrtujemo pa tudi izmenjavo z Berlinom in ekskurzijo v Režijo. Zanimiv je recimo program predmeta Slovenija v svetu, pri katerem se učimo, kako Slovenijo bolje predstaviti v Evropi. Do sedaj smo to delali le v Sloveniji, sedaj gremo naprej. Prepričan sem, da mi bo evropski oddelek prinesel večjo razgledanost, saj je med predmeti več povezovanja.«

Dijakinja 2. letnika Urška Šajnovič prihaja iz Ivanjkovcev in jo zanima študij medicine. Natančno in vztrajno dekle igra še kitaro in pleše v folklorni skupini: »Za vpis v evropski oddelek sem se odločila predvsem zato, da bi izboljšala znanje tujih jezikov in da bi se lahko vključila v novo evropsko družbo, ki nastaja. Zanimale so me tudi dijaške izmenjave in izmenjavanje izkušenj s tujimi dijaki.«

S pomočjo tujih jezikov, ki se jih učimo, razširjamo svoje znanje, ki ga potem vključujemo v različne projekte in njihovo vsebino. Tako popolnoma spontano uporabljamo tuji jezik in ne razmišljamo preveč o tem. Všeč mi je tudi medpredmetno povezovanje, s pomočjo katerega lahko vidimo, da nam znanje enega predmeta lahko koristi tudi pri drugem. Tako lahko na primer nemščino uporabiš pri zgodovini, celo pri matematiki ali obratno. Mislim, da mi bo znanje, pridobljeno v evropskem oddelku, prišlo prav predvsem pri študiju, ob pisanju seminarских nalog in navsezadnje tudi pri diplomski nalogi, ker se v evropskem oddelku dela veliko seminarских in projektnih nalog. Pa tudi pri študiju in izjemno popularnih študentskih izmenjavah mi bo znanje prišlo prav, saj je poudarek na angleščini in nemščini in moraš jezik že kar obvladati, to ti pa evropski oddelek vsekakor da.«

Vanja Poljanec

Drevo za ljubezenske zmenke

Prvi dan novega leta je britanska kraljica preživela kar delavno. V parku rezidence Sandringham je lastnoročno posadila hrast, ki tamkaj velja za kraljevsko drevo. V tem parku je nedavno že rasel znameniti hrast. Rekli so mu kar kraljičin hrast, ki pa se je leta 1997, kljub veliki skrbi vrtnarjev, posušil. Kot pravi legenda, ga je posadil leta 1464 Edward IV. na istem mestu, kjer je prvič srečal Elizabeth Wopodville, s katero se je kasneje poročil. Osemnajst dni po srečanju je na tistem mestu sam posadil drevo. Kraljičino dejanje je tudi nekoliko simbolno in po svoje končuje neko obdobje. Tradicionalno družinsko pričakovanje novega leta in praznovanje lanskega božiča je bilo tokrat zadnje v tej rezidenci.

Razlog je nič kaj kraljevski: vnuka William in

Hary bi bila rada za te praznike sama, pravzaprav bi bila rada skupaj s svojima dekletoma, za kar pa je rezidenca v Sandrin-

ghamu premajhna, in bo zato v prihodnje primernejši windsorski дворец, če si princa ne izmisli novih muh...

Spet doma

V smučarskem središču Gstaad v Švici se te dni mudi Ursula Andress (69), ameriška filmska igralka, sicer rojena v Bernu. Vrh filmske popularnosti je dosegla leta 1964, kot dekle James Bonda v filmu Dr. No, kjer ji je partner bil Sean Connery. Večji del življenja je preživela v Ameriki, pa tudi v Franciji, predvsem zaradi filmov, pa tudi

številnih ljubezenskih razmerij. »Najlepše se počutim v svoji domovini, ki mi ni več tako tesna kot takrat, ko sem bila mlada in sem komaj čakala, da lahko pobegnem iz nje. Čudovito je prihajati na počitnice v švicarske Alpe. Uživam v miru in se lahko smučam do mile volje,« pravi igralka, ki se je zadnja leta umaknila v umirjeno življenje.

Bo Mel zamenjal Arnija?

»Mislim, da je za vsakega moškega na svetu najpomembnejša stvar, če se poroči s pametno žensko,« pravi Mel Gibson, trenutno eden največjih hollywoodskih zvezdnikov, ki je v začetku januarja praznoval abrahama. Sijajen igralec, režiser in producent, dobitnik dveh oskarjev, ob vsaki priložnosti rad poudarja, da verjame v izrek, da za vsakim uspešnim moškim stoji močna ženska. To je tudi, najverjetneje, razlog, da ga bodo ameriški republikanci predlagali za novega kalifornijskega guvernerja. Trenutnemu guvernerju Arnoldu Schwarzenegerju je namreč zelo padla popularnost, ko je konec lanskega leta zavrnil prošnjo za pomilostitev večkratnega morilca Stanleya Williamsa, obsojenega na smrtno kazen. Republikanci se dobro zavedajo, da je Kalifornija izredno pomembna zvezna država, v kateri je pomembno imeti za kandidata močno osebnost. Gibson s svojimi konservativnimi stališči je prava osebnost za to. Kako se bodo razpletle volitve za enega od dveh filmskih velikanov, se bo kaj kmalu pokazalo. Arnold seveda še ni vrgel puške v koruzo.

Mel zaenkrat teh kombinacij ne komentira. Vso svojo pozornost trenutno namenja snemanju filma Apocalypto, ki bi moral biti končan in pripravljen za kinematografe enkrat poleti. Čeprav podrobnosti o filmu varuje kot veliko skrivnost, že govorijo, da bo film izzval veliko zanimanja in različne reakcije. Mel je sam napisal scenarij in film tudi sam režira. Zgodba se dogaja v Srednji Ameriki, v času španskih osvajalnih pohodov in propada civilizacije Majev. O filmu se ve le to, da ni povezan z religijo

in da nima zveze z apokalipso, ampak gre za ljubezensko zgodbo navadnega človeka. Mel v filmu ne bo igral. Zvedelo se je tudi, da so angažirali na stotine »naturščikov« iz Mehike, s polotoka Jucatan,

leta 1985 dodelila revija z visoko naklado People in ki doslej še vedno ni zbledel. Proti vsem pravilom Hollywooda je že petindvajset let v zakonu z isto žensko, z medicinsko sestro Robyn Moore, ki je istih let kot on.

in da bo v filmu sodelovalo veliko ameriških Indijancev.

Mel Gibson je trenutno najbolje plačani filmski igralec. Za vlogo v filmu mu ponujajo do petindvajset milijonov dolarjev. K tej ceni je veliko pripomogel naziv najseksipilnejšega moškega na svetu, ki mu ga je že

Oba sta vneta katolika in trdna nasprotnika kontracepcije in abortusa. Da res tako misli, potrjuje »številčno stanje« družine: imata hčerko in šest sinov. Robyn se redko pojavlja v javnosti s svojim možem, njen soprog pa se je redno spomni ob vsaki priložnosti in vsakem intervjuju.

Dekle meseca

je Christine Surer, ki bi jo zdaj, v teh poznih januarskih dneh, lahko našli na enem od tihomorskih otokov, daleč od rojstnega Dresdena, kjer uživa v miru in samoti. Dekle pa ni samo simpatično in lepo. Navdušuje se nad hitrimi avtomobili, kar je tudi dokazalo. Z avtomobilom Seat Leon Supercup je s kar dobrim rezultatom že trikrat drvela po pisti Nürnbergringa na 24-urni dirki, vodi pa tudi tv-oddajo o avtomobilih. Nekaj časa je bila poročena s pilotom Marcom Surerom, vendar sta se kmalu razšla (očitno je bil za njo prepočasen ...).

Skrben očka

Idiličen prizor, ko britanski roker Rod Stewart z eno roko objema manekenko Penny Lancaster, z drugo pa po glavi boža dojenčka, lahko v teh dneh vidimo v številnih revijah in časopisih, ki se ukvarjajo z družabno kroniko, zato morajo biti s tem seznanjeni tudi bralci teh Pénovih strani. Pri 61. letih je namreč Rod dobil sina Alastaira Stewarda in se zdaj rad postavi, blažen od sreče, pred kamero vsakega, ki bi ga rad fotografiral. Božič in novo leto je srečna družina preživela v svoji hiši v Londonu, potem pa so se odločili, da bodo zimske počitnice raje preživeli v Miamiju, kjer so 10. januarja že proslavili Rodov rojstni dan. »Nikoli nisem bil bolj srečen v družinskem življenju in šele zdaj vidim, koliko sem zamudil,« pravi Rod, ki ima iz prvega zakona 25-letno hčerko Kimberly in 24-letnega sina Seana. Ob teh zakonskih otrocih skrbi še za 17-letno hčerko Ruby, 11-letno Renee in 11-letnega sina Liam McAlistera iz drugega zakona. Vzradošen in tudi skrben očka Rod k temu vsemu dodaja, da se bo s Penny, sedanjo 26 let mlajšo ljubeznijo, takoj poročil, kakor hitro bo dobil »papirje« o ločitvi s soprogo iz drugega zakona.

Hollywoodska igralka, junakinja filma Dekle za milijon dolarjev, se ločuje zaradi ljubosumnega moža – Ljubosumen je na njena dva oskarja

Res zakleta sedmica

Res je, Hilary in Chad gresta vsak na svojo stran in upata, da bosta to težko obdobje čimprej prebrodila. To kratko izjavo je podal Troy Nankin, menedžer 31-letne igralki Hilary Swank, ki se po sedmih letih zakona ločuje od 38-letnega soproga Chada Lowea. Uradni razlog ločitve še ni znan in tudi zahteve za ločitev sodišče še ni dobilo, neki prijatelj pa je znal povedati, da sta se zakonca v zadnjem času več prepirala kot se normalno pogovarjala, kaj šele, da bi si izkazovala ljubezen – ne za javnost, še manj doma. Pravijo, da se je vse začelo lani, ko je igralka dobila že drugega oskarja – za vlogo boksarke Maggie Fitzgerald v filmu Dekle za milijon dolarjev, ki ga je režiral legendarni Clint Eastwood.

»Chad je ob njenem uspehu postal ljubosumen. Začelo ga je motiti, da so se v javnosti vsi vrteli okrog nje, njega pa kot da ne bi bilo. Končno ga je motilo tudi to, da so se okrog soproge ves čas vrteli pred vsem moški,« je nekaj podrobnosti razkril njun prijatelj. Tako Hilary kot Chadu je to prvi zakon. Ona govoric noče komentirati,

Hilary Swank in Chad Lowe, ko je lansko leto prejela zlati globus, drugo najpomembnejšo filmsko nagrado. Takrat so še na veliko pisali, kako je Chad srečen in ponosen na soprogo. Nekoliko pozneje je dobila še drugega oskarja ...

Hollywoodski igralec, rojen v Egiptu, večni plejboj in nepopravljivi hazarder, se je znašel na seznamu ljudi, ki so jih islamski teroristi obsodili na smrt, čeprav je musliman. Moti jih, ker je v filmu Sveti Peter igral krščanskega svetnika. Triinsedemdesetletni igralec, ki je dosegel vrhunec v svoji bogati filmski karieri z vlogo v filmih Doktor Živago in Lawrence Arabski, je nedavno odigral za italijansko televizijo vlogo Svetega Petra v istoimenski tv-nadaljevanki. Teroristični organizaciji Al Kaida to ni bilo všeč in ga je obsodila na smrt, kar je objavila na internetnih straneh. Omarja Sharifa to ni preplašilo niti se ni začel zaradi tega skrivati. Že deset let živi v manjšem pariškem hotelu brez telesnih čuvajev. Ob tej slabi novici so ga obiskali novinarji. »Pravzaprav ne vem, ali sem še vedno na njihovem seznamu, ker računalnika sploh ne uporabljam. Nedavno, ko je moj sin pregledoval njihove strani, sem bil še na njem, vendar me to ne skrbi. Jaz vem, kdo sem. Sem Omar Sharif, ki igra krščanskega svetnika ali newyorškega Žida ali Arabca. Sem igralec! Ljudje to razumejo. Slišal sem, da tudi številnim muslimanom ni všeč, da sem prišel na ta seznam.

O hazardiranju je povedal: »S tem sem popolnoma prenehal. Prej sem prebil veliko noči po igralnicah vsega

Grožnja Omarju Sharifu

sveta. Z igrami na srečo sem se ukvarjal iz dolgega časa, ne zaradi odvisnosti, kot so govorili. Potoval sem, in ker nisem imel družbe, sem pač odšel v igralnico. Tudi kaditi sem prenehal. Prej sem pokadil tudi do sto cigaret. Pri šestdesetih letih sem začutil bolečino v prsih, pa sem enostavno prenehal. Sem se pa potem močno zredil, saj sem ves čas grizljal čokolado ali arašide.

O Al Fajedu, Dodijevem očetu, ki je umrl skupaj s princeso Diano: »To ga je zelo pretreslo. Postal je jeznor in je, po mojem mišljenju, naredil kar nekaj neumnosti. Vzhodnjaki, kot sva on in jaz, vidijo vsepovsod zaroto. Prepričan je, da so sina in princeso Diano ubili. Jaz sem prepričan, da je bila le nesreča. Na ta večer sta dovolila vozniku, da lahko malce popije, ker ga ne bosta več potrebovala, potem pa sta si premislila, da ne bosta ostala v hotelu, ampak se bosta odpeljala v Dodijev pariški apartma. Ta predor pod Seino pa je tako in tako nevaren za vožnjo.

Omar Sharif, na stara leta samotar: »Živim v hotelu, ker mi je tako najlažje, ne skrbim za pranje perila niti za hrano. Če bi se mi kaj zgodilo, pa je tu receptor, ki bi takoj poskrbel za pomoč.«

Lindsay Lohan, še nekaj dni pred novim letom ni kazalo, da bo šlo vse narobe.

Hollywoodska najstniška zvezdnica, 19-letna Lindsay Lohan, kateri sta filma Kraljica šole in Nori petek pripomogla, da se je znašla med znanimi in iskanimi filmskimi imeni, se kljub vsemu ne more pohvaliti, da ji je sreča naklonjena. Zaradi hudega napada astme je prvi dan novega leta končala v bolnišnici v Los Angelesu. Napad, začelo jo je dušiti, je dobila na zabavi v klubu Prive, ki je na srečo nedaleč od bolnišnice, tako da ni bilo treba čakati na rešilca, ampak jo je tja odpeljal nekdo iz njene družbe. Nedavno tega je Lindsay za revijo Vanity Fair priznala, da je zadnje časa veliko zavestno stradala in da boleha za bulimijo. K temu je še dodala, da ji droge niso tuje, za takšno stanje pa je okrivila očeta Michaela, ki je pred dvema mesecema končal v zaporu zaradi nasilnega obnašanja in poneverjanja. Poleg očeta naj bi bil za njeno nesrečno stanje kriv tudi mladi igralec Vilmer Valderam, s katerim sta se razšla novembra in za katerega je povedala, da je bil njen prvi fant.

zgovoren pa je bil molk ob vprašanju na podelitvi oskarja, kaj meni o moškem, ki ne more prenesti, da bi žena služila več od njega. Ko so vprašanje ponovili, je le povedala: »Če ljubljena oseba ni pripravljena, da bi se veselila ob uspehu svojega partnerja, potem z njo nočem in nimam kaj početi.« To je povedala voditelju, ko pa je kipec že držala v roki, se je obrnila k občinstvu, proti možu, in s solzami v očeh dodala: »Chad, ti si mi vse na svetul!«

Po poroki pred sedmimi leti sta kupila hišo v igralkinem rodnem mestu Bellingham nedaleč od New Yorka. »To bo hišica za najinega otroka,« je takrat govorila Hilary, hkrati pa dodala, da bo na otroka pripravljena šele, ko bo stara trideset let. Zavedala se je, da je nemogoče hkrati imeti otroka in graditi kariero. Poznala sta se dvanajst let. Zaljubila sta se na prvi pogled. Takrat je obiskala, bolj za šalo kot zares, vedeževalko, ki ji je povedala, da bo zanje nevarno neko obdobje sedmih let. Zdaj po sedmih letih zakona, kar je za hollywoodska merila sicer neverjetno dolgo in redko, otroka očitno ne bo. Vsaj s Chadom ne.

Robi Košar iz Veščice

Bralci Péna se predstavljajo

Vode se ne boji več, rajši pa ima slikarski čopič, gole ženske, boben ...

Ko sem bil star štiri leta, sem se po maminem pripovedovanju še vedno najbolj bal vode, že dolgo pa ni več tako.

Pred kakšnima dvema letoma sem ga prvič videl in občudoval, kako je igral na bobne pri ansamblu Gantari na turistični kmetiji Tigeli v Koprivi. Te dni pa sem ga spet po naključju srečal v gostišču Macun v Stročji vasi, kjer sem občudoval stensko sliko ravno tedaj, ko se je pri njej ustavil tudi on. Šef lokala, ki je opazil moje zanimanje za sliko, je s ponosom pokazal na drugega gosta in rekel: »To je njegovo delo!« Oba sva se spogledala in čez čas sva se dogovorila za snidenje pri njem doma.

Poplava je pustila sledi

Gre za Veščico v občini Razkrižje, da vas ne bi morebiti potegnili v istoimensko vas pri Murski Soboti. Robert, moj sogovornik (tudi bralec Péna), je te dni praznoval 34. rojstni dan. Uradno je še samskega stanu, nikakor pa ni več sam, ampak že tretje leto živi v zunajzakonski skupnosti s prikupno frizerko Jelko. Vse kaže, da bosta letos dobila tudi naraščaj. To je bila doslej za večino skrivnost, ki jo je najbrž nehote izdal prav meni. Se mu je pač zareklo. Upam, da ne bo hud, ker ga nisem vprašal, ali to sploh lahko objavim. Ampak zdaj je, kar je. Saj gre za nekaj dobrega, lepega ..., ko se rodi otrok. In kako je on preživel svoje otroštvo?

»Odraščal sem na manjši kmetiji in pomagal staršem pri delu.

Kot večina fantov sem najrajši kaj postoril s traktorjem. Okrog deset let smo imeli tudi dopolnilno dejavnost, in sicer kisanje zelja in repe, kar smo z novim letom opustili. Tudi krav molznic nima več. Starša sta mi pripovedovala, da sem se v otroštvu najbolj bal vode, verjetno zato, ker je leta 1972, ko je bila velika poplava, voda pritekla do prage naše hiše. Ravno takrat smo se preselili na Veščico, na to domačijo, ki sta jo mami prepustila teta in stric. Vode pa se že dolgo ne bojim več. Naučil sem se plavati in kot vojak sem bil celo v mornarici.

Tito ga je »znemirjal«

Čeprav je imel Robi že kot osnovnošolec razkriške osemletke žilico za slikanje, ni prišel do kakšne posebne veljave. No, izbrali so ga v skupino, ki je sodelovala na nagradnem natečaju Slovenskih železnic. Njega pa je v tistem času zelo »znemirjala« slika nekdanjega jugoslovanskega predsednika Tita, ki je visela na steni. Kadar mu je bil dolgčas pri pouku, se je zagledal v to sliko in jo v mislih še sam risal.

»Večkrat pa sem Titov portret narisal tudi zares, na papirju, in videti je bil zelo podoben tistemu na steni. Veselilo me je tudi slikanje pokrajine, starih hiš, pohištva in opreme na kmetiji. Zelo me je zanimala tudi elektrika. S sošolcem sva na primer »spajkala« skupaj nekaj siren za piskanje in UKV-oddajnik, ki je lovil do 200 metrov. To je bilo najbrž odločilno, da sem po osnovni šoli nadaljeval poklicno usposabljanje na elektrotehniški šoli v Mariboru, v programu energetika, a sem sčasoma ugotovil, da to ni prava stvar zame. Vse bolj pa me je vlekel v slikarsko dejavnost, še zlasti potem, ko sem naslikal našo staro domačijo in ko so me pri vojaki (služil sem mornarico na kopnem pri Pulju) tovariši prosili, da sem jim kaj naslikal na roke. Najprej sem

Za birmo sem lahko že nosil kravato in, kot lahko vidite, imel sem močne lase, ki sem jih že precej izgubil.

Jaz bobnar

poskušal s flomastrom, nato pa sem se specializiral za tetoviranje z iglo, sukanjem in tušem. Tudi na svoji roki sem seveda »pripresel« domov mornarsko sidro. Zdaj me prijatelji in znanci prosijo, da jim naredim razne poslikave na motorjih. Najbolj gredo v promet gole ženske, zmaji in Schumacherjeva čelada. V sodelovanju s pleskarstvom Dokša iz Lendave pa sem restavriral ali nanovo poslikal več podob sv. Florijana ali nabožnih podob oz. slik na gasilskih domovih, kape lah, zvonikih in križih (v Dolgi vasi, Radmožancih, Petišovcih, na Razkrižju, pri Veščici idr.). Ponekod pa je šlo samo za napise.

Mislím, da mi je zelo dobro uspela tudi stenska slika pri Macunu v Stročji vasi in še zlasti pri Petelinu v Benediktu, kjer je videti, kot da gre za pravo stensko uro, v resnici pa gre samo urni mehanizem, vse drugo je slika.

Bobne igra za dušo

Preden je Robert odšel na služenje vojaškega roka, bil je zadnja generacija nekdanje JLA, ga je začelo zanimati igranje na bobnih, kakršne imajo narodnozabavni ansambli. Potem je nekaj časa pozabil nanje, pred leti pa je z nekaterimi znanci začel nastopati v že omenjenem ansamblu Gantari.

»Mi smo bolj občasni ansambel, saj se zgodi, da ne nastopamo po več mesecev. Imamo pa svojo himno, ki sva jo napisala skupaj z Darkom Vezjakom. Zdaj se pripravljamo, da bi posneli prvo skladbo na CD z naslovom Gremo na špricar. Pesem se začne takole: Sunce me žge./ vroče mi je./ ustnice suhe./ v glavi so muke./ seja se mi./ ka negdi v bližini špricar šumi./ Gremo na špricar./ na hladni špricar./ gremo v klet./ med gantare ... Poleg mene in Vezjaka nastopajo v ansamblu še Jože Kodba, Vlado Stojko ter občasno še Ivan Jagec - Fičo.

Ker imajo Košarjevi gorice, sva za konec seveda tudi na zdravila z njihovo dobro kapljico.

Jožef G. Bistriški

Janez s prašičem

»Kaj pa jaz in naš prašič nisva za novine?« nam je te dni malo za šalo malo zares dejal Janez Ožval iz Čepinec. In beseda je meso postala! Janez nam je še povedal, da ni izučen mesar, ampak se je tega dela lotil kar sam od sebe, domače kolone pa so bile nekoč nekaj lepega, prijetnega in prazničnega. Trajale so ves dan. Najprej so spekli in jedli kri, nato so prišla na mizo ocvrta jetrca, sledilo je kosilo s kostno juho, pečenko, krompirjem, solato, kmalu nato je zadišalo še po bujni repi, zvečer pa so bile za poslastico krvavice. Tudi peli in plesali so večkrat pri kakšni hiši. Zdaj pa je vse hitro končano.

FOTO JOG

Tudi na stenah v domači hiši sem se seveda preizkusil s čopičem. Mislím, da mi gre dobro od rok tudi oblikovanje z mavcem, izdelovanje vitražnega lstenca in še kaj.

FOTO